Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030

AUTORZY OPRACOWANIA PRZYJĘTEGO 30.01.2025 r.:

dr Bartłomiej Kołsut
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Geografii Ekonomicznej
Specjalista w zakresie planowania strategicznego i przestrzennego

mgr Kamil Pajewski
Specjalista w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej, analiz GIS

AUTOR AKTUALIZACJI 2026:

Prof. UAM dr hab. Bartłomiej Kołsut
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Geografii Ekonomicznej

ZAMAWIAJĄCY:

Urząd Miejski w Chojnicach
Koordynacja opracowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030

CZŁONKOWIE ZWIĄZKU ZIT:

Miasto Chojnice
Gmina Chojnice
Miasto Człuchów
Gmina Człuchów
Powiat Chojnicki
Powiat Człuchowski

Spis treści

1 WPROWADZENIE 4

2 MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY CHOJNICE-CZŁUCHÓW 9

3 OPIS UDZIAŁU PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W OPRACOWANIU STRATEGII 15

4 ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁÓW ROZWOJOWYCH ORAZ POWIĄZAŃ FUNKCJONALNYCH 29

4.1 PODSUMOWANIE DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, W TYM W ZAKRESIE POWIĄZAŃ FUNKCJONALNYCH 29

4.2 PODSUMOWANIE DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ 37

4.3 PODSUMOWANIE DIAGNOZY SYTUACJI PRZYRODNICZEJ I INFRASTRUKTURY ŚRODOWISKOWEJ 39

4.4 PODSUMOWANIE DIAGNOZY SYTUACJI TRANSPORTOWEJ 46

4.5 KONKLUZJE – ANALIZA SWOT 56

5 WIZJA I CELE ROZWOJOWE 59

5.1 CEL STRATEGICZNY 1. ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONEJ MOBILNOŚCI I ZINTEGROWANEGO TRANSPORTU 62

5.2 CEL STRATEGICZNY 2. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU 64

5.3 CEL STRATEGICZNY 3. POPRAWA FUNKCJONOWANIA USŁUG PUBLICZNYCH I ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO 67

6 PROJEKTY ZINTEGROWANE – CZĘŚĆ PODSTAWOWA 70

6.1 INTEGRACJA TRANSPORTOWA I ROZWÓJ NISKO- I ZEROEMISYJNEJ MOBILNOŚCI W MOF CHOJNICE-CZŁUCHÓW 71

6.2 ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU MOF CHOJNICE-CZŁUCHÓW 76

6.3 OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ W MOF CHOJNICE-CZŁUCHÓW 82

6.4 POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ MOF CHOJNICE-CZŁUCHÓW 86

6.5 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY ZDROWOTNEJ W MOF CHOJNICE-CZŁUCHÓW 95

6.6 KOMPLEKSOWY PROGRAM INTEGRACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ OBYWATELI PAŃSTW TRZECICH NA TERENIE MOF CHOJNICE-CZŁUCHÓW 100

7 PRZEDSIĘWZIĘCIA ROZWOJOWE – CZĘŚĆ UZUPEŁNIAJĄCA 102

8 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII ORAZ RAMY FINANSOWE 107

9 MONITORING I EWALUACJA STRATEGII 118

10 BIBLIOGRAFIA 120

11 SPIS TABEL I RYCIN 122

12 ZAŁĄCZNIKI 124

1 Wprowadzenie

Strategie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych **są współcześnie bardzo popularnym i często wykorzystywanym narzędziem gospodarowania lokalnymi zasobami** w celu podnoszenia poziomu życia i stymulowania rozwoju lokalnego. Parysek (1997, s. 129) definiuje strategię jako „zarysowanie drogi przejścia od stanu istniejącego do stanu docelowego z wyborem określonych priorytetów i własnym, kreatywnym udziałem". Z kolei zdaniem Stępnia i Potoczka (2008, s. 90) strategia to „ogólny program zamierzeń, kierunków działań i decyzji podejmowanych w otoczeniu społecznym, stanowiący jakościową koncepcję przyszłości, zbiór celów, zadań oraz głównych przedsięwzięć organizacyjnych realizowanych przy wykorzystaniu posiadanych zasobów materialnych i ludzkich". Istotą strategii rozwoju jest szczegółowa diagnoza wybranego obszaru ograniczonego granicami administracyjnymi w zakresie uwarunkowań i czynników rozwoju: przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, a następnie wskazanie najbardziej pożądanych kierunków rozwoju jednostki (por. Parysek, 1997, s. 129-130; Churski 2008; Kołsut, Dyba 2014; Churski & Kołsut, 2017; Kołsut, 2018). Dokumenty tego typu dotyczą celów długofalowych i stąd tworzone są zazwyczaj na okres od kilku do kilkunastu lat (por. Chandler 1962). Istotną cechą strategii jest hierarchizacja celów (por. Gorzelak, Jałowiecki 2001, s. 46) oraz wybór spośród nich osiągalnych priorytetów (por. Wojtasiewicz 2000: 73; Żuber 2000: 93). Wybór priorytetów jest konieczny, ponieważ „rozwój dokonuje się w sytuacji ograniczonych środków i dlatego istotą strategii jest dokonywanie najważniejszych dla regionu czy miasta wyborów, nie zaś dążenie do zaspokojenia wszystkich zgłaszanych potrzeb. Wynikiem dokonania tych wyborów – i ograniczenia ich do zagadnień najważniejszych – powinna być niewielka liczba celów strategicznych" (Gorzelak, Jałowiecki 2001: 51).

System prawno-administracyjny w Polsce nadaje strategiom rozwoju terytorialnego szczególne znaczenie – są one „**podstawą prowadzenia polityki rozwoju**". Przez politykę rozwoju rozumie się natomiast „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej". Podstawowym zadaniem jednostek samorządu terytorialnego jest więc prowadzenie polityki zapewniającej wspólnocie lokalnej lub regionalnej dostęp do oczekiwanych miejsc pracy, odpowiednich dochodów, wysokiego poziomu życia, czyli *de facto* „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty". Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego jest z pewnością właściwym narzędziem, które ma wspomagać to zadanie. Skuteczna polityka rozwoju wpływa bowiem na wzrost poziomu życia oraz zaspokajanie potrzeb ogólnospołecznych.

Strategie rozwoju tworzone na poszczególnych szczeblach hierarchicznych: unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym różnią się stopniem szczegółowości i zawartością. Nowelizacja Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (w momencie pisania tego tekstu została ona przyjęta przez Sejm RP i skierowana do Senatu) zakłada oprócz dotychczas funkcjonujących strategii – **strategię**

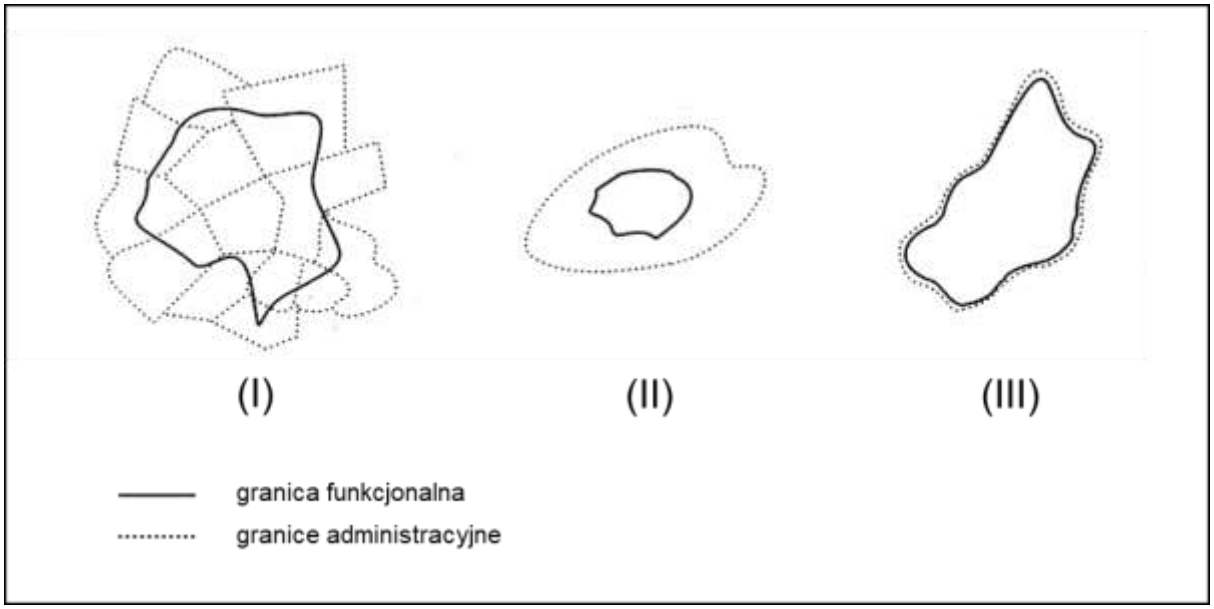
rozwoju ponadlokalnego. Jest to dokument dedykowany gminom i powiatom powiązanym ze sobą funkcjonalnie. W związku z tym, że układ powiązań funkcjonalnych nie odpowiada granicom administracyjnym (ryc. 1.1), konieczne jest podjęcie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego, a strategia rozwoju ponadlokalnego jest kluczowym dokumentem pokazującym kierunki i cele takiej współpracy. Przy jej opracowaniu należy uwzględnić model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który zgodnie z planowanymi zmianami legislacyjnymi zakładanymi do wprowadzenia w podstawach prawnych polskiej polityki rozwoju, służyć ma określeniu kluczowych dla rozwoju JST obszarów, zdefiniowaniu ich funkcji i zależności między obszarami o różnych funkcjach. Na tym poziomie zarządzania ważne i możliwe staje się precyzyjne lokalizowanie różnych funkcji przestrzeni odpowiadające celom strategii rozwoju. Komponent przestrzenny wskazuje, gdzie dokładnie funkcje mogą być realizowane. Istotne jest przy tym zachowanie odpowiednich proporcji pomiędzy poszczególnymi funkcjami, zgodnie z uwarunkowaniami i potrzebami (Churski i in., 2022; Ciesiółka i in., 2023).

Obok strategii rozwoju ponadlokalnego funkcjonuje drugie narzędzie planowania rozwoju w ramach obszarów funkcjonalnych – **strategia terytorialna, która może także pełnić rolę Strategii zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT)**. Narzędzie to wprowadzono do polskiego systemu planowania rozwoju *Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* (Ustawa wdrożeniowa, 2022) a regulacje dotyczące strategii wynikają wprost z *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Radu (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej* (Rozporządzenie ogólne, 2021). Zgodnie z art. 34 ust. 15 tej ustawy, „strategia ZIT określa w szczególności:

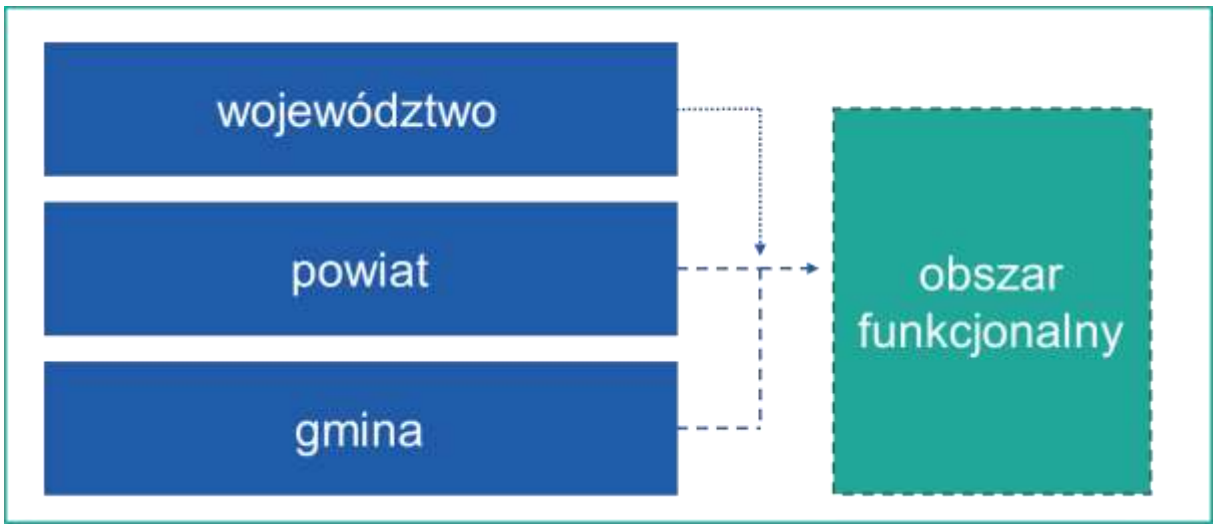
1) syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
2) cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu;
3) listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
4) źródła jej finansowania;
5) warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT;
6) opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw

podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Strategia terytorialna ma na celu umożliwienie wspólnego planowania działań rozwojowych na obszarze kilku, powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin. Jest ona przygotowywana i realizowana na podstawie regulacji przewidzianych w Ustawie wdrożeniowej, na bazie której jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć związki międzygminne, stowarzyszenia oraz porozumienia służące wspólnej realizacji zadań publicznych oraz wzajemnej pomocy. Ma to kluczowe znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do planowania inwestycji, których zasięg i oddziaływanie wykracza poza terytorium jednej gminy. Stanowi również dobrą podstawę do podejmowania decyzji przez poszczególne gminy o sposobie i zakresie dostarczania społecznościom lokalnym wybranych usług publicznych, takich jak np. transport publiczny lub opieka przedszkolna. Strategia terytorialna przygotowywana przez kilka gmin może więc przynieść wymierne korzyści, w szczególności przez dostosowanie planów inwestycyjnych poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Strategia *de facto* jest podstawą dla planowania i realizowania inwestycji w gminach.

Rycina 1.1 Relacje między granicą funkcjonalną a granicą administracyjną
źródło: Bennett (1997).

Rycina 1.2 Miejsce obszaru funkcjonalnego w strukturze terytorialno-administracyjnej kraju
źródło: opracowanie własne.

Wspólne planowanie działań rozwojowych wychodzi naprzeciw trendom, jakie obserwowane są od kilku lat w UE w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego do obszarów powiązanych ze sobą funkcjonalnie i wykraczającego poza granice administracyjne danej gminy. Znalazło to swoje odzwierciedlenie m.in. w **realizacji instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) w Polsce**, skierowanego do miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie. Proponowane rozwiązanie wykorzystuje kapitał współpracy powstały w wyniku funkcjonujących obecnie w ramach ZIT partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Każda strategia rozwoju terytorialnego powinna bazować na endogenicznych zasobach rozwoju – unikatowym kapitale ludzkim i materialnym, charakterystycznym wyłącznie dla danego obszaru funkcjonalnego. Dlatego formułowane w niej cele i priorytety rozwoju są specyficzne i konkretne (Churski, Kołsut 2017). Warto podkreślić, że w odróżnieniu od obowiązkowej strategii rozwoju województwa – strategie rozwoju obszarów funkcjonalnych są dokumentami fakultatywnymi. Ich tworzenie jest wyrazem aktywności i determinacji władz lokalnych, poszukujących najracjonalniejszych z punktu widzenia rozwoju jednostki i jakości życia mieszkańców, celów na najbliższe lata. Strategia terytorialna dla obszaru funkcjonalnego stanowi narzędzie integracji samorządowej oraz źródło pomocy dla lokalnych władz przy podejmowaniu niektórych decyzji, co jest istotne szczególnie w sytuacji ograniczonych środków finansowych będących do dyspozycji gmin i powiatów. Dokument ten powinien wskazywać przede wszystkim sposoby poprawy warunków życia mieszkańców w zakresie dziedzin wymagających integracji zarządzania na obszarze funkcjonalnym oraz tworzenia nowych miejsc pracy poprzez wykorzystanie efektu skali i przewag konkurencyjnych w ramach większego, sprawnie działającego podmiotu (np. stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego). Strategia ma także na celu wyzwalanie lokalnych inicjatyw oraz rozwój postaw przedsiębiorczości i zaradności wśród mieszkańców oraz działających w gminie organizacji i stowarzyszeń; promocję – eksponowanie atrakcyjności gmin i powiatów dla potencjalnych inwestorów,

turystów czy nowych mieszkańców, a także stworzenie podstaw do ubiegania się o różnorodne środki zewnętrzne – m.in. fundusze Unii Europejskiej (por. Parysek 1997, Klasik 2001, Stępień, Potoczek 2008).

2 Miejski Obszar Funkcjonalny Chojnice-Człuchów

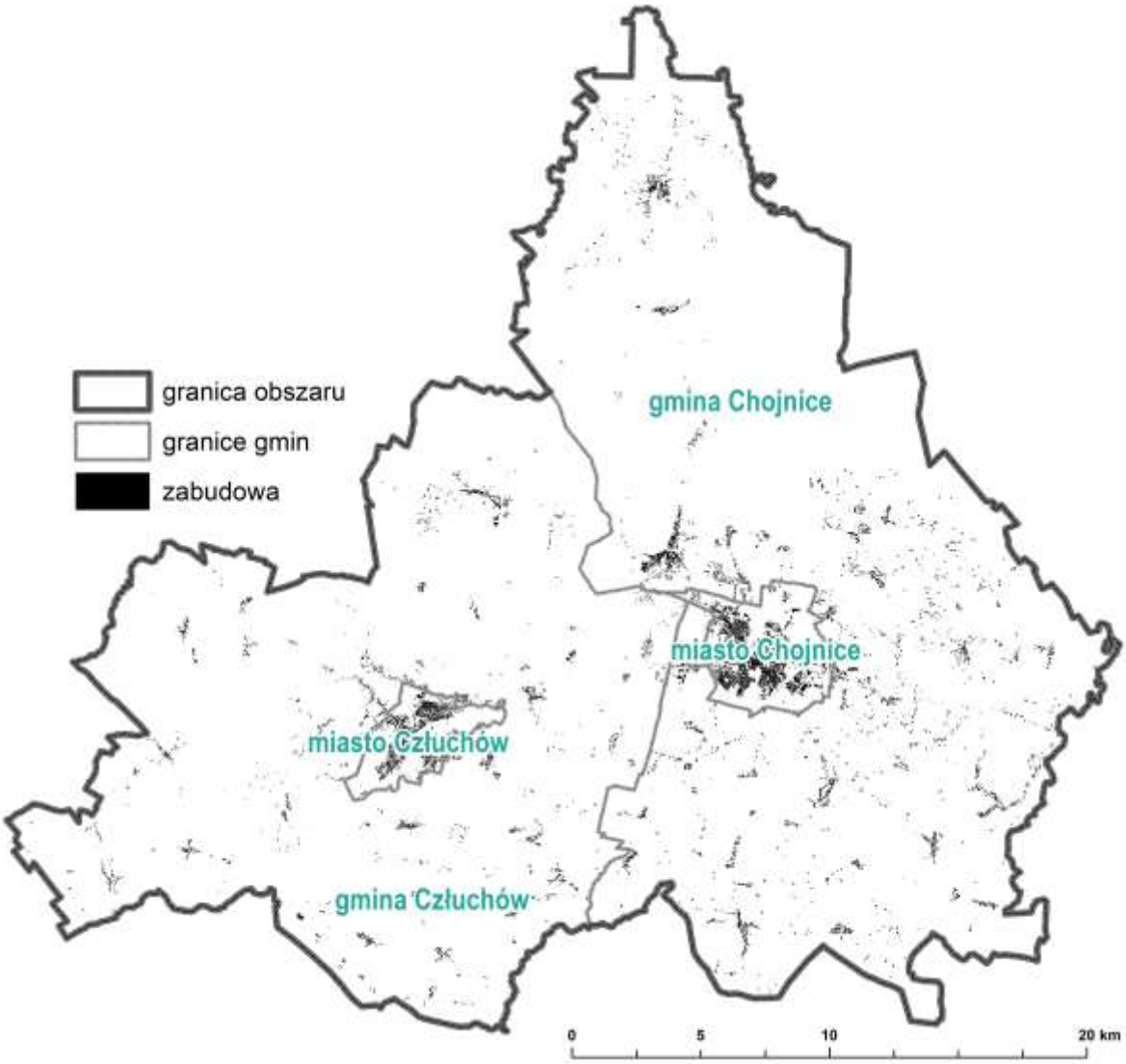
Miejski Obszar Funkcjonalny Chojnice-Człuchów jest ponadlokalną strukturą osadniczą stanowiącą najważniejszy ośrodek rozwojowy południowo-zachodniej części województwa pomorskiego. MOF Chojnice-Człuchów został wprost wskazany w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (*Załącznik do uchwały nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 roku*): „Zgodnie z PZPWP 2030 modelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa tworzą: (…) zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków osadniczych (miejskich), w tym ich obszarów funkcjonalnych (miejskich wraz z obszarami wiejskimi w strefach bezpośredniego odziaływania miast), którą tworzą: (…) potencjalny **ośrodek regionalny Chojnice**, zwiększający szanse do sukcesywnego wzrostu swego znaczenia, m.in. poprzez rozwój efektywnej współpracy **w układzie z sąsiadującym Człuchowem**, o nieco mniejszej dynamice rozwoju, **który oddziałuje przede wszystkim na powiaty chojnicki i człuchowski, a także na powiaty północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, północnej części województwa wielkopolskiego oraz wschodniej części w województwie zachodniopomorskim; układ ten tworzy MOF Chojnice-Człuchów**”. Ponadto, we wspomnianym w Strategii *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030* (*Załącznik nr 1 do uchwały Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.*) zapisano, że „**modelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną tworzą**: (…) 5) **wielofunkcyjne strefy**, dla których z uwagi na zróżnicowaną specyfikę położenia geograficznego oraz uwarunkowania wynikające z ich umiejscowienia na tle elementów węzłowych i pasmowych struktury funkcjonalno-przestrzennej, określona została polityka przestrzenna dedykowana zidentyfikowanym w ich zasięgu obszarom funkcjonalnym: miejskim obszarom funkcjonalnym (Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot w zasięgu rdzenia oraz strefy funkcjonalnej, jako miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, Miejski Obszar Funkcjonalny Bytowa, **Miejski Obszar Funkcjonalny Chojnice-Człuchów**, Miejski Obszar Funkcjonalny Kościerzyny, Miejski Obszar Funkcjonalny Kwidzyna, Miejski Obszar Funkcjonalny Lęborka, Miejski Obszar Funkcjonalny Malbork-Sztum, Miejski Obszar Funkcjonalny Słupsk-Ustka, Miejski Obszar Funkcjonalny Starogardu Gdańskiego).” Polityka strategiczna i przestrzenna województwa pomorskiego jednoznacznie wskazują na konieczność współpracy w MOF w celu koordynacji procesów rozwojowych, ochrony zasobów przyrodniczych oraz kształtowania właściwego układu infrastruktury technicznej i społecznej, która ułatwi funkcjonowania tej ponadlokalnej struktury osadniczej.

Miejski Obszar Funkcjonalny Chojnice-Człuchów składa się z 4 jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego (ryc. 2.1):

- gminy miejskiej Chojnice,
- gminy miejskiej Człuchów,
- gminy wiejskiej Chojnice,
- gminy wiejskiej Człuchów.

Z samorządami gminnymi współpracują w MOF Chojnice-Człuchów także samorządy powiatowe:

- powiatu chojnickiego,
- powiatu człuchowskiego.

Rycina 2.1. Granice MOF Chojnice-Człuchów
źródło: opracowanie własne.

W celu współpracy w ramach MOF, gminy i powiaty z tego obszaru zawarły porozumienie, którego ogólne założenia zostały przyjęte przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego tworzących MOF Chojnice-Człuchów w formie uchwał:

1. Uchwała Nr XXXVIII/527/22 **Rady Miejskiej w Chojnicach** z dnia 16 maja 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na wspólne przygotowanie „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru

Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030”,

2. Uchwała Nr XL VIII/292/2022 **Rady Powiatu Człuchowskiego** z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na wspólne przygotowanie „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030",
3. Uchwała Nr XLII.488.2022 **Rady Gminy Człuchów** z dnia 31 maja 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na wspólne przygotowanie „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030",
4. Uchwała Nr XXVI/316/2022 **Rady Powiatu Chojnickiego** z dnia 31 maja 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na wspólne przygotowanie „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030”,
5. Uchwała Nr XXXIII/601/2022 **Rady Gminy w Chojnicach** z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na wspólne przygotowanie "Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030",
6. Uchwała Nr XLII.355.2022 **Rady Miejskiej w Człuchowie** z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na wspólne przygotowanie „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030”.

Po przyjęciu uchwał podpisano ***Porozumienie zawarte w dniu 6 lipca 2022 r. w Chojnicach w sprawie wspólnego przygotowania i realizacji „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030”*** (opublikowane dnia 28.09.2022 r. w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego, Poz. 3536). W treści porozumienia ustalono, że jego celem jest:

1) promowanie partnerskiego modelu współpracy jednostek samorządu terytorialnego tworzących Porozumienie,
2) opracowanie dokumentacji obejmującej Strategię Rozwoju Terytorialnego wraz dokumentacją niezbędną do jej sporządzenia, w tym w szczególności diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej i wnioskami z tej diagnozy, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych w oparciu m.in. o istniejące dokumenty strategiczne i planistyczne, spójnej z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi,
3) zwiększenie efektywności przedsięwzięć realizowanych przez gminy oraz skuteczna realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy samorządów – Stron Porozumienia,

4) wspólne diagnozowanie problemów rozwojowych oraz wypracowanie sposobów ich rozwiązywania,
5) określenie praw i obowiązków oraz zasad współpracy Stron Porozumienia.

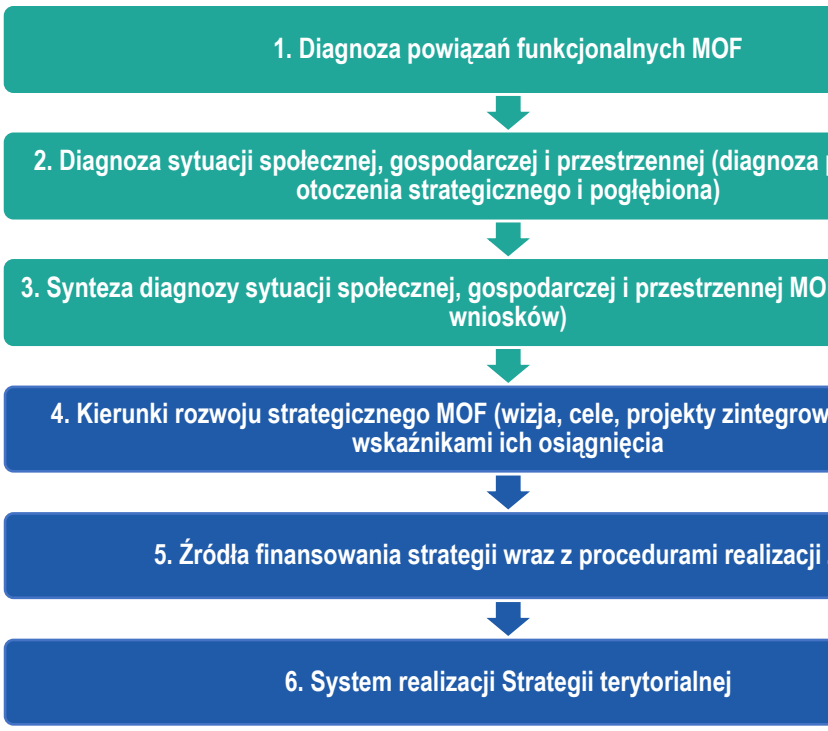
Następnie wszystkie jednostki samorządu terytorialnego wchodzące realizujące zintegrowane inwestycje terytorialne w MOF Chojnice-Człuchów przyjęły odpowiednie dokumenty prawne **powołujące Związek ZIT MOF Chojnice-Człuchów**. Wśród nich były:

1. Uchwała Nr LI/640/23 **Rady Miejskiej w Chojnicach** z dnia 27.02.2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie utworzenia Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów oraz ustalenia zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy przyjęciu strategii ZIT i realizacji zadań w ramach ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;
2. Uchwała Nr XLII/721/2023 **Rady Gminy w Chojnicach** z dnia 30.03.2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie utworzenia Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów oraz ustalenia zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy przyjęciu strategii ZIT i realizacji zadań w ramach ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;
3. Uchwała Nr LI.422.2023 **Rady Miejskiej w Człuchowie** z dnia 20.03.2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie utworzenia Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów oraz ustalenia zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy przyjęciu strategii ZIT i realizacji zadań w ramach ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;
4. Uchwała Nr LV.566.2023 **Rady Gminy Człuchów** z dnia 24.03.2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie utworzenia Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów oraz ustalenia zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy przyjęciu strategii ZIT i realizacji zadań w ramach ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;
5. Uchwała Nr XXXII/384/2023 **Rady Powiatu Chojnickiego** z dnia 06.04.2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie utworzenia Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów oraz ustalenia zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy przyjęciu strategii ZIT i realizacji zadań w ramach ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;
6. uchwały Nr LVIII/340/2023 **Rady Powiatu Człuchowskiego** z dnia 28.02.2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w sprawie utworzenia Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów oraz ustalenia zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego przy przyjęciu strategii ZIT i realizacji zadań w ramach ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;

Po przyjęciu ww. uchwał przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład MOF Chojnice-Człuchów doszło do podpisania Porozumienia w sprawie ustanowienia Związku zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT miejskiego obszaru funkcjonalnego Chojnice-Człuchów zawartego w dniu 18.04.2023 r. Był to kolejny ważny etap w instytucjonalizacji współpracy w ramach MOF i określenia wspólnej strategii rozwoju.

Proces opracowania *Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych dla miejskiego obszaru funkcjonalnego Chojnice-Człuchów na lata 2022-2030* (Strategii ZIT) miał swój określony harmonogram (ryc. 2.2), który został podzielony na dwie główne części (rozróżnione na rycinie 2.2. dwoma różnymi kolorami). Wynikają one wprost z wytycznych merytorycznych i zasad dotyczących opracowywania dokumentów strategicznych dla obszarów funkcjonalnych. Pierwsza część prac miała charakter diagnostyczny, z kolei druga – kierunkowy. **Celem części diagnostycznej była ocena skali powiązań oraz sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej MOF Chojnice-Człuchów**. Część diagnostyczna objęła zatem zarówno analizę intensywności i kierunku powiązań funkcjonalnych, jak i rodzaju zadań publicznych, które powinny być przedmiotem koordynacji ze strony uczestników MOF. MOF Chojnice-Człuchów zostanie także na tym etapie porównany z innymi miejskimi obszarami funkcjonalnymi województwa pomorskiego, wyznaczonymi w ***Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030***. Jednocześnie została także przeprowadzona diagnoza otoczenia strategicznego, obejmująca analizę zewnętrznych (tj. unijnych, krajowych, regionalnych) polityk rozwojowych, istotnych z punktu widzenia MOF. Ostatnią częścią diagnozy była pogłębiona analiza problemów MOF Chojnice-Człuchów w zakresie wybranych, ponadlokalnych zagadnień rozwojowych. Wszystkie ww. analizy zostały zamieszczone w Raporcie diagnostycznym, stanowiącym załącznik do niniejszego dokumentu. Natomiast w samej Strategii rozwoju zamieszczono wyłącznie syntezę tych ustaleń.

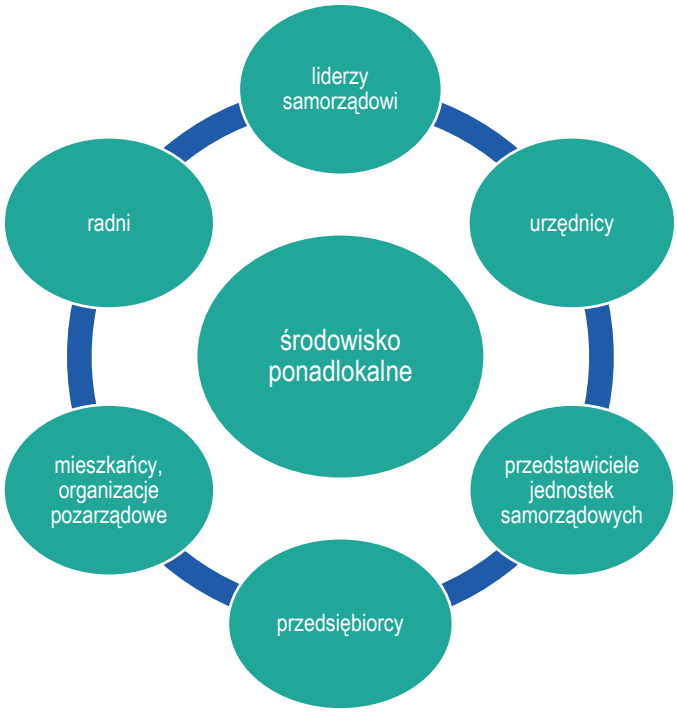

Rycina 2.2 Etapy prac nad Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2022-2030
źródło: opracowanie własne.

Celem drugiego etapu prac było **wypracowanie strategicznych kierunków rozwoju MOF Chojnice-Człuchów wraz z ich przestrzennym odniesieniem**. Strukturę kierunkową strategii terytorialnej stanowią wizja, cele strategiczne i szczegółowe oraz kierunki interwencji, w tym szczególnie projekty podstawowe i uzupełniające. W tej części zostaną także opracowane rekomendacje w zakresie systemu realizacji strategii oraz ram finansowych i źródeł finansowania.

3 Opis udziału partnerów społeczno-gospodarczych w opracowaniu Strategii

Strategia terytorialna MOF Chojnice-Człuchów oraz diagnoza tego terenu zostały opracowywane według **modelu ekspercko-partycypacyjnego z zastosowaniem zasady partnerstwa**, tzn. zapisy diagnostyczne i strategiczne zawierają zarówno ustalenia osób zajmujących się zawodowo problematyką rozwoju lokalnego i regionalnego jak i lokalnych liderów, samorządowców i przedstawicieli różnych organizacji publicznych i niepublicznych. Są to dwa kluczowe filary rzetelnie opracowanego dokumentu, który **nie ma stać się tylko „papierem pisanym pod unijne środki", ale bardziej „realną strategią, przemyślanym i ambitnym planem działania zmierzającym do realizacji pożądanej przez liderów i mieszkańców wizji"**. Gwarantem rzetelności i trafności analiz oraz prac koncepcyjnych jest część ekspercka, z kolei od środowiska lokalnego (ryc. 3.1) zostały pozyskane informacje o preferencjach, opiniach i sugestiach co do kierunków przyszłych zmian, projektów i przedsięwzięć.

Rycina 3.1 Grupy społeczne, które zostały zaangażowane w prace nad Strategią ZIT
źródło: opracowanie własne.

Partycypacja społeczna pełni ważną rolę w procesie wypracowania kluczowych kierunków rozwoju jednostek samorządu terytorialnego oraz ich związków i stowarzyszeń. **Przedstawiciele społeczności lokalnej uczestnicząc w opracowaniu strategii terytorialnej, w znacznie większym stopniu się z nią utożsamiają**. Jest ona także znacznie lepiej dopasowana do ich potrzeb i preferencji. Dlatego tak ważny jest szeroki udział mieszkańców, przedsiębiorców, lokalnych liderów, przedstawicieli organizacji prywatnych i publicznych w tym procesie. Z drugiej strony, bardzo trudno jest w sposób całkowicie bezstronny, profesjonalny i w pełni trafny ocenić samodzielnie swoje potencjały, tzn. dokonać

autodiagnozy. Dlatego drugim ważnym filarem wspomnianego podejścia jest zaangażowanie w jego proces zespołu profesjonalistów, którzy docelowo będą odpowiadać za jego merytoryczną jakość.

Konsultacje społeczne i włączenie partnerów społeczno-gospodarczych na potrzeby opracowania Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów objęły następujące metody i narzędzia: (1) ankietę audytoryjną, (2) warsztat strategiczny, (3) włączenie w proces diagnozowania zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa, czyli powołanego **Zespołu Doradczego do spraw strategii** oraz (4) przeprowadzenie **wolnego naboru projektów zintegrowanych**. Każda z ww. metod badawczych objęła różne grupy docelowe.

Ankieta audytoryjna to metoda sondażowa określana jako specyficzny rodzaj ankiety środowiskowej. Ankieta audytoryjna polega na przekazaniu kwestionariuszy ankiety respondentom zgromadzonym w jednym miejscu w tym samym czasie i zebranie wyników po zakończeniu ich wypełniania. W ten sposób przeprowadza się badania z uczniami lub studentami podczas zajęć/lekcji. W przypadku opracowania diagnozy związanej ze Strategią ZIT MOF Chojnice-Człuchów, **ankieta audytoryjna wykorzystana została do identyfikacji opinii w transportu w MOF Chojnice-Człuchów, a grupę docelową stanowili uczniowie szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez powiat chojnicki i człuchowski**. Warto dodać, że pytania zadawane uczniom dotyczyły nie tylko ich wyborów transportowych, ale także wyborów jakie dokonują członkowie ich gospodarstw domowych. Pozwoliło to oszacować skalę wykorzystania różnych środków transportu w MOF Chojnice-Człuchów, co jest istotnym uzupełnieniem badań powiązań funkcjonalnych, pokazujących wielkość i kierunki przepływu osób w ramach migracji wahadłowych i okazjonalnych.

Drugą metodą, która została zastosowana jest metoda **warsztatu strategicznego**. Warsztat strategiczny opiera się na pracy koncepcyjnej, której celem jest wspólne zdefiniowanie problemów oraz próba znalezienia sposobów ich rozwiązania. W przypadku Strategii rozwoju MOF Chojnice-Człuchów zorganizowano spotkanie warsztatowe z przedstawicielami Zespołu Doradczego, zrzeszającego przedstawicieli partnerów społecznych i gospodarczych z obszaru MOF. Podczas warsztatu, który odbył się 16 listopada 2022 r. przedstawiono główne wnioski płynące z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, a także przeprowadzono dyskusję nad możliwymi sposobami przeciwdziałania zdiagnozowanym zjawiskom niekorzystnym. Przeprowadzona w trakcie warsztatu dyskusja dotyczyła głównie możliwości poszerzenia źródeł finansowania przedsięwzięć rozwojowych dla MOF oraz, w zakresie konkretnych działań, koncentrowała się przede wszystkim na sprawach transportowych oraz środowiska przyrodniczego. Problemy związane z transportem można podzielić na trzy grupy. W pierwszej kolejności dyskutowano nad dostępnością i jakością usług transportu kolejowego. Jako istotny problem podnoszono brak skomunikowania pociągów na poszczególnych liniach. MOF Chojnice-Człuchów położony jest na pograniczu działania kilku organizatorów publicznego transportu zbiorowego w zakresie kolei, tj., województwa pomorskiego, kujawsko-pomorskiego oraz zachodniopomorskiego. Do tego dochodzą także przewoźnicy krajowi, tj. Polregio i PKP Intercity. Jedną z istotnych barier jest, zdaniem uczestników warsztatów, niewystarczający poziom współpracy w

zakresie koordynacji rozkładów jazdy i intensyfikacji liczby kursów na poszczególnych liniach. W ramach dyskusji warsztatowej uczestnicy wspomnieli, że Chojnice i Człuchów są naturalnym dwubiegunowym ośrodkiem ciążenia, z którego wyprowadzone są linie kolejowe (nie wszystkie jednak wykorzystywane obecnie w ruchu pasażerskim) w kierunku siedzib powiatów sąsiednich – starogardzkiego, tucholskiego, sępoleńskiego, złotowskiego, szczecineckiego, bytowskiego oraz kościerskiego. Istniejąca infrastruktura jest zdaniem uczestników warsztatów potencjałem, który jest niedostatecznie wykorzystany. Dodatkowym problemem utrudniającym uruchomienie sprawnego transportu kolejowego w Człuchowie, który pojawił się w dyskusji jest kwestia lokalizacji dworca kolejowego i odległości od dworca do głównych terenów mieszkaniowych (ok. 20-30 minut pieszo). Odległość ta istotnie obniża konkurencyjność transportu kolejowego w relacji do transportu samochodowego pomiędzy Człuchowem i Chojnicami. Drugim poruszanym wątkiem transportowym był transport autobusowy i problemy integracji odmiennych systemów organizacji przewozów w czterech gminach tworzących MOF. Jest to główna wada i problem dla tego obszaru – zdaniem uczestników warsztatu, trudny do rozwiązania ze względu na konieczność znacznej reorganizacji budżetów lokalnych i poniesienia istotnych, nowych kosztów przez gminy i oba powiaty. Wprowadzenie systemu nieodpłatnych przewozów w transporcie miejskim w Człuchowie dodatkowo utrudnia integrację organizacyjną systemów obu miast. Trzecim zagadnieniem transportowym poruszanym podczas warsztatów była kwestia infrastruktury drogowej i konieczności jej rozbudowy oraz modernizacji. Chodzi głównie o obejścia drogowe obu miast (w przypadku Chojnic – tzw. zachodnie obejście w ciągu drogi wojewódzkiej 212, w przypadku Człuchowa – tzw. duża obwodnica w ciągu drogi krajowej 22 i 25) oraz ich integracją z istniejącym układem drogowym (np. węzeł Nieżychowice). Konieczność realizacji tych inwestycji była przedmiotem dyskusji i rekomendacji, choć uczestnicy warsztatów zdawali sobie sprawę, że są to zadania w dużym stopniu niezależne od samorządów gminnych i powiatowych tworzących MOF. Poza sprawami związanymi z transportem, przedmiotem dyskusji były kwestie przyrodnicze i klimatyczne. Podkreślano konieczność ochrony i zachowania terenów zieleni, szczególnie w przestrzeni silnie zurbanizowanej. Gmina Chojnice, gmina Człuchów i miasto Człuchów mają w swojej strukturze użytkowania gruntów znaczne obszary cenne przyrodniczo stanowiące rezerwuar środowiskowy podnoszący jakość życia mieszkańców. W mieście Chojnice tych terenów jest mniej i m.in. z tego powodu podkreślano konieczność ochrony tych, które istnieją (np. Lasek Miejski) i prac nad powstaniem nowych nasadzeń oraz rozwijaniem terenów biologicznie czynnych. W trakcie warsztatów podzielano pogląd co do konieczności dbania o jakość wód, szczególnie tych, które są narażone na niekorzystną działalność rolniczą (konsekwencje silnego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin) oraz komunalną (odprowadzanie ścieków). Generalnie uczestnicy podzielali pogląd o konieczności dokonania korekty polityki publicznej na różnych szczeblach w kierunku większej dbałości o środowisko przyrodnicze.

Kolejną formą włączenia partnerów społecznych i gospodarczych w proces wypracowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej było powołanie i funkcjonowanie **Zespołu Doradczego do spraw Strategii, którego członkowie uczestniczyli w tworzeniu i opiniowaniu**

Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów. Burmistrz miasta Chojnice w imieniu i w porozumieniu z pozostałymi członkami związku ZIT MOF Chojnice-Człuchów, *Zarządzeniem Nr 137/2022 z dnia 12 września 2022 r. powołał Zespół Doradczy do spraw „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030"* oraz nadał Regulamin pracy tego Zespołu. Następnie poszczególne samorządy wchodzące w skład MOF zgłosiły reprezentantów do pracy w Zespole (będących pracownikami jednostek samorządu terytorialnego oraz będących reprezentantami społeczeństwa obywatelskiego, organizacji gospodarczych i społecznych). Równolegle zostały przeprowadzone **dwa wolne i otwarte nabory członków Zespołu Doradczego** spośród organizacji pozarządowych lub podmiotów działających na obszarze MOF w:

1) sferze przyrodniczej, w tym na rzecz ochrony środowiska lub edukacji ekologicznej,
2) sferze gospodarczej, w tym zrzeszenia przedsiębiorstw, rzemieślników,
3) sferze transportu, w tym szczególnie transportu publicznego,
4) sferze społecznej z uwzględnieniem promowania włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji,
5) w sferze kultury i sportu.

Nabory odbyły się w następujących terminach:

1. od 7 października do 14 października 2022 r. (nabór podstawowy): https://miastochojnice.pl/ogloszenie-o-naborze-kandydatow-na-czlonkow-zespolu-doradczego-do-spraw-strategii-rozwoju-terytorialnego-dla-obszaru-gminy-miejskiej-chojnice-i-gminy-chojnice-oraz-gminy-miejskiej-czluchow-i/
2. od 18 października do 24 października 2022 r. (nabór uzupełniający): https://miastochojnice.pl/ogloszenie-o-uzupelniajacym-naborze-kandydatow-na-czlonkow-zespolu-doradczego-do-spraw-strategii-rozwoju-terytorialnego-dla-obszaru-gminy-miejskiej-chojnice-i-gminy-chojnice-oraz-gminy-miejsk/

Następnie Burmistrz Miasta Chojnice Zarządzeniem Nr 164/2022 z dnia 25.10.2022 r. powołał skład osobowy Zespołu Doradczego spośród osób, które zostały zgłoszone zgodnie z Regulaminem (*Zarządzenie Nr 164/2022 Burmistrza Miasta Chojnice z dnia 25.10.2022 r. w sprawie: powołania składu osobowego Zespołu Doradczego do spraw „Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030"*).

Rycina 3.2. Posiedzenie Zespołu Doradczego z dnia 16.11.2022 r.
źródło: UM w Chojnicach.

Pierwsze **posiedzenie Zespołu** (wskazane w części warsztatowej) **odbyło się 16.11.2022 r. o godz. 16:00**. W pierwszej kolejności Zespół wybrał ze swojego grona Przewodniczącego oraz Zastępcę Przewodniczącego Zespołu. Ponadto, podczas spotkania **zostały omówione wyniki Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej MOF Chojnice-Człuchów**. Wykonawca strategii przedstawił najważniejsze wnioski płynące z diagnozy strategicznej. Z kolei partnerzy przekazali swoje uwagi do przedstawionych analiz, które zostały uwzględnione w ostatecznej wersji Raportu. Wśród tych uwag były m.in. konieczność uwzględnienia działań na rzecz zmniejszenia peryferyjności komunikacyjnej MOF Chojnice-Człuchów, szczególnie w zakresie transportu kolejowego. Uczestnicy spotkania podkreślili, że zwiększona siatka połączeń kolejowych z dużymi miastami powinna być priorytetem samorządu województwa i lokalnych władz. Ponadto, wspomniano o konieczności przywrócenia i/lub rozwoju połączeń kolejowych z ośrodkami lokalnymi powiatów sąsiednich – Sępólnem Krajeńskim, Tucholą, Kościerzyną, Złotowem, Szczecinkiem. Obecnie częstotliwość kursowania pociągów pomiędzy tymi miastami a Chojnicami i Człuchowem jest niewystarczająca. Inne uwagi dotyczyły konieczności zachowania wysokiej jakości walorów przyrodniczych MOF, w tym terenów chronionych. Wspomniano także o potrzebie zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej w terenach zurbanizowanych (szczególnie niski wskaźnik terenów zalesionych i zadrzewionych w Chojnicach). Tematem pojawiającym się w dyskusji były także problemy demograficzne i depopulacja (szczególnie obszarów miejskich). Niekorzystny odpływ młodych osób do ośrodków regionalnych jest negatywnym zjawiskiem, któremu MOF Chojnice-Człuchów powinien przeciwdziałać. Uczestnicy spotkania podkreślili także, że wykorzystanie szans jakie dają zewnętrzne źródła finansowania inwestycji będzie jednym z najważniejszych wyzwań na najbliższe lata (szczególnie wobec zmniejszających się dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego). Po zakończeniu dyskusji przedstawiono harmonogram kolejnych spotkań i prac nad Strategią. Przekazano także, że po przesłaniu członkom zespołu Raportu diagnostycznego, będzie możliwość ustosunkowania się do

tekstu i zawartych w nim treściach, a raportowi poświęcone zostanie kolejne posiedzenie Zespołu, które odbędzie się zdalnie za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

Drugie spotkanie zespołu **odbyło się 13.12.2022 r. za pośrednictwem platformy MS Teams**. Przedmiotem spotkania było omówienie prac bieżących związanych ze Strategią oraz odniesienie się do treści raportu diagnostycznego. Wśród uwag pojawiły się następujące propozycje i przemyślenia:

- wspomniano, że w diagnozie brak informacji o Polish Boogie Festival w Człuchowie,
- stwierdzono, że pozytywna jest analiza dotycząca komunikacji w MOF.
- występuje problem z jakością dróg powiatowych, ścieżki rowerowe są dobrze rozwinięte.
- w przypadku sportu - jesteśmy powyżej średniej krajowej, jeśli chodzi o ilość klubów sportowych, jednak ilość osób uprawiających sport jest niezadowalająca – należy bardziej zachęcać do uprawiania sportu,
- w stanie jakości dróg powiatowych zauważalna jest duża poprawa i zmiany (nadmieniono jednak, że w ramach ZIT-u nie można jednak finansować budowy dróg, a ta tematyka może pojawić się w Strategii w ramach tzw. projektów uzupełniających),
- na mapie przedstawiającej sieć linii kolejowych warto zaznaczyć również przystanki w Polnicy i Kiełpinie.

Trzecie posiedzenie zespołu **odbyło się 1.02.2023 r. w siedzibie Urzędu Miejskiego w Chojnicach**. W ramach spotkania dokonano: 1) przedstawienia głównych założeń Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów, 2) dyskusji nad głównymi założeniami Strategii oraz planem dalszych prac nad dokumentem. W ramach dyskusji nad częścią kierunkową, członkowie zespołu poruszyli następujące zagadnienia:

1. zakres wymogów lub wytycznych dotyczących listy przedsięwzięć uzupełniających;
2. uwzględnienie w przedsięwzięciach rozwojowych miejsca realizacji projektu;
3. dookreślenie (w wybranych przypadkach) szczegółowej lokalizacji projektów;
4. stosowanie niektórych pojęć (np. rewitalizacja w kontekście Lasku Miejskiego w Chojnicach) w części kierunkowej dokumentu Strategii,
5. konieczność skupienia się na zwiększaniu różnorodności biologicznej w MOF;
6. rozpoznanie możliwości poprawienia jakości wód powierzchniowych, w tym szczególnie w Jeziorze Wegner w kontekście potencjalnych zagrożeń ekologicznych;
7. konieczności prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej;
8. rekomendacje w zakresie uwzględnienia w dokumencie budowy węzła drogowego Nieżychowice w rejonie wlotu nowego obejścia drogowego Chojnic w ciągu DW 212 do ul. Sępoleńskiej;
9. konieczność zwiększenia połączeń kolejowych z MOF Chojnice-Człuchów do dużych ośrodków miejskich.

Wszystkie ww. sugestie zostały włączone do modyfikacji części kierunkowej Strategii.

Po przeprowadzeniu dyskusji nad Raportem diagnostycznym, Przewodniczący Zespołu poddał przyjęcie raportu pod głosowanie. Raport został zaakceptowany (z założeniem naniesienia ww. uwag do treści) i jednogłośnie przegłosowany. Następnie Zespół omówił temat finansowania zintegrowanych inwestycji terytorialnych i po wolnych głosach i wnioskach, Przewodniczący zakończył posiedzenie Zespołu.

Czwarte spotkanie zespołu **odbyło się 24.01.2024 r. o godz. 16:00 w siedzibie Urzędu Miejskiego w Chojnicach**. Przedmiotem spotkania było: 1) przedstawienie informacji na temat aktualnego stanu prac nad Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych MOF Chojnice-Człuchów wraz z prezentacją i dyskusją na temat jej głównych założeń; 2) omówienie regulaminu naboru projektów do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice - Człuchów; 3) podjęcie uchwały w sprawie zaopiniowania uwagi zgłoszonej do regulaminu naboru projektów do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice - Człuchów; 4) podjęcie uchwały w sprawie zaopiniowania regulaminu naboru projektów do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów; 5) informacja na temat dalszych prac nad Strategią. W ramach dyskusji przeprowadzonej w trakcie spotkania omówiono główne założenia części kierunkowej strategii, a następnie – proces przeprowadzonych konsultacji społecznych „Regulaminu naboru projektów do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice - Człuchów". Trwały one 2 tygodnie (4-17.01.2024 r.) i w ich efekcie nie wpłynęły żadne propozycje zmian do Regulaminu. Jedyną uwagą była sugestia z dnia 24.01.2024 r. od członka Zespołu Doradczego, o której poinformował wcześniej Przewodniczący Zespołu. Propozycja ta zakładała zwiększenie udziału alokacji przydzielonej przedzielonej przez Zarząd Województwa w zidentyfikowanych obszarach tematycznych z 5% do 10%. Obszarami tymi były: 1) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, 2) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, 3) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej. W pierwszej kolejności przeprowadzono dyskusję nad zgłoszoną propozycją zmiany regulaminu, a następnie poddano ją głosowaniu. Spośród 15 członków Zespołu obecnych na posiedzeniu, 14 głosowało „za" zwiększeniem udziału do 10%, a 1 wstrzymał się od głosu. Następnie Zespół jednogłośnie przyjął treść Regulaminu naboru projektów do Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów.

Piąte spotkanie zespołu **odbyło się 11.04.2024 r. o godz. 16:00 w Sali posiedzeń (pok. 102, I piętro) Urzędu Miejskiego w Człuchowie**. Przedmiotem spotkania było: 1) podsumowanie najważniejszych zmian w Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych MOF Chojnice-Człuchów oraz 2) zaopiniowanie projektu Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030. W ramach dyskusji przeprowadzonej w trakcie spotkania ponownie omówiono główne kierunki rozwoju MOF

zamieszczone w części kierunkowej strategii, a następnie, proces naboru projektów spoza sektora JST. W ramach spotkania zespół pozytywnie zaopiniował projekt Strategii.

Szóste spotkanie zespołu **odbyło się 10.07.2024 r. o godz. 14:00 w trybie zdalnym z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej za pośrednictwem platformy MS Teams**. Przedmiotem spotkania było: 1) omówienie naboru projektów do strategii ZIT spoza sektora jednostek samorządu terytorialnego oraz przedstawienie wyników oceny i listy projektów do ujęcia w Strategii, 2) przedstawienie zaktualizowanej wersji projektu Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030, 3) zaopiniowanie projektu Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 uwzględniającego projekty wyłonione w naborze. W ramach dyskusji przeprowadzonej w trakcie spotkania poruszono kwestię wybrania do Strategii dwóch projektów, które mają być realizowane przez podmioty, których prezesem jest żona Wicemarszałka Województwa Pomorskiego. W rezultacie pojawiających się różnych głosów w dyskusji, Zespół podjął większością głosów decyzję o skierowaniu do odpowiedniego działu prawnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego – Instytucji Zarządzającej Programem FEP 2021-2027, zapytania o zgodność z przepisami prawa uwzględnienia w Strategii ZIT projektów realizowanych przez podmioty, których prezesem jest małżonka Wicemarszałka Województwa Pomorskiego. Tym samym uznano, że Zespół wstrzyma się z wyrażaniem opinii co do projektu Strategii ZIT.

Siódme spotkanie zespołu **odbyło się 9.10.2024 r. o godz. 14:00 w trybie zdalnym z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej za pośrednictwem platformy MS Teams**. Przedmiotem spotkania było: 1) Wybór Zastępcy Przewodniczącego Zespołu Doradczego, 2) Przedstawienie odpowiedzi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego na wątpliwości związane z procedurą naboru projektów zintegrowanych, 3) przedstawienie kolejnej wersji projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 (projekt z 3.10.2024 r.), 4) wyrażenie opinii na temat projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030. Przewodniczący Zespołu Doradczego omówił odpowiedź uzyskaną od Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w odpowiedzi na jego pismo z zapytaniem: Czy projekty spółki Bonamed Sp. z o.o i Fundacji Palium, które zostały zgłoszone w naborze partnerów do Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów mogą być umieszczone w tej Strategii, z uwagi na fakt, że współwłaścicielką tych podmiotów jest żona wicemarszałka Województwa Pomorskiego i oba podmioty są przez nią zarządzane. Powyższe zapytanie było efektem realizacji wniosku członków Zespołu Doradczego na VI posiedzeniu w dniu 10 lipca 2024 r. Przedmiotową odpowiedź zreferowała Radczyni Prawna Urzędu Miejskiego w Chojnicach - Pani Magdalena Rogińska. Zgodnie z odpowiedzią udzieloną przez UMWP, oba wskazane w zapytaniu podmioty (Bonamed Sp. z o.o. i Fundacja Palium) kwalifikują się do otrzymania wsparcia w ramach Programu FEP 2021-2027 i realizowanych w ramach tego Programu Zintegrowanych inwestycji terytorialnych miejskich obszarów funkcjonalnych. Ponadto, istotą mechanizmu ZIT jest włączenie Związków ZIT w realizację FEP 2021-2027, w tym zdecentralizowana odpowiedzialność Związków ZIT za wybór projektów. Te z kolei muszą być wybrane zgodnie z

kryteriami wyboru projektów przyjętymi przez Komitet Monitorujący FEP 2021-2027. Jednocześnie zarząd Woj. pomorskiego, jak Instytucja Zarządzająca (IZ) Programem FEP 2021-2027, przyjęła stosowne procedury przeciwdziałania występowaniu konfliktu interesów w realizacji FEP 2021-2027. Procedury te będą miały zastosowanie w przypadku zidentyfikowania ryzyka występowania potencjalnego konfliktu interesów na poziomie Instytucji Zarządzającej FEP 2021-2027, w szczególności na etapie opiniowania Strategii ZIT i zawierania porozumienia w sprawie realizacji instrumentu ZIT. Dodatkowo, na etapie dokonywania oceny wniosków przez Komisję Oceny Projektów (KOP) powołaną przez IZ FEP 2021-2027 - w tym przypadku ocena strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów - przed rozpoczęciem udziału w pracach, członkowie KOP zobowiązani są podpisać deklarację poufności i rzetelności oraz Oświadczenie o braku przesłanek dotyczących wyłączenia ich z pracy w Komisji na podstawie art. 24 § 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. W ramach dyskusji nad tym tematem, zadano pytanie, czy sytuacji nie zmienia fakt wydania wyroku skazującego (ale wciąż nieprawomocnego) na Zarząd Fundacji Pallium. Pani Magdalena Rogińska odpowiedziała, że wyrok nie zmienia możliwości ubiegania się Fundacji o dofinansowanie w ramach Strategii ZIT, gdyż po pierwsze nie jest on prawomocny, a po drugie, w przypadku jego uprawomocnienia, Fundacja może zmienić skład swojego Zarządu. Na tym zakończono dyskusję w tej sprawie. Następnie przedstawiono kolejną wersję projektu Strategii ZIT, a następnie pozytywnie ją zaopiniowano (stosunkiem głosów: 8 „za" do 1 "przeciw").

Ważną częścią udziału partnerów społeczno-gospodarczych w opracowaniu Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów było przeprowadzenie **wolnego naboru projektów zintegrowanych.** W tym kontekście, w pierwszej kolejności w marcu 2023 r. dokonano wstępnego rozpoznania struktury i rodzaju przedsięwzięć możliwych do wprowadzenia w Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów. Celem tego etapu była identyfikacja potrzeb oraz zamierzeń rozwojowych w poszczególnych obszarach tematycznych, które miały w dalszej kolejności stać się podstawą do przeprowadzenia naboru przedsięwzięć, mających zostać uwzględnionych w Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów. Wstępna identyfikacja przedsięwzięć odbyła się w terminie 17.03.2023–31.03.2023. Zarówno treść ogłoszenia o naborze jak i formularza dotyczącego wstępnego naboru w celu identyfikacji obszarów, które potencjalnie mogą być przedmiotem właściwego naboru kart projektów dla przedsięwzięć ZIT, podlegały zaopiniowaniu przez wszystkich członków MOF Chojnice-Człuchów. W ramach otwartej identyfikacji przedsięwzięć do lidera związku ZIT wpłynęły trzy formularze zgłoszeniowe, które pozwoliły na zidentyfikowanie przedsięwzięć w ramach trzech następujących obszarów tematycznych:

- wspieranie efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych,
- zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej,

– wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Po przeprowadzeniu otwartej procedury identyfikacji obszarów tematycznych, Rada związku ZIT MOF Chojnice-Człuchów w dniu 24 maja 2023 r. ustaliła, że zostanie przeprowadzony otwarty nabór partnerów zewnętrznych, chcących realizować projekty w ramach Strategii ZIT. Nabór dotyczył trzech ww. obszarów tematycznych wyznaczonych w ramach przeprowadzonej w dniach 17.03-31.03.2023 r. otwartej, wstępnej identyfikacji przedsięwzięć do Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów. Ponadto ustalono, że informacje o konkursie opublikowane będą na stronach internetowych wszystkich członków MOF-u, a projekty dokumentów konkursowych przesłane będą do poszczególnych samorządów przed publikacją, w celu ostatecznego uzgodnienia. Wszystkie podjęte ustalenia konsultowano wewnątrz związku ZIT (w tym także z Zespołem Doradczym), a także z instytucją zarządzającą programem regionalnym. W dalszej kolejności, w dniach od 20.06.2023 r. do 20.07.2023 r. przeprowadzony został pierwszy nabór projektów do ujęcia w Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów w ramach trzech zidentyfikowanych wcześniej obszarów tematycznych FEP 2021-2027. W ramach naboru projektów wpłynęła jedna propozycja z obszaru tematycznego *wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych*. Z pozostałych obszarów tematycznych nie wpłynęły żadne propozycje. Biorąc pod uwagę Regulamin konkursu określający maksymalną wartość dofinansowania dla pojedynczego projektu na poziomie 50 000 EUR oraz zapisy Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (wersja SZOP.FEPM.004), które dla Działania FEPM.02.03 *Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego*, dopuszczają wspieranie za pomocą dotacji projektów dotyczących zabytkowych wielorodzinnych budynków mieszkalnych należących do wspólnot mieszkaniowych, których celem jest osiągnięcie co najmniej 30% oszczędności energii pierwotnej dla każdego budynku, Rada Związku ZIT na swoim drugim posiedzeniu w dniu 30 sierpnia 2023 r. podjęła uchwałę, w sprawie odrzucenia zgłoszenia propozycji projektu ze względu na jego niezgodność z zapisami FEP 2021- 2027.

Ze względu na ograniczone efekty procedury naboru, zdecydowano się ją powtórzyć. Przy czym w pierwszej kolejności skonsultowano w ramach otwartej, publicznej procedury oraz opinii Zespołu Doradczego, regulamin oraz formalne i merytoryczne warunki naboru projektów. Konsultacje trwały od 4 do 17 stycznia 2024 r. Założono wówczas, że w ramach naboru dla podmiotów spoza jednostek samorządu terytorialnego MOF i jednostek im podległych, zaplanowano przeznaczenie nie więcej niż 5% alokacji przydzielonej przez Zarząd Województwa, w zidentyfikowanych w ramach wstępnej identyfikacji obszarach tematycznych. W ramach procedury konsultacyjnej dotyczącej Regulaminu naboru wpłynęła jedna uwaga ze strony członka Zespołu Doradczego. Dotyczyła ona zwiększenia poziomu alokacji w ramach naboru z 5% do 10%. Uwagę tę następnie przedyskutowano z wszystkimi członkami Zespołu Doradczego na posiedzeniu 24.01.2024 r., a w dalszej kolejności – pozytywnie zaopiniowano. Rada związku ZIT również zdecydowała się pozytywnie odnieść do tej propozycji i

zwiększyła poziom alokacji w ramach naboru do trzech ww. obszarów tematycznych do 10% (czyli zwiększyć dwukrotnie ww. kwoty przeznaczone na projekty realizowane przez jednostki spoza sektora jednostek samorządu terytorialnego), co oznacza, że przeznaczono na procedurę naboru następujące kwoty alokacji w poszczególnych obszarach:

1. wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych: 728 905,40 EUR,
2. wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia: 66 937,10 EUR,
3. zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej: 179 314,00 EUR.

W celu zapewnienia zgodności z dokumentami regionalnymi i wyższego rzędu, ustalono następujące minimalne wartości projektu dla poszczególnych obszarów w wysokości:

- 300.000,00 zł brutto dla obszaru: wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- bez limitu dla obszaru: wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia,
- bez limitu dla obszaru: zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

Merytoryczne kryteria wyboru projektów, które określono w projekcie to:

- **Kompleksowość projektu**: 0 pkt – projekt obejmuje pojedyncze działanie, które nie prowadzi do rozwiązania zdefiniowanego problemu; 1 pkt – projekt obejmuje jeden rodzaj działań, który jest uzupełnieniem lub kontynuacją wcześniej podejmowanych już działań i jest zasadny z punktu widzenia całkowitego rozwiązania zdefiniowanego problemu; 2 pkt – projekt obejmuje kompleksowe działania, które prowadzą do rozwiązania zdefiniowanego problemu.
- **Komplementarność projektu**: 0 pkt – brak powiązań z innymi projektami; 1 pkt – projekt jest powiązany z projektem/projektami zrealizowanymi, w trakcie realizacji lub które uzyskały decyzję o finansowaniu w taki sposób, że ich rezultaty wzmacniają się wzajemnie; 2 pkt – projekt jest silnie powiązany z projektem/projektami zrealizowanymi, w trakcie realizacji lub które uzyskały decyzję o finansowaniu w taki sposób, że projekty warunkują się wzajemnie lub stanowią następujące po sobie etapy określonego programu działania.
- **Doświadczenie podmiotu zgłaszającego bądź partnera w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych**: 0 pkt – brak doświadczenia w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych; 1 pkt – doświadczenie w realizacji co najmniej jednego projektu inwestycyjnego z dofinansowaniem zewnętrznym; 2 pkt – doświadczenie w realizacji więcej niż jednego projektu inwestycyjnego z dofinansowaniem zewnętrznym.

- **Zasięg oddziaływania realizacji projektu na obszar MOF**: 1 pkt – zasięg oddziaływania realizacji projektu nie wykracza poza obszar dwóch gmin; 2 pkt – zasięg oddziaływania realizowanego projektu obejmuje co najmniej 3 gminy.
- **Liczba użytkowników / odbiorców korzystająca z efektów projektu**: 0 pkt – efekty realizacji projektu obejmują nie więcej niż 10 uczestników/odbiorców; 2 pkt – efekty realizacji projektu obejmują od 10 do 50 uczestników/odbiorców; 5 pkt - efekty realizacji projektu obejmują ponad 50 uczestników/odbiorców.

W dalszej kolejności zostanie przeprowadzony nabór ww. projektów.

W ramach naboru wpłynęło 6 wniosków o dofinansowanie projektów, w tym:

1. 3 wnioski w ramach obszaru tematycznego dot. wspierania efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych na łączną wnioskowaną kwotę dofinansowania 850 620,05 euro.
2. 3 wnioski w ramach obszaru tematycznego dot. zapewniania równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej na łączną wnioskowaną kwotę dofinansowania 292 111,28 euro;

Wśród projektów z zakresu wspierania efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych znalazły się:

1. Poprawa efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych w obiektach ochrony zdrowia wykorzystywanych w systemie publicznym (BONAMED sp. z o.o.)
2. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynku Remizy Strażackiej w Mosinach (Ochotnicza Straż Pożarna w Mosinach).
3. Kompleksowa termomodernizacja siedziby Polskiego Związku Wędkarskiego w Człuchowie (Polski Związek Wędkarski Okręg Słupski Koło w Człuchowie).

Z kolei wśród projektów z zakresu zapewniania równego dostępu do opieki zdrowotnej znalazły się:

1. Wsparcie opieki paliatywnej domowej i stacjonarnej w celu szerzenia idei deinstytucjonalizacji i rozwoju opieki rodzinnej oraz podniesienia jej jakości (Fundacja Palium),
2. Dostosowanie istniejącego obiektu do stale rosnących wymagań i potrzeb w zakresie zapewniania równego dostępu do opieki zdrowotnej, wspierania odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspierania przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (OPUS sp. z o.o.).
3. Zakup sprzętu dla pacjentów objętych opieką paliatywną w hospicjum domowym ułatwiający opiekę nad chorym pacjentem i przynoszącym ulgę i pomoc w zaawansowanej chorobie nowotworowej i przewlekłej (Towarzystwo Przyjaciół Hospicjum).

Nie wpłynął żaden wniosek z obszaru tematycznego dot. wzmacniania ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, na który przeznaczone było 66 937,10 euro.

Po przedstawieniu wyników naboru i przeprowadzeniu procedury oceny formalnej zgłoszonych projektów, Rada Związku ZIT na posiedzeniu 22 maja 2024 r. jednogłośnie zatwierdziła pozytywną ocenę formalną wszystkich projektów. Następnie, po przeprowadzeniu procedury oceny merytorycznej zgłoszonych projektów, Rada Związku ZIT na tym samym posiedzeniu jednogłośnie zatwierdziła pozytywną ocenę merytoryczną wszystkich projektów.

Jednak Rada związku ZIT po analizie listy zgłoszonych projektów uznała, że:

1. w obszarze „opieki zdrowotnej" wartość zgłoszonych projektów przekracza dostępną alokację o 112 797,28 euro,
2. w obszarze „efektywność energetyczna" wartość zgłoszonych projektów przekracza dostępną alokację o 121 714,65 euro.

Członkowie Rady Związku ZIT jednogłośnie zdecydowali, iż w związku z powyższym do wszystkich wnioskodawców wystosowane będą pisma z prośbą o wyrażenie zgody na stosowne obniżenie wartości dofinansowania dla zgłaszanych przedsięwzięć i tym samym zwiększenie wkładu własnego wraz z zachowaniem pierwotnie zgłaszanego zakresu zadania.

W efekcie podjętej decyzji przez Radę Związku ZIT:

1. nie zostanie zwiększona alokacja środków na projekty partnerów spoza sektora JST i jednostek im podległych;
2. każdy zgłoszony projekt otrzyma dofinansowanie, ale w mniejszej wielkości od wnioskowanego, tzn. projekty z obszaru „ochrony zdrowia" otrzymają wsparcie mniejsze o 40,99% od wnioskowanego, a projekty z zakresu obszaru „efektywności energetycznej" o 14,31% mniejsze od wnioskowanego.

Korespondencja z poszczególnymi partnerami zakończyła się akceptacją propozycji przyjętej przez Radę Związku ZIT, tj. wnioskodawcy zaakceptowali obniżony udział dofinansowania projektu i żaden z nich nie zrezygnował z jego realizacji.

Ostatnim etapem uspołecznienia procesu opracowania Strategii ZIT były **konsultacje społeczne projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030**, które odbyły się w dniach 21.10-4.11.2024 r. Celem konsultacji było poznanie opinii, zebranie uwag i propozycji ewentualnych zmian w zakresie treści Strategii od mieszkańców i zainteresowanych podmiotów. Ogłoszenie wraz z projektem Strategii oraz informacjami o terminie konsultacji oraz sposobie wnoszenia uwag zamieszczono na stronach internetowych jednostek samorządu terytorialnego, wchodzących w skład MOF Chojnice-Człuchów:

- Miasto Chojnice: https://miastochojnice.pl/konsultacje-projektu-strategii-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych-dla-miejskiego-obszaru-funkcjonalnego-chojnice-czluchow-2023-2030/
- Miasto Człuchów: https://czluchow.eu/aktualnosc/konsultacje-projektu-strategii-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych-dla-miejskiego
- Gmina Chojnice: https://gminachojnice.pl/aktualnosciapi/item/14032-konsultacje-projektu-strategii-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych-dla-miejskiego-obszaru-funkcjonalnego-chojnice-czluchow-na-lata-2023-2030
- Gmina Człuchów: https://bip.ugczluchow.pl/aktualnosci/konsultacje-projektu-strategii-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych-dla-miejskiego-obszaru-funkcjonalnego-chojnice-czluchow-na-lata-2023-2030.html
- Powiat Chojnicki: https://www.powiat.chojnice.pl/asp/Artykul,Konsultacje_spoleczne_Startegii_ZIT_MOF_Chojnice_Czluchow,3281,1
- Powiat Człuchowski: https://www.starostwo.czluchow.org.pl/aktualnosc-84-konsultacje_projektu_strategii.html

Konsultacje przeprowadzono w następujących formach:

- zgłaszanie uwag za pomocą formularza (bezpośrednio lub poprzez pocztę elektroniczną),
- spotkanie konsultacyjne, które odbyło się 28 października 2024 r. o godzinie 15.00 w sali obrad (p. 408, I piętro) Urzędu Miejskiego w Chojnicach, Stary Rynek 1, 89-600 Chojnice.

W ramach przeprowadzonych konsultacji wpłynęło 6 uwag. Ich treść wraz z uzasadnieniem oraz sposobem rozpatrzenia zamieszczono w tabeli stanowiącej załącznik nr 1.

4 Analiza potrzeb i potencjałów rozwojowych oraz powiązań funkcjonalnych

Niniejsze analiza potrzeb i potencjałów rozwojowych oraz powiązań funkcjonalnych MOF Chojnice-Człuchów jest formą syntezy diagnozy, którą przeprowadzono przed opracowanie projektu Strategii. Pełne wyniki prac diagnostycznych zamieszczono w Raporcie diagnostycznym, opublikowanym na stronie lidera związku ZIT i skonsultowanym z Zespołem doradczym. W raporcie diagnostycznym znajdują się elementy diagnozy pogłębionej oraz porównawczej, opartej na zestawieniu wartości wskaźników dla MOF Chojnice-Człuchów z wartościami dla miejskich obszarów funkcjonalnych Bytowa, Kościerzyny, Kwidzyna, Starogardu Gdańskiego, Malbork-Sztum i Lęborka. Wartości dla MOF Chojnice-Człuchów porównywano także niekiedy ze średnią dla województwa lub Polski.

4.1 Podsumowanie diagnozy sytuacji społecznej, w tym w zakresie powiązań funkcjonalnych

W pierwszej kolejności zostaną przedstawione główne wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, w tym dotyczącej tego zakresu analizy powiązań funkcjonalnych w MOF Chojnice-Człuchów. Powiązania te mają kluczowe znaczenie dla miejskich obszarów funkcjonalnych, ponieważ określają one skalę współzależności oraz potencjał i potrzeby w zakresie współpracy i koordynacji procesów rozwojowych.

Powiązania społeczne można mierzyć na kilka sposobów. Jednym z nich jest analiza migracji stałych, która pokazuje skalę więzi terytorialnych, które często zawiązują się pomiędzy miejscem pochodzenia i miejscem nowego zamieszkania. Dane do analizy tego zjawiska pochodzą z bazy Demografia Głównego Urzędu Statystycznego i dotyczą przemeldowań na pobyt stały pomiędzy jednostkami administracyjnymi w Polsce (czyli oprócz przemeldowań między gminami odnotowywane są przemeldowania między gminami a częściami gmin – wiejską lub miejską). W okresie 2002-2020 z gmin MOF Chojnice-Człuchów migrowało ok. 18,8 tys. osób. Z kolei ruch w odwrotną stronę (tj. do gmin MOF Chojnice-Człuchów) stanowił w tym okresie ok. 17,9 tys. Oznacza to, że łączny bilans migracyjny Partnerstwa w okresie 2002-2020 był ujemny i wyniósł ok. -900 osób (średnioroczna strata na poziomie ok. 52 mieszkańców). **Ujemne saldo migracji** dla całego MOF stanowi istotny problem w kontekście budowania długofalowej wizji rozwoju, gdyż wpływa na ogólną depopulację obszaru i obniżenie jego konkurencyjności. Procesy migracyjne w obszarze MOF przebiegają w różnym stopniu w poszczególnych gminach. Po jednej stronie są gminy wiejskie, w których w okresie 2002-2020 bilans migracyjny był dodatni (+1918 w gminie Chojnice i +582 w gminie Człuchów). Z kolei znacznie mniej pozytywne procesy dotknęły oba miasta – bilans migracyjny Chojnic w okresie 2002-2020 wyniósł -1989, a Człuchowa -1333. Dane te są potwierdzeniem zachodzenia w obszarze MOF **procesów suburbanizacji**, czyli wzrostu liczby ludności przedmieść kosztem miast, które z nimi sąsiadują. To zjawisko zwiększa z kolei współzależności między poszczególnymi jednostkami MOF Chojnice-Człuchów i stanowi potencjał do współpracy.

Ujemny **bilans migracyjny** (czyli przewaga odpływu nad napływem) jest cechą wszystkich porównywanych MOF województwa pomorskiego. Wśród wszystkich obszarów jedynie MOF

Starogardu Gdańskiego odnotowuje względnie nieduży deficyt migracyjny. Pozostałe obszary (a szczególnie MOF Kwidzyna i MOF Malbork-Sztum) przeżywają znacznie większe problemy związane z odpływem mieszkańców. Podczas gdy w MOF Chojnice-Człuchów wskaźnik bilansu migracyjnego na 1000 mieszkańców w okresie 2016-2020 wyniósł -0,93, to w MOF Starogardu Gdańskiego było to +0,10, a z kolei w przypadku MOF Kwidzyna -1,75 i MOF Malbork-Sztum -1,26. Oprócz tego typu wniosków, z punktu widzenia analizy powiązań funkcjonalnych MOF szczególnie istotne są kierunki migracji stałych.

W przypadku MOF Chojnice-Człuchów odnotowujemy relatywnie wysoki odsetek **wewnętrznych powiązań migracyjnych**. W przypadku gminy Chojnice aż 63% międzygminnej pracy migracyjnej (praca migracyjna to suma wymeldowań i zameldowań w danej jednostce w określonym okresie czasu) z okresu 2002-2020 dokonywało się wewnątrz MOF. W przypadku gminy Człuchów było to ponad 57% (dla porównania odsetki w innych tzw. obwarzankach wyniosły odpowiednio 70% w gminie Malbork, 69% w gminie Kwidzyn, 66% w gminie Starogard Gdański i 46% w gminie Kościerzyna). Nieco mniejszy poziom związania z MOF w zakresie pracy migracyjnej jest obserwowany w obu miastach (choć należy dodać, że wartość te są w porównaniu do innych porównywanych ośrodków relatywnie wysokie) – w Chojnicach odsetek ten wynosi ok. 45%, a w Człuchowie ok. 42% (wartości w innych miastach: Starogard Gdański ok. 45%, Kwidzyn ok. 33%, Kościerzyna ok. 37%, Malbork ok. 32%, Lębork ok. 31%). Rezultaty odnotowywane w MOF Chojnice-Człuchów potwierdzają silne relacje wewnątrz MOF. Kolejnym aspektem analizy kierunków migracji stałych są relacje pomiędzy poszczególnymi gminami MOF Chojnice-Człuchów. Kluczowe dla wielkości przepływów w MOF są relacje między Chojnicami i gminą Chojnice. Przepływy migracyjne między tymi dwoma gminami (5778 osób) stanowią ponad 62% całej wewnętrznej pracy migracyjnej MOF. Kolejnym istotnym związkiem jest relacja między Człuchowem a gminą Człuchów (2182 osoby), która odpowiada za ok. 23,5% pracy migracyjnej MOF. Gdyby jednak uwzględnić różnice w wielkości populacji obu par gmin relacje te są zbliżone – wartość wskaźnika pracy migracyjnej (suma wymeldowań i zameldowań) na 1000 mieszkańców w przypadku Chojnic i gminy Chojnice wyniósł bowiem ok. 99, a w przypadku Człuchowa i gminy Człuchów – ok. 91. Na uwagę zasługuje także zwiększające się związki między Chojnicami a gminą Człuchów – w okresie 2002-2020 z Chojnic do gminy Człuchów przeprowadziło się ok. 350 mieszkańców, a w odwrotnym kierunku migrowało ok. 290. Relatywnie niewielkie w tym kontekście są przepływy między oboma miastami – z Człuchowa do Chojnic przemeldowało się łącznie 261 mieszkańców, a z Chojnic do Człuchowa – 155.

Struktura **międzygminnych migracji stałych** gmin MOF Chojnice-Człuchów była w okresie ostatnich 20 lat podobna. Największy udział przemieszczeń międzygminnych wewnątrz MOF odnotowano w MOF Kwidzyna (ok. 35%) i MOF Chojnice-Człuchów (ok. 34%). Najmniejsze z kolei w MOF Bytowa i MOF Malbork-Sztum. Wynika to najpewniej ze struktury terytorialnej tych obszarów i faktu, że w MOF Bytowa i MOF Malbork-Sztum istnieją rdzenie, które mają status gmin miejsko-wiejskich, co oznacza, że spora część przemieszczeń w ramach procesu suburbanizacji dokonuje się w tych obszarach wewnątrz gminy miejsko-wiejskiej Bytów i gminy miejsko-wiejskiej Sztum. W MOF

Chojnice-Człuchów odnotowujemy względnie niewielką rolę migracji do dużych miast. Spośród wszystkich porównywanych obszarów, MOF Chojnice-Człuchów odnotowuje najsłabszą siłę powiązań w tym zakresie (18%). Warto jednak dodać, że bilans migracyjny gmin MOF Chojnice-Człuchów z dużymi miastami od lat jest ujemny, co potwierdza, że jest to teren, z którego potencjał ludzki jest wchłaniany przez większe ośrodki miejskie. Ten ujemny bilans pogłębiał się w okresie 2002-2020. Głównymi kierunkami migracji stałych do dużych miast z gmin MOF Chojnice-Człuchów jest w tej chwili przede wszystkim Trójmiasto.

Kolejny przykładem analiz powiazań społecznych pomiędzy jednostkami MOF Chojnice-Człuchów są **dojazdy do przedszkoli i szkół podstawowych.** Są one jednym z rodzajów powiązań w zakresie wspólnego świadczenia usług publicznych. Dane do analizy tego zagadnienia pozyskany z systemu informacji oświatowej Ministerstwa Edukacji i Nauki. W MOF Chojnice-Człuchów w roku szkolnym 2021/2022 mieszkało 2463 dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego. Większość z nich (2027, czyli ok. 82%) uczęszczało do placówek w gminie zamieszkania. Najwyższy odsetek w zakresie tego wskaźnika odnotowano w miastach: w Chojnicach jest to ok. 96,7%, w Człuchowie ok. 96,3%. Relatywnie niewielki odsetek korzystania z placówek wychowania przedszkolnego w miejscu zamieszkania jest widoczny w gminie Człuchów (ok. 56,1%) i gminie Chojnice (ok. 32,9%). Warto jednak dodać, że w obu gminach wiejskich znaczna część dzieci nie uczęszczających do lokalnych przedszkoli, dojeżdża do obu miast MOF – w przypadku gminy Chojnice jest to ok. 230 dzieci (64,5%), a w przypadku gminy Człuchów 114 dzieci (ok. 42,9%). W sumie granice gminy w ramach MOF przekracza uczęszczając do placówek wychowania przedszkolnego ok. 420 dzieci. Jest to bardzo duża wartość biorąc pod uwagę liczbę gmin wchodzących w skład MOF. Warto także dodać, że dojazdy te są realizowane transportem indywidualnym, co istotnie obciąża infrastrukturę drogową MOF Chojnice-Człuchów. Warto także dodać, że MOF Chojnice-Człuchów jest najbardziej wewnętrznie powiązanym miejskim obszarem funkcjonalnym spośród porównywanych 7 MOF. W MOF Chojnice-Czuchów aż 16,3% dzieci uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego poza granicami swojej gminy, ale wewnątrz MOF. W kolejnym obszarze (MOF Kościerzyny) jest to już tylko 10,3%, a w pozostałych nie przekracza 10%. Najmniejszy odsetek przekraczania granicy gminy w celu dojazdu do placówek wychowania przedszkolnego jest widoczny w MOF Bytowa i MOF Malbork-Sztum.

Dojazdy do szkół podstawowych to kolejne ważne zagadnienie związane z powiązaniami funkcjonalnymi w zakresie usług publicznych. W MOF Chojnice-Człuchów w roku szkolnym 2021/2022 mieszkało ok. 8040 uczniów szkół podstawowych. Znaczna większość z nich (7199, czyli ok. 90%) uczęszczało do placówek w gminie zamieszkania. Pozostałe ok. 840 dzieci dojeżdżało do szkół podstawowych w innych gminach. Ważne z punktu widzenia MOF Chojnice-Człuchów jest to, że większość tych dzieci (791, czyli ok. 94%) uczęszczało do placówek w pozostałych gminach MOF, co ponownie potwierdza silne wewnętrzne powiązania funkcjonalne między poszczególnymi gminami. Najsilniej związanymi z innymi gminami MOF są gmina Chojnice (ok. 17,8%) i gmina Człuchów (ok. 23,5%). Udział dojazdów do szkół podstawowych poza granice gminy, ale w ramach obszaru

funkcjonalnego jest w MOF Chojnice-Człuchów ponownie najwyższa spośród wszystkich porównywanych MOF. Jak pokazują dane z systemu informacji oświatowej, ok. 10% dzieci dojeżdża do szkół podstawowych w innych gminach, co jest od 1 do 6 punktów procentowych wyższym rezultatem niż w pozostałych obszarach funkcjonalnych. Wartość tego wskaźnika dodatkowo utwierdza w przekonaniu o konieczności budowania wspólnego rozwoju usług publicznych i stanowi potencjał do jej rozwijania. Z punktu widzenia rozwoju powiązań transportowych, przemieszczenia dzieci szkolnych między gminami oznaczają także konieczność współpracy w zakresie organizacji dowozu do szkół (i zakupu taboru w tym celu) w taki sposób, by uczniowie mogli sprawnie dostać się do placówek oświatowych, w których się uczą.

Wyższą centralność i **ponadlokalny charakter szkolnictwa ponadpodstawowego** pokazują dane z systemu informacji oświatowej. W tym przypadku odsetek uczniów przekraczających gminę zamieszkania w ramach MOF sięga nawet 41%. W MOF Chojnice-Człuchów wartość tego wskaźnika jest jedną z wyższych (nieco wyższy jest tylko w MOF Starogardu Gdańskiego – ok. 41,5%). W większości MOF wartość tej miary oscyluje jednak wokół ok. 35%. Schodząc do poziomu poszczególnych gmin MOF Chojnice-Człuchów należy powiedzieć, że na całym obszarze mieszka ok. 4010 uczniów szkół ponadpodstawowych (wzięto pod uwagę licea ogólnokształcące, technika i szkoły branżowe I stopnia). Ok. 2160 z nich (54%) uczęszcza do szkół ponadpodstawowych na miejscu, tj w gminie zamieszkania – chodzi oczywiście o miasto Chojnice (1689, czyli ok. 95% uczniów korzystających z usługi oświatowej w Chojnicach) i miasto Człuchów (472, czyli ok. 78% uczniów korzystających ze szkół ponadpodstawowych w Człuchowie). Granicę gminy zamieszkania dojeżdżając do szkół ponadpodstawowych przekraczało w roku szkolnym 2021/2022 ok. 1670 uczniów. Większość z nich to mieszkańcy gminy Chojnice (ok. 1080 uczniów) i gminy Człuchów (ok. 500 uczniów). Do innych gmin dojeżdża także ok. 70 uczniów z Człuchowa i ok. 30 uczniów z Chojnic.

Dane dla wszystkich placówek oświatowych pokazują zatem, że łącznie w całym MOF Chojnice-Człuchów dochodzi do przemieszczeń międzygminnych w liczbie ok. 2900 osób. Warto dodać, że są to w znacznej większości przemieszczenia stałe i regularne (poza uczniami, którzy korzystają z internatów). To z kolei stwarza konieczność prowadzenia wspólnej polityki transportowej (szczególnie w bilateralnych układach gmina miejska-gmina obwarzankowa, gdzie przepływy osób są największe), wspierania i organizowania przewozów transportu zbiorowego oraz ograniczenia emisji z transportu zbiorowego i indywidualnego. Konieczna w tym świetle jest współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego MOF w zakresie tworzenia i modyfikacji linii transportu zbiorowego, utrzymania taboru oraz prowadzenia, tam gdzie to możliwe, wspólnej polityki taryfowej.

Ostatnim elementem analizy powiązań funkcjonalnych są **dojazdy do pracy**. Jak pokazują dane z 2016 r. do gmin MOF Chojnice Człuchów przyjeżdżało do pracy ok. 5850 pracowników, których możemy uznać za pracowników międzygminnych (tj. takich, którzy dojeżdżając do pracy przekraczają granicę administracyjną gminy). Z kolei wyjazdy do pracy z gmin MOF Chojnice-Człuchów dotyczyły ok. 5200 pracowników. Warto jednak dodać, że z obu wartości aż 3600 pracowników to przepływy wewnątrz

MOF, co jest jedną z większych wartości wśród grupy porównawczej. Gdyby mierzyć rolę przepływów międzygminnych wewnątrz MOF w ogólnej wielkości dojazdów do pracy, MOF Chojnice-Człuchów ma drugi najwyższy rezultat wśród jednostek porównywanych. Wyższy odsetek przepływów wewnętrznych jest widoczny wyłącznie w MOF Kwidzyna (53%). Z kolei wśród MOF o najniższych wartościach tej miary są ponownie MOF Bytowa (26%) i MOF Malbork-Sztum (20%).

Liczba ludności MOF Chojnice-Człuchów niestety uległa zmniejszeniu w okresie ostatnich 10 lat. Cały obszar MOF stracił w okresie 2010-2021 ok. 730 mieszkańców (-0,9%) – liczba ludności zmniejszyła się z ok. 83,1 do 82,4 tys. mieszkańców. Dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2021 w niewielkim stopniu korygują dane GUS – liczba ludności wg NSP 2021 wyniosła 82,4 tys. Na zmianę liczby ludności MOF Chojnice Człuchów miał wpływ przede wszystkim spadek liczby ludności obu miast. Liczba mieszkańców Chojnic zmniejszyła się o ok. 1,3 tys., a liczba ludności Człuchowa o ok. 1,4 tys. Szczególnie niepokojący jest spadek liczby ludności Człuchowa – biorąc pod uwagę wielkość populacji w 2010 r., liczba ludności spadła o ok. 9,5% (w Chojnicach spadek ten wyniósł ok. 3,3%). Spadek liczby ludności był także względnie duży w porównaniu do wartości średniej dla Polski. Województwo pomorskie oraz grupa porównawcza odnotowały w tym czasie wzrost liczby ludności. Na zmiany wielkości populacji wpłynęły dwa czynniki: przyrost naturalny oraz migracje.

Jeśli chodzi o **przyrost naturalny** (różnicę między liczbą urodzeń i liczbą zgonów), to przyjmował on w MOF Chojnice-Człuchów tendencję spadkową, choć w porównaniu do innych obszarów (szczególnie średniej dla Polski i grupy porównawczej) wartości przyrostu naturalnego były względnie dobre. Jednak od 2020 r. obserwujemy negatywny proces wyraźnego spadku przyrostu naturalnego, związanego z dużą liczbą zgonów. Była to bezpośrednia konsekwencja pandemii COVID-19, a jej następstwa niestety w kolejnym roku utrzymywały tę negatywną tendencję.

Drugim, bardziej istotnym powodem spadku liczby mieszkańców MOF Chojnice-Człuchów było ujemne **saldo migracji**. Niestety w okresie 2010-2020 ubytek migracyjny w MOF Chojnice-Człuchów wyniósł ok. 1040 osób. Szczególnie wyraźnie procesy odpływu migracyjnego zaznaczyły się w obu miastach. Większość tego odpływu jest jednak związana z przenosinami do strefy podmiejskiej – nie ma więc w tym przypadku sytuacji zmniejszenia się populacji całego MOF. Niestety jednak także względnie wysoki poziom osiągały migracji do ośrodków miejskiej o randze regionalnej i krajowej, co było kluczowym czynnikiem wpływającym na spadek liczby ludności. Porównanie poszczególnych gminy MOF Chojnice-Człuchów pokazuje, że najkorzystniejsze saldo migracji na 1000 mieszkańców obserwujemy w gminie Chojnice (39,49). Nieco niższą wartość, ale jednak również dość korzystną zaobserwowano w gminie Człuchów (25,59). Gorzej sytuacja wygląda w obu miastach, szczególnie w Człuchowie, gdzie saldo migracji na 1000 mieszkańców jest na poziomie -49,41. W Chojnicach wartość tego wskaźnika wynosi ok. -24,59. Warto przy tym zwrócić uwagę na kierunki przemieszczeń pomiędzy gminami MOF Chojnice-Człuchów. Kluczowe są przede wszystkim duże przepływy na linii miasto-strefa podmiejska danego miasta oraz przepływy na linii Człuchów → Chojnice.

Przy okazji opisu sytuacji w zakresie migracji wewnętrznych, warto wspomnieć o kwestii **migrantów zagranicznych**. Wojna na Ukrainie w bardzo szybkim tempie zwiększyła skalę napływu uchodźców i migrantów z tego kraju (choć trzeba przyznać, że już wcześniej spora część Ukraińców pracowała w MOF). Według danych jednostek samorządu terytorialnego MOF Chojnice-Człuchów, na terenie obszaru w 2022 r. wydano obywatelom Ukrainy blisko 2 800 numerów PESEL, w tym w mieście Chojnice ok. 1330, w mieście Człuchów ok. 650, w gminie Chojnice ok. 570 i w gminie Człuchów ok. 230. W kolejnym, 2023 roku wydano kolejne blisko 400 numerów PESEL. Znaczna część Ukraińców przybyłych do Polski w 2022 r. wróciła do swojego kraju lub wyjechała na Zachód. Nadal jednak przynajmniej blisko 1000 uchodźców i migrantów z Ukrainy przebywa na terenie MOF Chojnice-Człuchów. Jednostki samorządu terytorialnego MOF będą podejmować szereg działań na rzecz uchodźców z Ukrainy, aby zapewnić im bezpieczeństwo i komfort życia, a także włączyć ich do lokalnej społeczności, w tym poprzez organizowanie wydarzeń kulturalnych i sportowych, angażowanie uchodźców w wolontariat i in.

Podmioty MOF Chojnice-Człuchów prowadzą szereg zadań w zakresie systemu oświaty. Analizy szczegółowe pokazują wzrost korzystania z placówek **wychowania przedszkolnego**. Liczba dzieci mieszkających w MOF Chojnice-Człuchów, które uczęszczają do przedszkoli zwiększyła się w ciągu trzech lat szkolnych (od roku szkolnego 2019/2020 do 2021/2022) z ok. 1960 do 2460 (wzrost aż o ok. 500 dzieci). Jednocześnie wzrasta także wielkość pojemność lokalnej infrastruktury oświatowej w tym zakresie. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w MOF Chojnice-Człuchów wzrosła w tym samym okresie z ok. 2000 do ponad 2500. Oznacza to, że usługi publiczne w zakresie wychowania przedszkolnego są w nieznacznym stopniu dla MOF Chojnice-Człuchów centralne, tzn., że są świadczone dla osób spoza tego terenu. Mniej więcej podobną relację popytu z podażą usług wychowania przedszkolnego obserwujemy w MOF Kościerzyny oraz MOF Malbork-Sztum. Z drugiej strony jest np. MOF Starogardu Gdańskiego, w którym relacja te jest nieznacznie niezrównoważona, tzn. liczba wykorzystywanych miejsc w przedszkolach jest mniejsza niż liczba dzieci zamieszkujących MOF i uczęszczających do przedszkoli. Oznacza to, że dzieci te uczęszczają do placówek spoza MOF.

Szkolnictwo podstawowe jest usługą znacznie powszechniejszą niż wychowanie przedszkolne. W MOF Chojnice-Człuchów ok. 7850 dzieci uczęszczało do szkół podstawowych w roku szkolnym 2019/2020, a dwa lata później ta liczba wzrosła do ok. 8040 uczniów. Wzrost liczby dzieci uczęszczających do szkół obserwowano w tym czasie także w MOF Bytowa, Kościerzyny, Lęborka, Malbork-Sztum i Starogardu Gdańskiego. Tylko w przypadku MOF Kwidzyna liczba dzieci zamieszkujących gminy i uczęszczających do szkół podstawowych zmniejszyła się z ok. 6050 w roku szkolnym 2019/2020 do ok. 6000 w roku szkolnym 2021/2022. Dane dotyczące liczby uczniów-mieszkańców gmin MOF ponownie zestawiliśmy z danymi dotyczącymi liczby uczniów w szkołach z MOF, co pozwala ocenić sytuację na rynku edukacyjnym w porównywanych obszarach. W MOF Chojnice-Człuchów w całym analizowanym okresie obserwowaliśmy nadwyżkę liczby miejsc w szkołach podstawowych nad liczbą dzieci-mieszkańców. W roku szkolnym 2019/2020 ta nadwyżka wynosiła ok. 260 uczniów, a w roku 2021/2022 już tylko ok. 210.

Ostatnim ważnym elementem oceny systemu oświaty są **szkoły ponadpodstawowe**, które stanowią podstawową usługę oświatową na szczeblu powiatowym, a także funkcję centralną, wykraczającą poza granice obszaru ograniczonego granicami administracyjnymi gminy, a często także powiatu. Dane potwierdzają, że MOF Chojnice-Człuchów jest wyraźnym biegunem rozwoju południowego Pomorza, który oferuje usługi edukacyjne mieszkańcom znacznie większego obszaru niż tylko sam MOF. Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych i jednocześnie mieszkańców MOF Chojnice-Człuchów zmniejszyła się w okresie 2019/2020-2021/2022 z ok. 4120 do ok. 4015. Z kolei liczba uczniów szkół ponadpodstawowych w Chojnicach i Człuchowie wzrosła z ok. 6450 w roku szkolnym 2019/2020 do ok. 6470 w roku szkolnym 2021/2022. Są to liczby znacznie większe niż w pozostałych MOF. Trzeba pamiętać oczywiście, że MOF Chojnice-Człuchów obejmuje dwa ośrodki powiatowe, a większość pozostałych – wyłącznie jeden ośrodek. Niemniej jednak nawet uwzględniając ten czynnik, nadwyżka miejsc w szkołach ponadpodstawowych w stosunku do liczby uczniów-mieszkańców jest wyraźna i wynosi ok. 2450 (podczas gdy w innych MOF najwyższe wartości obserwujemy w MOF Kościerzyny – ok. 1700, MOF Starogardu Gdańskiego – ok. 870 i MOF Malbork-Sztum – ok. 850).

Podstawowym elementem funkcjonowania opieki medycznej jest tzw**. podstawowa opieka zdrowotna** (czyli tzw. lekarze rodzinni). Dane dla okresu 2012-2021 pokazują wzrostowy trend w zakresie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej w MOF Chojnice-Człuchów. Średnia liczba porad POZ w MOF Chojnice-Człuchów w latach 2019-2021 była o ok. 16% wyższa niż w okresie 2012-2014 (przy średnim wzroście w Polsce na poziomie ok. 6%). W 2012 r. w MOF Chojnice Człuchów udzielono ok. 343 tys. porad POZ, podczas gdy w 2021 r. ok. 420 tys. Intensywność korzystania z lekarzy rodzinnych wzrasta, co jest także pochodną zmian w strukturze wieku. MOF Chojnice-Człuchów jest także istotnym obszarem w zakresie POZ wśród wszystkich porównywanych jednostek z województwa pomorskiego. To kolejne potwierdzenie istotności tego obszaru w zakresie obsługi innych gmin i powiatów. Liczba porad POZ na 1 mieszkańca była w ostatnich latach w MOF Chojnice-Człuchów jedną z najwyższych.

Poza podstawową opieką zdrowotną, ważnym zagadnieniem funkcjonowania systemu ochrony zdrowia jest **ambulatoryjna opieka specjalistyczna** (AOS). Dane NFZ pokazują, że w okresie 2015-2021 mieszkańcy MOF Chojnice-Człuchów korzystali średnio z ok. 46 tys. świadczeń tego typu rocznie. Wartość ta spadła istotnie w okresie pandemii COVID-19 – w 2019 r. wyniosła ok. 47 tys., a w 2020 r. 41 tys. Świadczenia AOS realizowane są głównie w miastach i tak jest również w przypadku MOF Chojnice-Człuchów. W Chojnicach realizowano w okresie 2015-2021 średnio ok. 53 tys. świadczeń AOS rocznie, a w Człuchowie ok. 20 tys. Suma zrealizowanych świadczeń AOS pokazuje ponadlokalny charakter tej usługi w obu miastach. Suma średniej rocznej liczby świadczeń dla miasta Chojnice i gminy Chojnice wyniosła w okresie 2015-2021 ok. 30 tys. (co oznacza, że przynajmniej ok. 23 tys. świadczeń zrealizowano na rzecz mieszkańców innych obszarów), a w przypadku miasta Człuchów i gminy Człuchów – 16 tys. (co oznacza, że ok. 4 tys. świadczeń zrealizowano na rzecz mieszkańców innych obszarów). Bez wątpienia dla MOF Chojnice-Człuchów głównym miejscem realizacji usług AOS

są Chojnice. Potwierdza to analiza dla poszczególnych gmin. Na przykład ok. 25% świadczeń AOS dla mieszkańców Człuchowa i ok. 30% świadczeń AOS dla mieszkańców gminy Człuchów realizuje usługi AOS w Chojnicach, podczas gdy ruch w odwrotną stronę jest znacznie mniejszy – ok. 6% świadczeń AOS dla mieszkańców Chojnic i ok. 6% świadczeń AOS dla mieszkańców gminy Chojnice zrealizowano w Człuchowie. Istnieją więc realne i dość duże współzależności między samorządami MOF Chojnice-Człuchów w zakresie tego typu usług.

Oprócz świadczeń POZ i AOS istotne w systemie ochrony zdrowia są także **świadczenia leczenia szpitalnego** – szczególnie w ośrodkach powiatowych takich Chojnice i Człuchów. W obu miastach działają szpitale powiatowe, która rola w ostatnich latach istotnie się zmieniła. Szpital w Chojnicach stał się jednym z najważniejszych szpitali w województwie pomorskim, a samo miasto jest 5 miastem z największą liczbą świadczeń leczenia szpitalnego w regionie. W 2021 r. w Szpitalu Specjalistycznym w Chojnicach udzielono ok. 27,5 tys. świadczeń, niewiele mniej niż w znacznie większym Słupsku. W okresie 2015-2021 wielkość realizowanego w chojnickim szpitalu kontraktu wzrosła z ok. 63 do 118 mln zł. To bardzo duży wzrost biorąc pod uwagę inne tzw. szpitale powiatowe, czyli świadczące usługi dla większości lub całości obszaru powiatu. Inaczej z kolei wyglądała sytuacja szpitala w Człuchowie, który w okresie 2015-2021 zmniejszył swoją rolę w zakresie obsługi mieszkańców. Człuchów jako miasto jest obecnie 19 co do wielkości ośrodkiem świadczenia leczenia szpitalnego w województwie pomorskim (3,5 tys. świadczeń wobec ok. 27,5 tys. w Chojnicach).
W okresie 2015-2021 zmalała liczba realizowanych świadczeń (z ok. 7,8 tys. do 3,5 tys.), choć wielkość umów z NFZ na świadczenia leczenia szpitalnego nieznacznie wzrosła. W wielu elementach doszło bowiem do integracji obu ośrodków miejskich w zakresie budowania atrakcyjnej oferty szpitalnej. Szpital w Chojnicach rozszerza swoją działalność nie tylko pod względem liczby świadczeń (często kosztem szpitali ościennych zlokalizowanych w Bytowie, Miastku, Więcborku, Tucholi, Kościerzynie lub Starogardzie Gdańskim), ale także pod względem zasięgu geograficznego. Stał się on bowiem szpitalem pierwszego wyboru nie tylko dla gmin powiatu chojnickiego, ale także dla znacznej części gmin powiatu człuchowskiego oraz innych gmin z powiatów sąsiednich – np. gminy Karsin, Kamień Krajeński lub Lipnica.

Niemniej jednak warto dodać, że podobnie jak w innych miastach, także w Chojnicach i Człuchowie odnotowywany jest problem zbyt częstego wykorzystywania świadczeń leczenia szpitalnego w sytuacji istnienia problemów możliwych do rozwiązania poprzez świadczenia AOS lub POZ. W praktyce zarządzania sektorem ochrony zdrowia mówi się o tzw. piramidzie świadczeń, która opisuje strukturę, w której na dole jest podstawowa opieka zdrowotna, następnie ambulatoryjna opieka specjalistyczna, a na końcu leczenie szpitalne. W Polsce i w MOF Chojnice-Człuchów odnotowuje się symptomy odwrócenia tej piramidy, czyli zbyt częstego i niekiedy niewłaściwego angażowania w leczenie najbardziej zaawansowanych świadczeń, czyli leczenia szpitalnego. W celu odwrócenia tego procesu powinno się stosować rozwiązania takiej jak np. leczenie jednego dnia.

4.2 Podsumowanie diagnozy sytuacji gospodarczej

Gospodarka kształtuje w znacznej mierze możliwości finansowe obszaru, wpływa na dobrostan mieszkańców (szczególnie w zakresie dochodów osobistych) i zapewnia miejsca pracy. Dlatego analiza tej sfery jest istotna i powinna uwzględniać kilka ważnych aspektów, dotyczących aktywności gospodarczej i struktury gospodarki, rynku pracy oraz sektorów, które mają szczególny wpływ na lokalny system ekonomiczny. Pozytywnym aspektem związanym z gospodarką MOF Chojnice-Człuchów jest zwiększająca się **liczba podmiotów gospodarczych** wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności, która w 2021 wyniosła w gminach MOF Chojnice-Człuchów 112,3. Warto zwrócić uwagę, że wartość tego wskaźnika – choć rosnąca – jest mniejsza niż te dla grupy porównawczej czy całego kraju. W wieloletniej perspektywie zwiększają się także różnice pomiędzy tymi wartościami, to znaczy liczba podmiotów gospodarczych w analizowanych gminach zwiększa się wolniej niż na obszarach porównawczych.

Za zmiany ogólnej liczby podmiotów gospodarczych odpowiada w znacznej mierze **liczba nowo zarejestrowanych firm z sektora prywatnego**. W MOF Chojnice-Człuchów, najwięcej nowych działalności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zostało założonych w roku 2010 (10,43), natomiast w 2021 było ich 8,26, co jest wartością nieznacznie wyższą od osiąganej przez grupę porównawczą oraz średnio w Polsce. Również liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z sektora prywatnego na 1000 ludności w roku 2021 była najwyższa dla gmin z obszaru analizy. Wskaźnik był jednak ponownie bardzo zbliżony do wartości w grupie porównawczej i w Polsce, osiągając wartość 5,23. W liczbie podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON na 1000 ludności nie jest widoczny negatywny wpływ pandemii COVID-19; właśnie w roku 2020, wartość tego wskaźnika była najniższa w całym analizowanym okresie i wyniosła 4,06.

Kapitał ludzki i kapitał społeczny są zasadniczymi determinantami stanu gospodarki i przedsiębiorczości w jednostce terytorialnej, a jednym z ważniejszych wskaźników obrazujących te aspekty jest **liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą** na 1000 ludności. Wyraźny wzrost jego wartości można zaobserwować w gminach MOF Chojnice-Człuchów, jak i w całej Polsce, po roku 2017. Według danych GUS, w 2021 roku liczba takich osób wynosiła w Chojnicach 3282, w Człuchowie 1570, natomiast w gminach wiejskich Chojnice i Człuchów odpowiednio 1535 i 775.

Z rozwojem lokalnym oraz poziomem i warunkami życia mieszkańców ściśle związany jest stan rynku pracy. Widoczny jest generalny wzrost **liczby zatrudnionych** w MOF Chojnice-Człuchów – w 2012 było to 19 343 osób, natomiast w 2021 już 21 171, a więc o 1 828 więcej – jednak ich liczba i dynamika są pomiędzy gminami zróżnicowane. W mieście Chojnice, podobnie jak w gminie wiejskiej Człuchów, nastąpił nieznaczny spadek liczby pracujących, ale w pozostałych gminach liczba ta wzrosła – w gminie wiejskiej Chojnice niemal dwukrotnie. Większość firm na terenie MOF Chojnice-Człuchów zajmuje się działalnością usługową i handlową, stąd zatrudnienie w tym sektorze, jest przeważające.

Licznie reprezentowana jest również działalność w sektorze budownictwa, przetwórstwa drewna i produkcji nawozów, a także przetwórstwa spożywczego.

Liczba osób w wieku produkcyjnym – ważny czynnik kształtujący rynek pracy – w gminach MOF Chojnice-Człuchów zmniejsza się regularnie od przeszło dziesięciu lat. W 2010 roku wynosiła ona 53 886, natomiast w 2021 o 4 556 mniej – 49 330. Za ten ubytek mogą odpowiadać takie zjawiska jak migracje o podłożu ekonomicznym w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy (na przykład w dużym mieście), migracje osób kształcących się, a także malejący przyrost naturalny, za sprawą którego więcej osób kończy aktywność zawodową, niż ją rozpoczyna.

Stopa bezrobocia w gminach MOF Chojnic i Człuchowa, grupie porównawczej oraz w skali całego kraju w latach 2012-2021 podlegała tym samym, na ogół spadkowym tendencjom. Niewielki wzrost wartości tego wskaźnika odnotowano w 2020 roku, prawdopodobnie w związku z trudną sytuacją wielu przedsiębiorstw i gospodarstw domowych wywołaną pandemią; był to jedyny okres, kiedy wskaźnik wzrastał. W gminach objętych analizą w 2021 roku zarejestrowanych było łącznie 2 354 bezrobotnych – 1 516 kobiet i 838 mężczyzn. Dysproporcja ta związana może być z silną rolą przemysłu, jako sektora zatrudnienia i stosunkowo słaba, choć dominująca rola usług na obszarze MOF Chojnic i Człuchowa. Wartości wskaźnika są wyższe w gminach wiejskich w porównaniu z miastami – w Chojnicach w 2021 było to 2,40% w mieście i 3,17% na wsi, natomiast w Człuchowie wskaźniki były wyższe, osiągając 2,92% w mieście i 3,50% na wsi.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego MOF Chojnice-Człuchów w okresie 2012-2021 wyraźnie wzrosły. Dochody ogółem gmin z MOF Chojnice-Człuchów wzrosły w tym czasie z ok. 250 do 510 mln zł. (+106%). Jest to wyraźny wzrost, choć trzeba powiedzieć, że w podobnym stopniu rosły dochody gmin ogółem w Polsce (+97%), w mniejszym stopniu także w województwie pomorskim (+87%).

Najkorzystniejszą dynamikę **dochodów ogółem** odnotowały miasto Chojnice (wzrost dochodów w okresie 2012-2021 o ok. 130%) oraz gmina Chojnice (wzrost o ok. 114%). Wzrost w dochodów ogółem w Człuchowie wyniósł ok. 78%, a w gminie Człuchów ok. 65%. Skala wzrostu dochodów ogółem na tle grupy porównawczej nie była wysoka. Poza 2020 r., w którym gmina Chojnice odnotowała jednoroczny wzrost wskutek przeprowadzenia jednej dużej transakcji finansowej, od której odprowadzono znaczny podatek dochodowy, MOF Chojnice-Człuchów odnotowywał wartości niższe od średniej dla Polski i województwa pomorskiego, a także grupy porównawczej. Wyższe wartości dochodów ogółem na 1 mieszkańca od MOF Chojnice-Człuchów (6210 zł) odnotowano w 2021 r. np. w MOF Kwidzyna (6850 zł), MOF Bytowa (6760 zł), MOF Lęborka (6750 zł) oraz MOF Kościerzyny (6380 zł). Z kolei wartości niższe odnotowano w MOF Malbork-Sztum (5970 zł) i MOF Starogardu Gdańskiego (6100 zł).

Podobnie jak w przypadku dochodów ogółem wygląda sytuacja poziomu **dochodów własnych**, na które składają się m.in. udziały w podatkach dochodowych (od osób fizycznych, czyli PIT i od osób

prawnych, czyli CIT), podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny oraz opłaty lokalne. W okresie 2012-2021 wyraźnie wzrosły w MOF Chojnice-Człuchów – z ok. 116 do 216 mln zł. (wzrost o ok. 86%), choć wzrost ten był niższy niż średni wzrost dla grupy porównawczej (+93%), ale wyższy od wzrostu dla Polski (+79%) i województwa pomorskiego (+85%). Wyższy wzrost odnotowano także w MOF Bytowa (+114%) i MOF Kwidzyna (+115%). Poziom dochodów własnych na 1 mieszkańca w MOF Chojnice-Człuchów wyniósł w 2021 r. ok. 2630 zł (grupa porównawcza: 2780 zł; Polska: 3490 zł; pomorskie: 3680 zł).

4.3 Podsumowanie diagnozy sytuacji przyrodniczej i infrastruktury środowiskowej

Środowisko przyrodnicze stanowi jedną z istotnych determinant kierunków rozwoju lokalnych samorządów, często jako element promocyjny stanowiący o atrakcyjności terenów pod mieszkalnictwo i turystykę a także rozwój usług komplementarnych. Obszar MOF charakteryzuje się dużą strefowością w zakresie **pokrycia terenu**. Jego północna część pokryta jest terenami zielonymi – głównie lasami i terenami zadrzewionymi stanowiącymi ponad 37% łącznej powierzchni, co powoduje, że obszar ten jest bardzo słabo zurbanizowany a sieć dróg bardzo uboga. Jest to obszar mocno urozmaicony występowaniem licznych jezior i cieków naturalnych stanowiących ponad 5% łącznej powierzchni, co jest wartością ponad dwukrotnie większą względem wartości dla obszaru kraju a także wyższą niż wartość dla województwa i grupy porównawczej. Centralna i południowa część MOF Chojnice-Człuchów charakteryzuje się użytkowaniem rolniczym. Grunty te stanowią ponad połowę sumarycznej powierzchni MOF. Tam też, na linii wschód-zachód, położone są główne ośrodki miejskie Chojnice i Człuchów. Łączny udział gruntów zabudowanych na obszarze MOF wynosi 4,7%. Na tle innych MOF województwa pomorskiego, obszar miasta Chojnice, gminy Chojnice, miasta Człuchów i gminy Człuchów wypada przeciętnie, tzn. odsetek terenów leśnych i zadrzewionych (w tym parków miejskich) jest bardzo zbliżony do średniej dla województwa (dużo wyższy jest np. w MOF Bytowa – ok. 53% lub MOF Kościerzyny – ok. 46%). Ta struktura kształtowała się przez wiele lat i jest efektem historycznych zmian użytkowania terenu i kształtowania się różnych ekosystemów.

Względnie duży udział gruntów zalesionych przełożył się bezpośrednio na występowanie **obszarów chronionych**. Na obszarze MOF występują liczne obszary cenne przyrodniczo, podlegające szczególnej ochronie. Łączna powierzchnia terenów chronionych w MOF Chojnice-Człuchów wynosi ok. 24 tys. ha (28,3%). Jest to rezultat niższy niż średnia dla województwa pomorskiego (33,0%) lub Polski (32,3%). Wśród porównywanych MOF z regionu zdecydowanie wyższy odsetek terenów chronionych występuje w MOF Lęborka (ok. 41,2%) i Kościerzyny (ok. 38,1%). Z kolej po drugiej stronie skali są MOF Starogardu Gdańskiego (ok. 8,6% powierzchni) i Bytowa (ok. 13,7%). Należy więc uznać, że w zakresie udziału terenów chronionych w ogólnej powierzchni, MOF Chojnice-Człuchów jest zbliżony do wartości przeciętnych. Nie zmienia to jednak faktu, że na tym terenie możemy wyróżnić kilka bardzo istotnych obszarów, na których chroni się istotne ekosystemy: W północnej części gminy Chojnice zlokalizowany jest Park Narodowy Bory Tucholskie. Ponadto, w MOF Chojnice-Człuchów zlokalizowane

są następujące obszary Natura 2000: (1) OSO – Wielki Sandr Brdy, (2) OSO – Bory Tucholskie, (3) SOO – Sandr Brdy, (4) SOO – Duży Okoń, (5) SOO – Las Wolność, (6) SOO – Czerwona Woda pod Babilonem, (7) SOO – Doliny Brdy i Chociny. W MOF Chojnice Człuchów występują także parki krajobrazowe: Zaborski Park Krajobrazowy i Tucholski Park Krajobrazowy. Inną ważną formą ochrony przyrody w MOF są rezerwaty przyrody: Sosny, Jezioro Sporackie, Jezioro Bardzo Małe, Jezioro Małe Łowne. W MOF są także obszary chronionego krajobrazu: (1) Okolice Jezior Krępsko i Szczytno, (2) Jezior Człuchowskich, (3) Fragment Borów Tucholskich, (4) Chojnicko-Tucholski. Mając na względzie tak cenne przyrodniczo obszary istotnym jest by lokalne władze współuczestniczyły w realizacji zadań stawianych przez akty prawa miejscowego w tym m.in. plany ochrony parków narodowych i parków krajobrazowych. Jednocześnie bardzo ważnym aspektem z punktu widzenia budowania nowoczesnych miast przyjaznych mieszkańcom jest dostrzeganie potrzeb związanych z obszarami zielonymi. Obszary te stanowią bardzo cenny element zrównoważonego rozwoju, istotny z punktu widzenia wielu procesów społecznych i planistycznych. Utrzymywanie w granicach miast już istniejących oraz tworzenie nowych terenów zadrzewionych i biologicznie czynnych istotnie wpływa na poprawę warunków klimatycznych miasta, jakość powietrza, eliminację pyłów zawieszonych, ograniczenie zanieczyszczenia hałasem czy gruntową retencję wód opadowych.

Cechą charakterystyczną MOF jest występowanie w jego północnej części **dużej liczby jezior**, wyjątkowo cennych przyrodniczo dla funkcjonujących ekosystemów i dla utrzymania jakże ważnej różnorodności biologicznej. Wśród największych jezior tego obszaru wyróżnić można jez. Charzykowskie (1356 ha), jez. Karsińskie (682,9 ha) oraz jez. Ostrowite (blisko 267 ha). Jezioro Charzykowskie to przepływowe jezioro rynnowe leżące na terenie Równiny Charzykowskiej. Są one bardzo istotnym elementem pozwalającym na funkcjonowanie ekosystemów zależnych od wód. Stąd też ważne jest podejmowanie wszelkich działań utrzymujących właściwe stany wód i przepływy, w tym m.in. działania związane z naturalną retencją i renaturyzacją oraz utrzymywaniem naturalnego charakteru cieków naturalnych występujących na tym obszarze. Działania te winny być również skierowane do mieszkańców. W obliczu postępujących zmian klimatu, na obszarze MOF Chojnice dochodziło w ostatnich latach do występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz notowania co raz dłuższych okresów o skrajnie wysokich temperaturach przekładających się na suszę, problemy z dostępnością wody oraz konieczność racjonalizowania jej zużycia. Przykładem są choćby liczne podtopienia, dotkliwie odczuwane szczególnie w obszarach zabudowanych, bez dużych powierzchni biologicznie czynnych (szczególnie oba miasta). Ponadto, MOF Chojnice-Człuchów został także dotkliwie doświadczony nawałnicą, która pojawiła się na tym obszarze w 2017 r. Według raportu sporządzonego przez samorząd województwa pomorskiego (*Raport w sprawie…*, 2017) „w nocy z 11 na 12 sierpnia 2017 r. nad województwami: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim oraz pomorskim przeszły gwałtowne burze, spowodowane zetknięciem się chłodnego frontu polarnomorskiego i ciepłego frontu zwrotnikowego. W efekcie wytworzyło się niszczycielskie BOW ECHO, czyli burza wiatrowa o kształcie łuku z towarzyszącymi jej intensywnymi opadami deszczu oraz prądami powodującymi huraganowe wiatry o sile od 100 do nawet 150 km/godz.” Występowanie tego typu zjawisk jest

współcześnie wiązane ze zmianami klimatu. Skutki nawałnicy w MOF Chojnice-Człuchów to m.in. zniszczony drzewostan (np. w samym nadleśnictwie Rytel ponad 1 mln m^3), ofiary w ludziach i mieniu. Straty wywołane przez całą nawałnicę to ponad 2,6 mld zł.

Obszar MOF położony jest w zasięgu czterech jednolitych części **wód podziemnych**, które zostały uwzględnione w wykazie jednolitych części wód przeznaczonych do spożycia. Obszar MOF położony jest na obszarze administrowanym przez PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy i PGW WP RZGW w Gdańsku. Wydzielone zostały tutaj 4 jednolite części wód podziemnych. Wszystkie charakteryzują się dobrym stanem ilościowych i stanem chemicznym i wszystkie znajdują się w wykazie obszarów chronionych – jednolitych części wód przeznaczonych do spożycia. Jednostki te nie pokrywają się z oczywistych względów z granicami administracyjnymi gmin co winno implikować szczególną współpracą pomiędzy samorządami oraz jednostkami Wód Polskich w zakresie podejmowania wspólnych lub komplementarnych działań zmierzających do utrzymania dobrego stanu wód. Szczególną jednostką hydrogeologiczną na obszarze analizy jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych – Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny. Z uwagi na osiągane parametry, stanowi on bardzo cenne i zasobne źródło wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dla całego obszaru funkcjonalnego. Woda ta, charakteryzuje się bardzo dobrą jakością – nie wymaga uzdatniania lub jedynie prostego w zakresie żelaza i manganu co przekłada się na ograniczenie kosztów jej „wytworzenia" dla odbiorców końcowych.

Gospodarka wodno-ściekowa, stanowi jedną z istotniejszych pozycji po stronie przychodów i wydatków w budżetach samorządów. Na obszarze miasta i gminy Człuchów działa w tym zakresie Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o., powstałe z przekształcenia Rejonowego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w ramach wyodrębnionego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji a na obszarze miasta i gminy Chojnice Miejskie Wodociągi spółka z o.o. Inwestycje związane z kanalizowaniem obszarów zamieszkałych oraz przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową stanowiło w ostatnich latach bardzo skomplikowane i kosztowne wyzwanie dla samorządów i powołanych przez nie jednostek celowych. Brak uregulowanej gospodarki wodno-ściekowej ma niekorzystny wpływ na środowisko naturalne i degradująco wpływa na zanieczyszczenie wód powierzchniowych, gruntów i dalej wód podziemnych. W dalszej perspektywie stanowi to poważne zagrożenie dla jakości ujmowanych wód przeznaczonych do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Zanieczyszczenia te częstokroć ujawniają się po wielu latach i nie są możliwe do usunięcia ze środowiska w krótkiej perspektywie czasowej, co prowadzi do znacznego wzrostu kosztów uzdatniania wody a w skrajnych przypadkach do zamykania całych ujęć i konieczności poszukiwania nowych, wolnych od zanieczyszczeń. Choć inwestycje w budowę sieci kanalizacyjnych stanowią bardzo duże obciążenie dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego winny być one traktowane z wyjątkową uwagą, prowadząc do systematycznej rozbudowy układów kanalizacji zbiorczej wraz z towarzyszącą infrastrukturą, przy jednoczesnym zachowaniu racjonalności w zakresie ponoszonych kosztów do uzyskiwanych korzyści. Na obszarze MOF Chojnice-Człuchów wybudowanych było w 2022 r. łącznie ponad 420 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej co było wartością o ok. 65 km większą niż w roku 2010.

Najwięcej inwestycji poczyniono w obszarze gminy wiejskiej Człuchów, gdzie we wskazanym okresie wybudowano dodatkowe 72 km sieci, oraz gminy wiejskiej Chojnice – wzrost o 26,1 km. Wielkości te w przeliczeniu na jednostkę powierzchni klasyfikują obszar MOF – wartość wskaźnika 0,55 km/km^2 na poziomie średniej dla obszaru kraju, poniżej średniej dla województwa pomorskiego i znacznie poniżej średniej wyliczonej dla grupy porównawczej. Jednocześnie MOF charakteryzuje niski, znacznie poniżej średniej dla obszaru kraju wynoszącej blisko 226 os/km, województwa – ok. 198 os/km oraz grupy porównawczej – ok. 234 os/km wskaźnik ilości osób przypadających na 1 km wybudowanej sieci kanalizacyjnej wynoszący ok.179 os/km. Wartości te sugerują zwrócenie szczególnej uwagi na planowanie dalszych inwestycji związanych z kanalizowaniem obszarów MOF z uwzględnieniem zasady proporcjonalności kosztów do osiąganych korzyści. Co jednak ważne, obszar MOF charakteryzuje się wysoką dostępnością sieci kanalizacyjnej wynoszącą blisko 87%, przy średniej dla Polski i województwa pomorskiego wynoszącej odpowiednio 71,5% i 83,9 %. Wartość ta jest jedynie 3 pkt procentowe niższa niż w grupie porównawczej. Wielkości te przekładają się bez-pośrednio na bardzo wysoki wskaźnik dostępności kanalizacji zbiorczej w miastach wynoszący ponad 98,5% i stosunkowo wysoki (znacznie powyżej średniej dla Polski) wskaźnik dla obszarów wiejskich wynoszący ponad 66% co jest wartością zbliżoną dla średniej województwa. Warto także dodać, że wszystkie aglomeracje ściekowe wyznaczone na obszarach gmin MOF Chojnice-Człuchów spełniają wymagania dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG) zgodnie z 6 aktualizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Oprócz gospodarki wodno-ściekowej ważne z punktu widzenia ograniczenia presji na środowisko są elementy infrastruktury **gospodarowania odpadami komunalnymi**. Gospodarka odpadami, za którą odpowiadają samorządy to jedno z najbardziej wymagających zadań własnych gmin. W przypadku gmin MOF już w 2008 r. zawarto wraz z gminami ościennymi: Gminą Czersk, Gminą Brusy, Gminą Konarzyny, Gminą Czarne, Gminą Debrzno, Gminą Przechlewo porozumienie komunalne w celu realizacji obowiązkowych zadań własnych gmin, zapewnienia zasad ochrony środowiska naturalnego oraz osiągnięcia celów polityki ekologicznej państwa. Efektem tego porozumienia w grudniu 2012 r. było po wcześniejszym pozyskaniu środków finansowych, zakończenie budowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów Nowy Dwór (Sp. z o.o.) w gm. Chojnice. Zakład ten, w 2013 r. uzyskał status regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) i stanowi jedną z dwóch instalacji MBP w regionie południowym wyznaczonych w PGO dla województwa pomorskiego. Jest też jedną z dwóch instalacji wyznaczonych jako miejsca w województwie pomorskim spełniające warunki magazynowania odpadów dla zatrzymanych transportów odpadów. Wobec braku instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych, która w perspektywie czasowej winna być priorytetem lokalnych władz prowadząc do jeszcze większego zacieśnienia współpracy w tym zakresie, ww. instalacja MBP musi sprostać niełatwym zadaniom zagospodarowania powstających w regionie odpadów komunalnych, których z roku na rok jest wytwarzanych co raz więcej. Tylko w 2021 r. masa wytworzonych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca w MOF wyniosła 383 kg przy średniej dla kraju wynoszącej 359 kg oraz dla grupy porównawczej 354 kg. Gminy MOF powoli

poprawiają także poziomy ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Wynosiły one w mieście Chojnice ok. 22,7% w 2021 i ok. 28,3% w 2022 r., w gminie Chojnice ok. 24,6% w 2021 i ok. 29,1% w 2022 r., w mieście Człuchów ok. 33% w 2021 i ok. 43,8% w 2022 r., w gminie Człuchów ok. 21,8% w 2021 i ok. 24,3% w 2022 r.

Postępujące **zmiany klimatu**, w tym przede wszystkim wzrost średnich dobowych temperatur a także występowanie co raz dłuższych okresów z ekstremalnie wysokimi temperaturami przy jednoczesnym braku opadów prowadzą do występowania wielu negatywnych zjawisk. Jednym z nich jest **susza**. To jedno z ekstremalnych zjawisk naturalnych definiowanych w prawodawstwie jako katastrofa naturalna rozumiana jako zdarzenie związane z działaniem sił natury. Choć zjawisko suszy nie jest obce na obszarze Polski, to szczególnie w ostatnich latach częstość jego występowania uległa wyraźnemu nasileniu. W latach 2010-2019 występowało dwukrotnie częściej (statystycznie co 2,5 roku) niż w okresie 1989-2009 a perspektywa do 2100 r. pokazuje, że mieszkańcy naszego kraju będą mierzyć się ze zwiększeniem częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk, co związane jest z kierunkami zmian wskaźników wilgotności i termiki. W zależności od intensywności wyróżnia się cztery rodzaje suszy, stanowiące postępujące po sobie kolejne fazy rozwojowe:

- **Susza atmosferyczna** (meteorologiczna) – MOF Chojnice-Człuchów w większości znajduje się w klasie IV - jest ekstremalnie zagrożony występowaniem suszy atmosferycznej. Jedynie południowo-wschodnie, wschodnie krańce a także obszar na północny-zachód od Człuchowa są silnie zagrożone (klasa III). Tak wysokie zagrożenie przekłada się na szybki, dalszy rozwój zjawiska suszy i jej przechodzenie do kolejnego stadium.
- **Susza rolnicza** (glebowa) – na obszarze MOF ekstremalnie zagrożone tym rodzajem suszy (klasa IV) są obszary o małej lesistości, użytkowane rolniczo, zlokalizowane na południe od linii łączącej Klosnowo, Chojniczki, przez Rychnowy, Kołdowo aż do zachodnich terenów na północ od m. Biskupnica.
- **Susza hydrologiczna** – na obszarze MOF, z uwagi na rozwinięcie sieci hydrograficznej, terenami silnie zagrożonymi suszą hydrologiczną (III klasa) są obszary położone na wschód od linii Chojniczki – Chojnice - Ogorzeliny. Pozostały obszar MOF charakteryzuje się II klasą - umiarkowanym zagrożeniem.
- **Susza hydrogeologiczna** – na obszarze MOF jedynie zachodnia część MOF (na zachód od Człuchowa) charakteryzuje się umiarkowanym zagrożeniem (II klasa); pozostały obszar jest słabo narażony na wystąpienie suszy tego rodzaju (I klasa).

Agregując łączne zagrożenie suszą na obszarze MOF Chojnice-Człuchów, silnym zagrożeniem (III klasa) charakteryzują się tereny użytkowane rolniczo, bez dużych ekosystemów leśnych i o ograniczonej sieci hydrograficznej. Część północna charakteryzuje się w większości słabym bądź umiarkowanym zagrożeniem (I i II klasa). Brak jest w obrębie MOF gruntów ekstremalnie zagrożonych suszą (wskaźnik łączny).

Jedną z przyczyn zjawiska suszy są wspomniane zmiany klimatu i podnoszenie się średniej temperatury powietrza. Związek z nim ma także **stan zasobów wodnych oraz straty w lokalnym bilanse wodnym**. Zmiany klimatu mogą prowadzić do częstszych i intensywniejszych, ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak ulewne deszcze i powodzie. Intensywne i krótkotrwałe opady atmosferyczne wymagają odpowiednio funkcjonujących systemów retencjonujących wody opadowe w miejscu ich wystąpienia opartych na rozwiązaniach z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury oraz transportu wody z miejsca opadu do możliwie blisko położonych zbiorników małej retencji. Sytuacja pod względem infrastruktury wspomagającej adaptację do zmian klimatu jest w MOF Chojnice-Człuchów jest relatywnie niekorzystna i wymaga uzupełnień. Na analizowany terenie znajduje się kilkanaście rozproszonych zbiorników retencyjnych, w tym znajdujące się w Chojnicach zbiorniki: Igły 1, Igły 2, Sobierajczyka, stawy w Parku 1000-lecia, Fatimska, Zachodnio-Człuchowski, Zachodni; zbiornik retencyjno-odparowujący w Człuchowie przy ul. Towarowej, zbiornik retencyjny Charzykowy, zbiornik retencyjny Klawkowo i zbiornik retencyjny w Polnicy. Ponadto, w gminach MOF Chojnice-Człuchów powstała fragmentaryczna sieć kanalizacji deszczowej, która chroni ten teren przed stratami w bilansie wodnym odprowadzając wody opadowe do lokalnych zbiorników retencyjnych. W całym MOF znajduje się ok. 105 km sieci kanalizacji deszczowej i nie tworzy ona, póki co, zwartych systemów. Ponadto, część obszarów zurbanizowanych nie posiada tego typu infrastruktury co negatywnie wpływa na zatrzymanie wód opadowych możliwie blisko miejsca opadu.

Jak już wcześniej wspomniano, zmiany klimatu rodzą zwiększoną skalę **ekstremalnych zjawisk pogodowych**, które rodzą konieczność budowy odpornego **systemu reagowania i ratownictwa**. MOF Chojnice-Człuchów został w ostatnich latach kilkukrotnie dotknięty tego typu zjawiskami, a szczególnie intensywny był pod tym względem 2017 r., kiedy doszło do silnej wichury, która doprowadziła do śmierci kilku osób i wygenerowała ogromne straty materialne. W tym kontekście konieczne jest stworzenie sprawnie działających w skali lokalnej elementów Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który jest integralną częścią bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, stworzonego w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska. Zadaniem stawianym przed tym systemem jest m.in. walka z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, ratownictwo chemiczne, ratownictwo ekologiczne, ratownictwo medyczne. W systemie tym działają na terenie MOF takie jednostki jak: OSP Charzykowy, OSP Chojnice, OSP Ogorzeliny, OSP Swornegacie, OSP Biskupnica, OSP Mosiny, OSP Polnica. Wymagają one wsparcia sprzętowego w zakresie podstawowych urządzeń, pojazdów gaśniczych, narzędzi i ekwipunku ratowniczego. Ochotnicze straże pożarne są w tym sensie kluczowe, że zwykle to one są pierwszym podmiotem obecnym na miejscu zdarzenia, co wiąże się z szybkim czasem reakcji oraz dużą gęstością pokrycia jednostek OSP w terenie.

Jakość powietrza stała się w świadomości społeczeństwa i decydentów istotnym elementem wpływającym na ogólny stan środowiska i szeroko pojęty dobrostan mieszkańców. Obszar MOF znajduje się w obrębie strefy pomorskiej, dla której prowadzona jest ocena jakości powietrza. Biorąc pod uwagę uzyskane w 2021 r. wyniki strefa pomorska uzyskała klasę C w zakresie benzo(a)pirenu w

pyle PM10 dla czasow uśredniania wynoszących rok. Biorąc pod uwagę charakter zanieczyszczenia nie jest zaskoczeniem, że najwyższe wartości notowane są w obszarach miejskich, gdzie źrodła niskiej emisji mają decydujący, negatywny wpływ na jakość badanego powietrza. Należy zauważyć, że wskazany benzo(a)piren stanowi śmiertelne zagrożenie dla mieszkańców, uszkadzając wątrobę, nadnercza, oslabiając układ odpornościowy i krwionośny a długotrwala ekspozycja jest uznawana przez IARC – międzynarodową agencję badań nad rakiem) za głowny czynnik kancerogenny.

Ważnym zagadnieniem, koniecznym do zdiagnozowania jest **wytwarzanie i wykorzystanie energii**. Nie jest to zagadnienie o charakterze przyrodniczym, uznano jednak, że ze względu na istotny wpływ energetyki na stan środowiska (głównie poprzez spalanie paliw kopalnych, emisję CO_2 i zanieczyszczenie powietrza) zostanie ono opisane w tej części. Należy przy tym zauważyć, że energia elektryczna jest w Polsce wciąż produkowana głównie w elektrowniach węglowych, co przekłada się na dużą emisję szkodliwych substancji do środowiska. Na obszarze MOF Chojnice-Człuchów energia elektryczna dostarczana jest do ponad 21 tys. odbiorców zamieszkujących miasta a jej zużycie systematycznie rośnie. Wzrost zużycia energii elektrycznej na 1 mieszkańca w latach 2017-2020 wyniósł w woj. pomorskim 107% a w m. Chojnice i m. Człuchów odpowiednio 105% i 108%. Dodatkowo warto zauważyć, że zużycie energii na 1 mieszkańca w Człuchowie jest blisko 27% większe niż w Chojnicach, gdzie zużycie to jest blisko 20% niższe niż średnia dla województwa.

Pomocne w zmniejszaniu emisji związanych z produkcją energii elektrycznej są inwestycje w odnawialne źródła energii w tym m.in. budowa instalacji fotowoltaicznych oraz farm wiatrowych. Na obszarze MOF, w gminie wiejskiej Chojnice, w jej południowej części zlokalizowanych jest 17 turbin wiatrowych produkujących energię elektryczną. Ponadto, na terenie gminy wiejskiej Człuchów zlokalizowanych jest 35 turbin wiatrowych, z których 33 tworzą w wschodnio-południowej części gminy farmę o łącznej mocy 72,6 MW. Na dzień 10.06.2024 r. Inwestycja ma status „w budowie” (wszystkie turbiny już stoją), aczkolwiek jej zakończenie planowane jest na II kwartał 2024 r.

Pewną alternatywą dla węgla jako źródła ciepła jest gaz. Na obszarze MOF udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej jest bardzo zróżnicowany i wynosi od 6% na obszarze gminy wiejskiej Człuchów do 73% w m. Chojnice. Wartości te są poniżej średniej dla województwa wynoszącej 80%. Wyjątkowo niski jest stopień gazyfikacji na obszarze m. Człuchów, gdzie jedynie 10% mieszkańców korzysta z gazu. Wskazane wartości w obliczu słabo rozwiniętej sieci ciepłowniczej wskazują na jedną z przyczyn problemów z osiąganiem dobrych parametrów jakościowych powietrza w okresach grzewczych tj. oparcie ogrzewania budynków o kotły kwalifikujące się do wymiany z uwagi na wartości emisji i wykorzystywane paliwo. Szacunkowy koszt wymiany łącznie blisko 1,8 tys. kotłów wynosi blisko 42,5 mln zł. Należy wskazać, że działania te będą prowadzić do osiągnięcia zamierzonych celów w zakresie obniżenia emisji tylko wtedy, gdy wszystkie jednostki samorządowe MOF będą sprawnie realizowały wskazane działania i współdziałały w wysiłkach na rzecz pozyskiwania środków na ten cel, organizowały wspólne działania edukacyjne i promocyjne programów wymiany kotłów.

Oprócz zmiany struktury źródeł energii elektrycznej i cieplnej, ważne jest także ograniczenie strat poprzez realizację projektów poprawy **efektywności energetycznej budynków**. W ostatnich latach zorganizowane liczne inwestycje poprawiające sytuację w tym zakresie, obejmujące m.in.: budynki oświatowe w Człuchowie (dawny budynek Gimnazjum), Chojnicach (Centrum Nauk Technicznych, Technikum nr 3), Kłodawie, Lichnowach, Nowej Cerkwi, Malachinie, Pawłowie, Silnie, a także świetlice w Głędowie, Wierzchowie, Nowym Dworze, Krojantach, Ciechocinie oraz Budynek Miejskiego Domu Kultury w Człuchowie i Starostwa Powiatowego w Chojnicach. W ramach prac diagnostycznych zidentyfikowano jednak także skalę problemów w zakresie koniecznych do realizacji inwestycji termomodernizacyjnych w budynkach użyteczności publicznej. W świetle wyników tych analiz można wspomnieć o ponad 20 budynkach, w których konieczne są kompleksowe projekty poprawy efektywności energetycznych. W części z nich prowadzone są analizy i wykonywane są audyty energetyczne. Wśród tych obiektów są m.in. znajdujące się w Chojnicach: budynek Urzędu Miejskiego, budynek z 2 salami gimnastycznymi przy SP Nr 1, budynek Ośrodka Profilaktyki Rodzinnej, budynek Urzędu Gminy, Wydział Geodezji Starostwa Powiatowego, budynek Domu Pomocy Społecznej, budynek Zespołu Szkół Specjalnych, budynek Zespołu Szkół nr 2, budynek warsztatowy Centrum Nauk Technicznych oraz w Człuchowie: Biblioteka Publiczna Miejska im. dr. Janusza Korczaka, budynek Ośrodka Sportu i Rekreacji, budynek Urzędu Miejskiego. Ponadto termomodernizacji wymagają budynki szkół podstawowych w Swornegaciach, Sławęcinie, Wierzchowie Dworcu, Stołcznie, Polnicy, budynek przedszkola samorządowego w Głędowie oraz Zespół Szkół w Malachinie (pompy ciepła). Warto także dodać, że spora część zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz usługowej, wymagających znaczących ilości energii cieplnej, wymaga podobnych działań, tj. poprawy efektywności energetycznej w celu ograniczenia zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych.

4.4 Podsumowanie diagnozy sytuacji transportowej

Jednym z największych problemów MOF Chojnice-Człuchów w sferze przestrzennej jest relatywnie słabo rozwinięty **transport publiczny** oraz postępujące w związku z tym wykluczenie komunikacyjne części mieszkańców obszaru, kompensowane rozwojem motoryzacji indywidualnej. MOF Chojnice-Człuchów jest znacznie mniejszym obszarem niż duże aglomeracje (jak choćby obszar metropolitalny Gdańsk Gdynia Sopot lub obszar funkcjonalny Bydgoszczy) z dwoma różnej wielkości rdzeniami przedzielonymi terenami wiejskimi. Jest to o tyle ważne uwarunkowanie, że wpływa ono na możliwości rozwoju publicznego transportu zbiorowego i jego konkurencyjności wobec transportu indywidualnego. Przeprowadzona diagnoza sytuacji transportowej zmierzała do oceny uwarunkowań rozwoju transportu zbiorowego oraz ograniczenia wpływu całego sektora transportowego na środowisko. Jest ona także podstawą do podejmowania decyzji kierunkowych, które mają realny wymiar.

Analizę sytuacji transportowej należy rozpocząć od podsumowania stanu i jakości infrastruktury w tym zakresie. Łącznie na obszarze MOF Chojnic-Człuchów znajduje się ok. 70 km **dróg krajowych**, ok. 80 km **dróg wojewódzkich**, ok. 260 km **dróg powiatowych** i ok. 1 280 km **dróg gminnych**.

Łączna długość dróg utwardzonych to ok. 380 km, natomiast gruntowych, wymagających modernizacji i w niektórych przypadkach utwardzenia – ok. 1300 km. Teren Miasta Chojnice i Gminy Chojnice odznacza się wyższym wskaźnikiem długości dróg utwardzonych dobrej jakości w przeliczeniu na powierzchnię (13,25) niż Miasto Człuchów i Gminy Człuchów (11,09). Sytuacja kształtuje się jednak przeciwnie w przypadku wskaźnika, w którego mianowniku znajduje się liczba ludności ogółem na terenie jednostek – w takim świetle wartość wskaźnika dla Miasta Człuchów i Gminy Człuchów jest wyższa i wynosi 16,81, w porównaniu z wartością 10,74 dla Chojnic i gminy Chojnice. Istotny wpływ na analizowane dane, a także na cały system transportowy obszaru, może mieć lokalizacja Parku Narodowego Bory Tucholskie oraz Zaborskiego Parku Krajobrazowego, ograniczającego możliwości rozbudowy sieci dróg głównie na obszarze Gminy Chojnice. Obszar MOF Chojnice-Człuchów jest skomunikowany z terenami zewnętrznymi głównie drogami krajowymi (22 i 25) oraz wojewódzkimi. W ciągu drogi nr 22 wybudowano dotąd tzw. małą obwodnicę Człuchowa (2003 r.) i południowa obwodnicę Chojnic (2008 r.). W najbliższej perspektywie konieczna jest realizacji dwóch kluczowych inwestycji z punktu widzenia ponadlokalnej infrastruktury drogowej w MOF Chojnice-Człuchów, tj. obwodnicy Człuchowa wzdłuż drogi krajowej 22 i 25 oraz tzw. zachodniego obejścia drogowego Chojnic wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 212 wraz z węzłem Nieżychowice, który zintegruje zachodnie obejście z istniejącą obwodnicą południową Chojnic. Obie inwestycje w istotnym stopniu wpłyną na ograniczenie ruchu samochodowego w centrach obu miast i ograniczą skumulowane liniowo oddziaływanie na przestrzeń publiczną miast i środowisko przyrodnicze. Oprócz tych inwestycji samorządy powiatowe i gminne realizują na bieżąco inwestycje poprawiające stan techniczny infrastruktury drogowej i zwiększające jej spójność. W latach 2012-2022 wszystkie sześć jednostek samorządu terytorialnego przeznaczyło na drogi gminne i powiatowe (utrzymanie i inwestycje) ok. 540 mln zł, co stanowi ok. 8% wydatków ogółem tych jednostek. Niemniej jednak potrzeby w zakresie poprawy stanu technicznego i zwiększenia spójności infrastruktury drogowej są nadal aktualne. Z punktu widzenia sprawnego i bezpiecznego transportu samochodowego, konieczne jest utwardzanie dróg gruntowych, których jest szczególnie dużo w strefie zewnętrznej MOF. Według przeprowadzonych analiz, jest to ok. 506 km w gminie Chojnice i ok. 461 km w gminie Człuchów. Na pozostałym obszarze znajduje się ok. 80 km tego rodzaju dróg. Ponadto, analiza jakości infrastruktury drogowej w MOF Chojnice-Człuchów pokazuje, że ok. 20% długości dróg utwardzonych cechuje zły lub bardzo zły stan techniczny, wymagający modernizacji. W przypadku obu miast jest to ok. 30 km, a w strefie zewnętrznej MOF ok. 150 km. Warto także dodać, że z punktu widzenia podnoszenia poziomu rozwoju MOF Chojnice-Człuchów ważne jest podnoszenie rangi połączeń drogowych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Niestety na ten moment zarówno droga krajowa 22 jak i droga krajowa 25 nie są planowane do podniesienia ich klasy technicznej do drogi ekspresowej. To istotnie zmniejsza szanse rozwojowe MOF w stosunku do innych. Warto też dodać, że znaczna część dróg lokalnych w MOF Chojnice-Człuchów wymaga modernizacji i przebudowy lub budowy. Szacuje się (w oparciu o dane jednostek samorządu terytorialnego), że może to być nawet ok. 740 km dróg.

Obok dróg kołowych istotne znaczenie w analizie powiązań transportowych MOF Chojnice-Człuchów ma **infrastruktura kolejowa**. Najważniejszą stacją na tym obszarze jest stacja Chojnice. Przechodzi przez nią kilka linii. Pierwszą z nich jest linia 203 (Kostrzyn-Tczew), dawniej o strategicznym znaczeniu, obecnie skategoryzowana jako linia pierwszorzędna (drugi najwyższy poziom w hierarchii linii kolejowych), jednotorowa na obszarze MOF Chojnic. Jest to linia łącząca Chojnice z kilkoma ważnymi ośrodkami zaplecza MOF – Czerskiem i Starogardem Gdańskim (w kierunku Tczewa) i Złotowem, Piłą i Gorzowem Wielkopolskim (w kierunku Kostrzyna). Na tej linii znajdują się przystanki kolejowe Krojanty i Moszczenica (gm. Chojnice) oraz Wierzchowo Człuchowskie i Bukowo Człuchowskie (gm. Człuchów). Drugą linią jest linia 208 (Działdowo-Chojnice), która ma także status linii pierwszorzędnej. Niestety przewozy pasażerskie wykonywane są na tej linii tylko na odcinku Chojnice-Wierzchucin. Jest to o tyle istotna linia, że łączy MOF z sąsiednim ośrodkiem powiatowym – Tucholą. Trzecią linią dochodzącą do stacji Chojnice jest linia 211 (Chojnice-Kościerzyna) o statusie linii drugorzędnej. Łączy ona Chojnice przede wszystkim z Brusami i Kościerzyną. Na terenie gminy Chojnice zlokalizowany jest na tej linii przystanek Powałki. Priorytetową linią kolejową dla obu ośrodków miejskich MOF jest linia kolejowa nr 210 (Chojnice-Runowo Pomorskie), która przebiega od Chojnic, przez Człuchów do Szczecinka, ponieważ łączy ona Chojnice z Człuchowem (dwa najważniejsze ośrodki w MOF Chojnice – Człuchów. Dla organizatora przewozów kolejowych na terenie województwa pomorskiego, priorytetem powinno być wydłużenie wybranych relacji kolejowych z Trójmiasta do stacji Człuchów oraz organizacja dogodnych przesiadek na stacji w Chojnicach dla innych kierunków. Ponadto, konieczna jest budowa bajpasu kolejowego Człuchów – Wierzchowo Dworzec, który zwiększy dostępność transportu kolejowego gmin Powiatu Człuchowskiego, szczególnie w zakresie bezpośrednich połączeń z Wielkopolską w kierunku południowym i południowo-zachodnim. Do Chojnic dociera także linia kolejowa nr 281 (Chojnice-Oleśnica), jednak już od dłuższego czasu nie jest prowadzony ruch pasażerski na odcinku Gniezno-Chojnice. Krajowy zarządca infrastruktury powinien rozważyć modernizację linii w celu uruchomienia przewozów pasażerskich, ponieważ łączy ona Chojnice z Kamieniem Krajeńskim i Sępólnem Krajeńskim, z których odnotowuje się znaczne potoki ruchu związane z dojazdami do szkół i do pracy. Niestety prawdopodobieństwo realizacji inwestycji przywracającej ruch na tej linii jest niewielkie (w związku z umieszczeniem jej na liście rezerwowej w Krajowym Programie Kolejowym 2021-2027). Przez Człuchów przechodzi także linia nr 413 (Człuchów-Słosinko; rozebrana na odcinku Przechlewo-Słosinko), uruchomiona w ostatnim czasie do ruchu towarowego na odcinku Człuchów-Przechlewo. Warto także dodać, że dwa kluczowe w MOF dworce kolejowe (Chojnice i Człuchów) zostały przejęte przez samorządy miast i zrewitalizowane z wykorzystaniem środków pochodzących z RPO województwa pomorskiego 2014-2020. Wokół dworców powstały węzły integrujące różne formy transportu publicznego. Niestety za tymi kosztownymi inwestycjami samorządów nie idą inwestycje krajowych spółek w rozwój i rewitalizację linii kolejowych. Stan ten powinien ulec szybkiej zmianie, ponieważ brak konkurencyjnych połączeń kolejowych osłabia rangę Chojnic i Człuchowa i przyczynia się do marginalizacji transportowej całego MOF Chojnice-Człuchów.

Okres realizacji Strategii ZIT będzie także związany z realizacją szeregu **zewnętrznych inwestycji w infrastrukturę transportową** na terenie MOF Chojnice-Człuchów. Oprócz wspomnianych wcześniej obejść drogowych Chojnic i Człuchowa oraz węzła Nieżychowice, planowane są także inwestycje na szczeblu regionalnym, zapisane w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie mobilności i komunikacji (RPS). Wśród nich szczególnie istotne są przebudowy dróg wojewódzkich nr: 201 Barkowo-Czarne, 212 Bytów-Chojnice (zakładane w wariancie dynamicznego i stabilnego rozwoju) oraz 212 Chojnice-granica województwa (zakładane w każdym z wariantów). Ich realizacja przyczyni się do poprawy jakości infrastruktury transportowej MOF Chojnice-Człuchów. W RPS zapisano także szereg oczekiwań wobec władz powiatowych i gminnych dotyczących transportu, wśród których są (do każdego z oczekiwań dopisano także fragment odnoszący się do aktualnej sytuacji w MOF):

1. współfinansowanie przez samorządy powiatowe organizacji pasażerskich przewozów kolejowych w oparciu o rozwiązania systemowe przygotowane przez samorząd województwa we współpracy z jst – możliwe do wdrożenia przy określeniu akceptowalnych obciążeń budżetowych, a także w przypadku opracowania kompleksowych rozwiązań również na liniach transgranicznych (czyli z kierunku Szczecinka, Złotowa, Sępólna Krajeńskiego, Tucholi),
2. wdrożenie systemu transportu zamawianego obsługującego linie dowozowe do węzłów integracyjnych i ośrodków powiatowych – aktualne rozwiązania doprowadzają ruch do węzłów integracyjnych;
3. prowadzenie analiz lokalnych potrzeb przewozowych co najmniej raz na 5 lat – aktualnie tego typu analizy prowadzone są przez poszczególnych organizatorów, a w ramach MOF przy okazji opracowania dokumentów strategicznych; nie przewiduje się regularnego zlecania tego typu opracowań;
4. tworzenie lub powiększanie stref ruchu uspokojonego lub ograniczonego w miastach – działania tego typu mają miejsce zarówno w Chojnicach, jak i Człuchowie (w miejscach, w których istotnie wzrasta ruch samochodowy obniżając wyraźnie poziom bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów) i zakłada się ich rozszerzanie w sytuacji zdiagnozowania sytuacji w istotnym stopniu obniżającej poziom bezpieczeństwa mieszkańców;
5. prowadzenie polityki parkingowej moderującej popyt na indywidualny transport samochodowy – na tych terenach MOF, w których popyt na miejsca parkingowe wyraźnie przekracza ich podaż oraz ruch samochodowy jest zbyt uciążliwy, takie rozwiązania są stosowane;
6. wykonywanie ocen wpływu planowanych funkcji na potrzeby transportowe (wprowadzenie do praktyki planistycznej i projektowej, konieczności wykonywania ocen wpływu planowanych funkcji (inwestycji) na zapotrzebowanie na transport i opracowania zasad (koncepcji) racjonalnej obsługi transportowej analizowanego obszaru) – przy okazji opracowywania planów ogólnych i miejscowych w gminach będą wykonywane tego typu analizy;
7. organizowanie kompleksowych działań świadomościowych wpływających na zmiany postaw i zachowań transportowych – zakłada się realizację działań w szkołach, zwiększających świadomość dzieci i młodzieży;

8. przeprowadzenie kompleksowej analizy stanu technicznego, bezpieczeństwa oraz potrzeb w zakresie wyposażenia przystanków publicznego transportu zbiorowego innych niż kolejowych – tego typu potrzeby są na bieżąco diagnozowane, a zidentyfikowane problemy rozwiązywane;
9. dopasowanie połączeń w organizacji publicznego transportu zbiorowego o charakterze lokalnym do organizacji przewozów kolejowych (linie i połączenia dowozowe) – integracja czasowa różnych form transportu jest konieczna i jej wdrażanie będzie w MOF kontynuowane;
10. współudział w pozyskiwaniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych o mobilności,w tym w czasie rzeczywistym (np. typu BIG DATA) – nie planuje się w MOF gromadzenia odrębnych baz danych o mobilności;
11. udział w sporządzeniu i aktualizacji Transportowego Modelu Symulacyjnego dla Województwa Pomorskiego w celu spójnego prognozowania potrzeb w zakresie mobilności na poziomie regionalnym i lokalnym – powiaty i gminy MOF wesprą w ramach swoich kompetencji i możliwości finansowych sporządzanie i aktualizację modelu;
12. upowszechnianie rozwiązań w zakresie współdzielonych środków transportu, w tym alternatywnych form transportu (rowery, skutery, hulajnogi na minuty) – rozwiązania tego typu są wspierane w MOF;
13. zaliczenie do dróg powiatowych odcinka drogi krajowej nr 22 po wybudowaniu Obwodnicy Człuchowa - tj. odcinka: węzeł „Człuchów Zachód” – skrzyżowanie z drogą krajową nr 25 – możliwe do realizacji po analizie skutków finansowych;
14. zaliczenie do dróg powiatowych odcinków drogi krajowej nr 25 po wybudowaniu Obwodnicy Człuchowa – tj. odcinków: rondo im. Miast Partnerskich – węzeł „Człuchów Południe”, skrzyżowanie z drogą krajową nr 22 – węzeł „Człuchów Północ” - możliwe do realizacji po analizie skutków finansowych;
15. zaliczenie do dróg powiatowych odcinka drogi wojewódzkiej nr 212 po wybudowaniu obejścia zachodniego Chojnic - tj. odcinka: Chojnice Obwodnica Zachodnia – węzeł „Chojnice - Nieżychowice” - możliwe do realizacji po analizie skutków finansowych;
16. realizacja działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym pieszych i rowerzystów – zadanie realizowane w MOF;
17. różnicowanie wysokości opłat za parkowanie w miastach w zależności od klasy ekologicznej pojazdu w miastach posiadających obwodnice – na ten moment nie planuje się takich rozwiązań w MOF;
18. zaliczenie odcinków drogi krajowej nr 25 w miejscowościach Jęczniki Wielkie, Jęczniki Małe i Głędowo do dróg gminnych (Gmina Człuchów) po wybudowaniu obejść miejscowości Jęczniki Wielkie, Jęczniki Małe oraz Głędowo w ciągu drogi krajowej nr 25 - - możliwe do realizacji po analizie skutków finansowych;
19. obniżenie kategorii wybranych dróg wojewódzkich do kategorii dróg gminnych, zgodnie z Planem rozwoju sieci dróg wojewódzkich województwa pomorskiego na lata 2021 – 2030+ - - możliwe do realizacji po analizie skutków finansowych;

20. zaangażowanie jst w zakresie współfinansowania inwestycji w zakresie ITS;
21. sporządzanie planów elektromobilności dla powiatów/miejskich obszarów funkcjonalnych – nie planuje się odrębnego dokumentu w tym zakresie;

Stan infrastruktury transportowej, poza systemem dróg kołowych i torów kolejowych, obejmuje również transport niezmotoryzowany – przede wszystkim rowerowy. Według danych BDOT, na obszarze Miasta Chojnice i Gminy Chojnice znajduje się 135,30 km **ścieżek, dróg i alejek z dopuszczonym ruchem rowerowym**, natomiast na obszarze Miasta Człuchów i Gminy Człuchów - 38,64 km, z czego 544 metry stanowią drogi z wyłącznym ruchem rowerowym. Zgodnie z Regionalnym Programem Strategicznym w zakresie mobilności i komunikacji w MOF Chojnice-Człuchów rozbudowywany jest system tras rowerowych o charakterze transportowym lub ruchu mieszanego, transportowego i rekreacyjno-turystycznego. System ten jest stopniowo rozbudowywany i tworzą go trasy wzdłuż dróg różnej kategorii (od gminnej po krajową), a planowane uzupełniania będą dążyć do pełnej integracji sieci dróg rowerowych. Drogi rowerowe w MOF Chojnice-Człuchów rozbudowywane są zgodnie z zasadami tworzenia tego typu infrastruktury, uwzględniającymi kryteria spójności, bezpośredniości i atrakcyjności. W tym kontekście w MOF Chojnice-Człuchów uzupełniane będą przede wszystkim elementy systemu dróg rowerowych doprowadzających ruch do miast-ośrodków MOF. Wśród nich są drogi rowerowe na odcinkach: Jaromierz-Barkowo (wzdłuż drogi 22), Dębnica – granica województwa (wzdłuż drogi 188), Człuchów-Kołdowo (wzdłuż drogi 25), Człuchów-Chojnice przez Polnicę, Czarnoszyce i dalej wzdłuż drogi 212, droga 22 – Nowa Cerkiew, Lichnowy-Ostrowite-Ciechocin oraz kilka odcinków wewnątrz obu miast.

Najistotniejsze trasy rowerowe o charakterze rekreacyjno-turystycznym wykraczają poza obręb MOF Chojnice-Człuchów, przebiegając przez obszar powiatu chojnickiego – mowa o oznakowanych szlakach „Kaszubskiej Marszruty" o długości 165 km. W jej skład wchodzą cztery szlaki rowerowe, które stanowią ciekawą propozycję spędzenia wolnego czasu w sposób aktywny, bezpieczny i w kontakcie z przyrodą Zaborskiego Parku Krajobrazowego oraz w otulinie Parku Narodowego Bory Tucholskie.

W przypadku ruchu rowerowego, w RPS wprowadzono następujące oczekiwania w stosunku do samorządów powiatowych i gminnych:

1. upowszechnienie praktyki tworzenia planów i koncepcji strategicznych w skali powiatowej, dedykowanych bezpośrednio mobilności rowerowej (opartych o rozpoznanie kluczowych potrzeb oraz priorytetów realizacyjnych infrastruktury systemu transportu rowerowego), poprzedzających projekty i działania wykonawcze – realizacja w MOF przedsięwzięć z zakresu mobilności rowerowej poprzedzana jest stosownymi analizami i studiami;
2. organizowanie kompleksowych działań świadomościowych wpływających na zmiany postaw i zachowań transportowych;
3. uwzględnianie potrzeb transportu rowerowego w projektowaniu i realizacji inwestycji w ciągu dróg powiatowych – potrzeby te (w zakresie odpowiadającym możliwościom finansowym) uwzględniane są na odcinkach, na których ruch rowerowy jest względnie duży;

4. utworzenie stanowiska powiatowego oficera pieszego i rowerowego, koordynującego działania w zakresie polityki pieszej i rowerowej, w tym inwestycji pieszych i rowerowych – na ten moment nie planuje się powołania takiej funkcji;
5. podjęcie systemowego badania ruchu rowerowego na terenie powiatu, w ramach lokalnych badań potrzeb przewozowych co najmniej raz na 5 lat – na ten moment, ze względu na ograniczone środki finansowe, nie planuje się takich badań;
6. podjęcie systemowych działań promocyjnych i edukacyjnych, skierowanych do uczestników ruchu, mających na celu wskazanie korzyści płynących z wykorzystania roweru jako codziennego środka transportu – na ten moment, ze względu na ograniczone środki finansowe, nie planuje się takich badań;
7. wyznaczanie tras rowerowych o charakterze transportowym w planowaniu zagospodarowania przestrzennego gmin w zgodności z planami i koncepcjami strategicznymi w skali powiatowej i regionalnej – w opracowywanych planach ogólnych i miejscowych będą zapisywane rozstrzygnięcia aktów planowania przestrzennego wyższego rzędu;
8. uwzględnianie potrzeb transportu rowerowego w projektowaniu i realizacji inwestycji w ciągu dróg gminnych – potrzeby te (w zakresie odpowiadającym możliwościom finansowym) uwzględniane są na odcinkach, na których ruch rowerowy jest względnie duży;

W ramach diagnozy sytuacji transportowej oprócz stanu infrastruktury przeanalizowano także przepływy osób pomiędzy poszczególnymi gminami MOF Chojnice-Człuchów, starając się tym samym określić potencjalny popyt na transport. Na obszarze MOF Chojnice-Człuchów dochodzi do licznych **regularnych i systematycznych przemieszczeń mieszkańców**. Znaczna część z nich została dość szczegółowo opisana w części poświęconej powiązaniom funkcjonalnym, w której przedstawiono potoki ruchu w zakresie dojazdów do pracy, do przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także wielkość powiązań migracyjnych (migracje stałe), które są często przyczyną zwiększonego ruchu samochodowego w układzie miejskiego obszaru funkcjonalnego. Dane dotyczące powiązań pokazują, że MOF Chojnice-Człuchów jest najbardziej wewnętrzne zintegrowanym MOF spośród całej grupy porównawczej, jednak integracja ta zachodzi przede wszystkim między miastem a jego otoczeniem (znaczenie rzadziej pomiędzy oboma miastami). Bezwzględne potoki ruchu są na tym terenie znaczne, jak już wcześniej wspomniano – szczególnie pomiędzy gminą Chojnice a Chojnicami oraz między gminą Człuchów a Człuchowem. Rozwijają się także coraz większe przemieszczenia pomiędzy oboma ośrodkami miejskimi. Wszystko to stwarza konieczność budowania zintegrowanej oferty przewozowej w zakresie transportu zbiorowego oraz wsparcia rozwoju niskoemisyjnego oraz zeroemisyjnego transportu indywidualnego. Podobne wnioski płyną z analizy podróży wykonanej przez Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego na podstawie danych o logowaniu telefonów komórkowych. Przykładowo, przepływy między gminą Chojnice a Chojnicami (w sierpniu ok. 30 tys.; w październiku ok. 31 tys.) są blisko dziesięciokrotnie większe od przepływów między Człuchowem a Chojnicami (w sierpniu ok. 3,5; w październiku ok. 3,5 tys.) i względnie proporcjonalne do przepływów między Człuchowem a gminą Człuchów (w sierpniu ok. 11,2 tys.; w październiku ok. 12 tys.).

Na terenie MOF Chojnice-Człuchów **transport publiczny organizuje kilka podmiotów**. Miasto Chojnice organizuje przewozy na 11 liniach komunikacyjnych uruchamianych na podstawie zezwolenia na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym. Przewoźnikiem jest z kolei spółka komunalna z 100% udziałem miasta Chojnice – Miejski Zakład Komunikacji Chojnice Sp. z o.o. Większość linii kończy swój bieg na terenie gminy Chojnice, co zwiększa dostępność transportową tego obszaru i poziom związania miejscowości takich jak m.in. Charzykowy, Swornegacie, Nieżychowice z Chojnicami. W ramach porozumienia międzygminnego gmina Chojnice przekazuje także środki na utrzymanie przewozów miastu na swoim terenie. MZK Chojnice Sp. z o.o. utrzymuje wielkość przewozów na poziomie ok. 1,3 mln osób rocznie (wynik dla 2022 r.). W okresie pandemii rezultat ten był znacznie niższy i oscylował ok. 930-999 tys. osób (lata 2020 i 2021). Organizatorem transportu zbiorowego w MOF jest także miasto Człuchów, które zdecydowało się utrzymywać przewozy w całości z budżetu miasta. Na tych zasadach funkcjonuje jedna linia komunikacyjna w tym mieście. Z kolei gmina Człuchów prowadzi jedynie dowóz dzieci do szkół z wykorzystaniem własnego taboru autobusowego. Organizatorem transportu zbiorowego w ostatnich latach były także oba powiaty. W przypadku powiatu chojnickiego organizacja przewozów w ramach publicznego transportu zbiorowego uzależniona była od uzyskania dotacji na ten cel z programu rządowego. Z kolei powiat człuchowski organizuje przewozy na kilku liniach na terenie powiatu, jednak z punktu widzenia MOF Chojnice-Człuchów szczególnie istotne są linie w kierunku Starego Gronowa, Debrzna, Barkowa, Rzeczenicy i Przechlewa. Linie organizowane przez powiat komunikują miejscowości wiejskie gminy Człuchów z ośrodkiem powiatowym. Przewozy wykonuje w tym przypadku Powiatowy Zakład Transportu Publicznego w Człuchowie powołany uchwałą Rady Powiatu Człuchowskiego nr XI/58/2015 z dnia 31.07.2015 r. Wielkość potoków ruchu na liniach realizowanych przez PZTP w ostatnich latach wyraźnie spadła – z ok. 850 tys. w 2019 r. do ok. 285 tys. w 2022 r. Przewozy autobusowe na obszarze MOF Chojnice Człuchów organizuje także samorząd województwa pomorskiego, który utrzymuje przewozy na liniach 2258 (Kościerzyna – Chojnice przez: Brusy), 2266 (Bytów - Człuchów przez: Chojnice) oraz 2269 (Przechlewo - Chojnice przez: Konarzyny). Oprócz przewozów autobusowych ważne na obszarze MOF Chojnice-Człuchów są także przewozy kolejowe. Dotyczą one następujących stacji lub przystanków kolejowych: Biskupnica, Brzeźno Człuchowskie, Bukowo Człuchowskie, Chojnice, Człuchów, Krojanty, Moszczenica Pomorska, Powałki, Wierzchowo Człuchowskie. Przewozy na liniach kolejowych organizuje także samorząd województwa kujawsko-pomorskiego (linia Tuchola-Chojnice). W przypadku przewozów kolejowych, wielkość potoków ruchu na obszarze MOF Chojnice - Człuchów w ostatnich latach rośnie – z ok. 450 tys. w 2019 r. do ok. 480 tys. w 2022 r. Konkludując, należy podkreślić wielość organizatorów transportu publicznego na obszarze MOF Chojnice-Człuchów. Ponadto, znaczna większość linii komunikacyjnych to linie wykraczające poza granice MOF (wszystkie linie poza tymi, które organizuje miasto Chojnice i miasto Człuchów), a systemy wykorzystywane przez poszczególne gminy są różne (por. np. miasto Chojnice i miasto Człuchów). Wszystkie te okoliczności sprawiają, że trudne jest powstanie jednego organizatora, który będzie organizował przewozy w MOF na obszarze wszystkich czterech gmin.

Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Województwa Pomorskiego wymienia Chojnice jako **regionalny węzeł transportowy – również kolejowy**. Rozwój infrastruktury transportowej jest wyraźnie potrzebny szczególnie na terenie Miasta i Gminy Człuchów: mieszkańcy zgłaszają problem dostępności do transportu publicznego na terenie całej gminy wiejskiej. Ocena poszczególnych dziedzin życia związana z badaniami społecznymi realizowanymi na terenie MOF Chojnice-Człuchów wskazuje, że jest to jeden z podstawowych problemów jednostki.

Według rozkładu obowiązującego od 12 czerwca 2022 roku, ze stacji pasażerskiej Chojnice można realizować połączenia w kierunkach: Tczew, Szczecinek, Krzyż, Kościerzyna, Bydgoszcz Główna, Gdynia Główna, Hel, Kostrzyn oraz Słupsk, obsługiwane przez Arriva RP sp. z o.o., POLREGIO S.A., a także PKP Intercity S. A. Z Człuchowa natomiast możliwe są odjazdy w następujących kierunkach: Chojnice, Słupsk oraz Szczecinek, obsługiwane wyłącznie przez POLREGIO S.A. Jak podaje Urząd Transportu Kolejowego, w przypadku województwa pomorskiego kluczowym okresem **dla przewozów pasażerskich** są wakacje (dotyczy to gównie miejscowości nadmorskich). Najważniejszymi ośrodkami wymiany pasażerskiej dla województwa pomorskiego w 2019 roku były Gdańsk, Gdynia, Sopot, Wejherowo oraz Rumia.

Stosunkowo dobrze na tle jednostek z grupy porównawczej wypada MOF Chojnic i Człuchowa w kwestii liczby czynnych **przystanków autobusowych** – w roku 2020 na 1000 mieszkańców przypadało ich ponad 6. Nie świadczy to jednak o rzeczywistej dostępności transportu zbiorowego, ze względu na ograniczoną, często niewystarczającą liczbę kursów autobusów. Podobnie jak w przypadku podróży koleją, przejazdy autobusami są łatwiejsze do zrealizowania z obszaru Chojnic niż z Człuchowa. **Tabor wykorzystywany przez przewoźników publicznych** w mieście i gminie Chojnice obejmuje 30 pojazdów, oferujących łącznie 941 miejsc siedzących i 1421 miejsc stojących, natomiast w mieście i gminie Człuchów funkcjonują 32 pojazdy, zapewniające 1422 miejsca siedzące i 590 stojących. Średni wiek pojazdów zgłoszonych przez samorząd w Chojnicach wynosi 12, natomiast w Człuchowie 16 lat.

Z punktu widzenia poprawy jakości środowiska i ograniczenia negatywnego oddziaływania transportu na przyrodę, konieczne są zmiany strukturalne w transporcie, zmierzające w stronę zwiększenia udziały **transportu zbiorowego oraz transportu zeroemisyjnego, w tym elektrycznego i wodorowego**. W tym celu zdiagnozowano dostępność infrastruktury paliw alternatywnych korzystając z Ewidencji Infrastruktury Paliw Alternatywnych, która jest rejestrem publicznym prowadzonym dla zapewnienia użytkownikom pojazdów elektrycznych, pojazdów napędzanych gazem ziemnym i pojazdów napędzanych wodorem informacji ułatwiających korzystanie z tych pojazdów. Rejestr ten zawiera informacje o współrzędnych stacji gazu ziemnego, wodoru i stacji ładowania, aktualnych cenach paliw alternatywnych oraz dostępności punktów ładowania zainstalowanych w ogólnodostępnych stacjach ładowania. W MOF Chojnice-Człuchów wg stanu na koniec 2023 r. znajdowało się tylko kilka punktów tego typu infrastruktury. Wśród nich były: 1) punkt ładowania w Człuchowie przy ul. Koszalińskiej (GreenWay Polska Sp. z o.o.), 2) punkt ładowania w Charzykowach

przy ul. Wczasowej (GreenWay Polska Sp. z o.o.), 3) punkt ładowania w Chojnicach przy pl. Piastowskim (Power Dot Poland Sp. z o.o.), 4) punkt ładowania w Chojnicach przy ul. Gdańskiej 1 (GreenWay Polska Sp. z o.o. (Laguna)). Cztery wymienione punkty to zdecydowanie zbyt mała liczba, która w istotnym stopniu ogranicza rozwój elektromobilności w MOF. Wzrost liczby pojazdów elektrycznych powoduje wzrost zapotrzebowania na stacje ładowania. Dostępność stacji ładowania jest kluczowym czynnikiem dla osób rozważających zakup pojazdu elektrycznego.

Bardzo istotnym wyróżnikiem stanu infrastruktury drogowej jest **wielkość ruchu pojazdów** ogółem w punktach pomiarowych, zliczana cyklicznie podczas Generalnego Pomiaru Ruchu (GPR). Dane wykorzystane w niniejszej analizie pochodzą z jedenastu pomiarów powtarzanych w latach 2010, 2015 i 2020/2021 na drogach krajowych na obszarze MOF Chojnic i Człuchowa. Pomiar wykonywany jest przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA). Podstawowym celem GPR jest uzyskanie, na podstawie przeprowadzonych pomiarów bezpośrednich, najważniejszych parametrów oraz charakterystyk ruchu drogowego dla wszystkich odcinków sieci dróg objętych pomiarem. Średni dobowy ruch roczny pojazdów na obszarze analizy jest generalnie zgodny z ogólnopolskim trendem zwiększania się liczby samochodów na drogach. Największy wzrost natężenia ruchu w pięcioletnim interwale pomiędzy badaniami dotyczył w badaniu 2020/2021 punktu pomiarowego Człuchów/przejście i wyniósł 182,16%. Okres pomiędzy wcześniejszymi badaniami odznaczał się natomiast wzrostem o 150,18% natężenia ruchu w punkcie Chojnice/obwodnica. Pomiędzy badaniami z 2010 i 2015 roku miały również miejsce dwa przypadki zmniejszenia się kongestii: o 96,25% w punkcie Człuchów/obwodnica 2 oraz o 72,82% w punkcie Człuchów/przejście. Były to jedyne sytuacje, w których odnotowano zmniejszenie liczby samochodów na odcinkach dróg krajowych objętych badaniem w MOF Chojnice-Człuchów. Wskazuje to jednoznacznie, że potrzebne są inwestycje dostosowujące infrastrukturę do zmieniających się warunków na drogach.

Na wszystkich obszarach obserwowany był rosnący trend wartości **wskaźnika motoryzacji** (liczby samochodów osobowych na 1000 mieszkańców), w analizowanym okresie od 2017 do 2020 roku. Na początku okresu, poziom motoryzacji na obszarze analizy wynosił 403, natomiast na końcu już 459, co oznacza wzrost o 56. W uwzględnionych latach, wartość wskaźnika dla MOF Chojnice-Człuchów była stale wyższa od tej w grupie porównawczej, natomiast nieznacznie niższa od średniej dla Polski.

Oprócz efektywności, rozumianej jako możliwość szybkiego i płynnego podróżowania drogami publicznymi, istotną ich rolą jest zorganizowanie ruchu w bezpieczny sposób. Jednym ze wskaźników obrazujących stan tego aspektu jest liczba **wypadków drogowych** w przeliczeniu na 100 tysięcy ludności. Dane zaprezentowane na dotyczą okresu 2011-2020. W latach od 2011 do 2015 powiaty chojnicki i człuchowski odznaczały się liczbą wypadków drogowych na podobnym poziomie, co średnia w województwie pomorskim i Polsce, natomiast później widoczny jest wyraźny wzrost wartości wskaźnika, głównie dla powiatu człuchowskiego (podczas gdy wartości dla kraju i regionu generalnie malały). W 2017 roku w powiecie człuchowskim miało miejsce ponad 181 wypadków drogowych na 100

tysięcy ludności – ponad dwukrotnie więcej niż w tym samym roku średnio w Polsce (85). Później liczba wypadków zaczęła się zmniejszać w obydwu powiatach, osiągając w 2020 roku wartości 91 dla obydwu z nich.

Oprócz analizy powiązań funkcjonalnych oraz przebiegu, stanu i poziomu wykorzystania infrastruktury transportowej, zdecydowano się także poddać analizie opinię społeczną w **zakresie mobilności oraz korzystania ze środków transportu** w MOF Chojnice-Człuchów. Oprócz pytań dotyczących mobilności oraz korzystania z różnych form transportu, zadano młodym mieszkańcom MOF Chojnice-Człuchów pytania o ich ogólną opinię dotyczącą współpracy między samorządami chojnickimi i człuchowskimi oraz o rekomendowane kierunki takiej współpracy. Wśród odpowiedzi w zdecydowanej większości przeważały pozytywne opinie co do współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego MOF Chojnice-Człuchów. Z kolei wśród rekomendowanych dziedzin realizacji wspólnych przedsięwzięć znalazły się przede wszystkim sprawy adaptacji do zmian klimatu, ochrony środowiska oraz organizacji sprawnego i dobrze skomunikowanego transportu. Informacje pokazujące poziom wykorzystania różnych środków transportu wśród uczniów szkół ponadpodstawowych oraz ich współdomowników pokazują, że znaczna większość z nich korzysta z transportu zbiorowego w celu dojechania do szkoły ponadpodstawowej. Względnie istotne znaczenie mają także zeroemisyjne, indywidualne środki transportu – transport pieszy i rowerowy. Z kolei niepokojące w pewnym stopniu jest to, że w przypadku domowników większość osób dojeżdżając do pracy korzysta z samochodu (jako kierowca lub pasażer).

4.5 Konkluzje – analiza SWOT

Jako metodę podsumowania i syntezy ustaleń diagnostycznych przyjęto analizę SWOT, polegającą na identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla MOF Chojnice-Człuchów. Mocne i słabe strony to pozytywne i negatywne zjawiska, procesy o charakterze wewnętrznym dla MOF Chojnice-Chojnice, z kolei szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (polityki publiczne podmiotów ze szczebla regionalnego, krajowego, międzynarodowego; społeczne i gospodarcze procesy w skali globalnej, ogólnopolskiej i in.). W pierwszej kolejności w tabelach 1 i 2 podsumowano ogólne czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na rozwój MOF, natomiast w tabelach 3 i 4 – skupiono się na kluczowych czynnikach dla polityki transportowej (ze względu na istotne znaczenie tej polityki w kształtowaniu relacji między członkami MOF).

Tabela 1. Mocne i słabe strony MOF Chojnice-Człuchów

Mocne strony	Słabe strony
Silne powiązania miast z gminami wiejskimi	Względnie nieduża intensywność powiązań między dwoma ośrodkami miejskimi (Chojnicami i Człuchowem)
Korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej	Względnie wysokie zużycie energii i obiekty wymagające działań termomodernizacyjnych
Dużo unikalnych zasobów przyrodniczych, często	Niska jakość powietrza, szczególnie w obszarach

Mocne strony	Słabe strony
chronionych w ramach ustawowych form ochrony przyrody	intensywnej zabudowy jednorodzinnej
Dobrze funkcjonujące podmioty oświatowe i ochrony zdrowia	Niewłaściwa struktura świadczeń medycznych
Niski poziom bezrobocia i mała skala problemów społecznych	Niekorzystna struktura wykorzystywanych środków transportu (wysoki poziom motoryzacji, tabor)
Efekty zrealizowanych inwestycji w infrastrukturę związaną ze środowiskiem przyrodniczym (np. fragmenty systemu gospodarowania wodami opadowymi)	Niski przyrost naturalny oraz niekorzystne zmiany w strukturze wieku
Funkcjonowanie kilku ważnych podmiotów (głównie OSP) w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego	Brak pełnego i kompleksowego systemu retencji wodnej i gospodarowania wodami, ograniczającego straty w bilansie wodnym

Tabela 2. Szanse i zagrożenia dla MOF Chojnice-Człuchów

Szanse	Zagrożenia
Planowane krajowe i regionalne inwestycje drogowe (obejścia drogowe, modernizacje dróg krajowych i wojewódzkich)	Marginalizacja głównych ośrodków MOF w krajowym układzie dróg szybkiego ruchu i układzie kolejowym
Środki unijne, w szczególności w ramach instrumentów terytorialnych	Zmiany klimatu i ich konsekwencje
Reforma planowania przestrzennego ograniczająca rozpraszanie zabudowy	Obniżenie poziomu bezpieczeństwa jako skutek wojny na Ukrainie
Nowe technologie w zakresie odnawialnych źródeł energii	Niekorzystne zjawiska ekonomiczne (spowolnienie gospodarcze i wzrost cen)
Zwiększająca się świadomość społeczna w zakresie zmian klimatu i ich konsekwencji	Ograniczanie poziomu dochodów własnych JST
Migracje zarobkowe z zewnątrz jako szansa na utrzymanie konkurencyjności rynku pracy	

Tabela 3. Mocne i słabe MOF Chojnice-Człuchów z punktu widzenia polityki transportowej

Mocne strony	Słabe strony
Wykonane inwestycje w przydworcowe węzły integrujące różne formy transportu w Chojnicach i Człuchowie	Względnie duża odległość węzłów od centrów mieszkaniowych miast (szczególnie w Człuchowie)
Dobrze rozwinięty system dróg rowerowych o znaczeniu turystycznym	Różne formy organizacji transportu publicznego
Duża liczba organizatorów transportu zbiorowego	Bardzo mała liczba punktów ładowania/tankowania pojazdów mechanicznych zeroemisyjnych (w tym głównie elektrycznych)
Istniejące odcinki sieci dróg rowerowych o znaczeniu transportowym	Względnie duża liczba wypadków drogowych
Rozwinięta infrastruktura kolejowa	Duży ruch samochodowy
Istnienie infrastruktury kolejowej łączącej ośrodki MOF z miastami powiatów sąsiednich	Niespójny system dróg rowerowych – brakujące odcinki łączące obecnie istniejącą infrastrukturę
Ponadprzeciętnie rozwinięta infrastruktura	Mała liczba pojazdów zeroemisyjnych w taborze

Mocne strony	Słabe strony
przystankowa (czynne przystanki autobusowe)	autobusowym
Budowa zachodniego obejścia drogowego Chojnic oraz istnienie południowej obwodnicy miasta Chojnice	Znaczna liczba pojazdów starych i napędzanych silnikiem diesla
Duże regularne potoki ruchu dające możliwość organizacji względnie rentownych przewozów w publicznym transporcie zbiorowym	Dominacja transportu indywidualnego w dojazdach do placówek edukacyjnych
	Brak połączeń kolejowych potencjalnie obsługujących duże potoki pasażerskie w zakresie dojazdów do pracy oraz szkół
	Brak połączeń kolejowych przyczyniający się do marginalizacji transportowej obszaru

Tabela 4. Szanse i zagrożenia dla MOF Chojnice-Człuchów z punktu widzenia polityki transportowej

Szanse	Zagrożenia
Budowa węzła integrującego zachodnie obejście Chojnic z południową obwodnicę miasta oraz budowa obwodnicy Człuchowa i obejść drogowych Głędowa i Jęcznik Wielkich, wpływające na ograniczenie ruchu samochodowego w centrach miast i wsi MOF	Marginalizacja głównych ośrodków MOF w krajowym układzie dróg szybkiego ruchu
Stworzenie platformy zintegrowanych usług mobilności	Brak istotnych inwestycji na liniach kolejowych zlokalizowanych w MOF
Zewnętrzne środki publiczne na realizację inwestycji transportowych	Niska konkurencyjność transportu zbiorowego w stosunku do samochodowego
Zwiększenie podaży samochodów elektrycznych i spadek ich ceny, a tym samym zwiększenie dostępności dla przeciętnie zarabiającego konsumenta	Dalsza marginalizacja głównych ośrodków MOF w krajowym układzie sieci kolejowej
Modernizacja DK 25 wraz z budową drogi rowerowej oraz przebudowa dróg wojewódzkich nr 201, 202 i 212	Dynamiczny rozwój motoryzacji indywidualnej
Fundusze UE ukierunkowane na realizację projektów transportowych oraz z obszaru mobilności miejskiej	
Budowa bajpasu kolejowego Człuchów – Wierzchowo Dworzec, który zwiększy dostępność transportu kolejowego gmin Powiatu Człuchowskiego	
Odbudowa linii kolejowej nr 413 Człuchów – Słosinko na odcinku Przechlewo - Słosinko i uruchomienie regularnych połączeń kolejowych na trasie Chojnice – Słupsk	

5 Wizja i cele rozwojowe

Jednym z kluczowych elementów każdej strategii rozwoju jest **wizja stanu obszaru** po realizacji strategii. Wizja formułowana w ramach strategii jest swego rodzaju projekcją przyszłości do jakiej dążą władze lokalne, przedsiębiorcy, mieszkańcy i wszyscy zainteresowani rozwojem miasta. Opisuje ona pożądany stan docelowy w perspektywie kilku lub kilkunastu lat i pełni następujące funkcje (zob. Dziemianowicz i in., 2012):

- **zobrazowanie stanu docelowego** – można powiedzieć, że wizja stanowi cel całkowicie nadrzędny nad wszystkimi, zawierający w sobie pozostałe cele sformułowane w strategii; wizja nadaje także dokumentowi określony kierunek – jest więc także efektem dokonania określonych wyborów spośród wielu możliwości rozwojowych,
- **informowanie o aspiracjach osób formułujących wizję** – wizja powinna inspirować i motywować uczestników procesu opracowania strategii do działania na rzecz rozwoju obszaru, w którym funkcjonują; by tak się stało powinna być ona interesująca, ciekawa i pobudzająca wyobraźnię,
- **jednoczenie wokół idei** – wizja powinna łączyć różne środowiska skupione wokół działań na rzecz rozwoju miasta i powodować, że ludzie się z nią utożsamiają; wizja nie może zatem dzielić i być poglądem jakiejś jednej, wybranej grupy interesariuszy.

Wizja rozwoju MOF Chojnice-Człuchów w roku 2030 została opracowana w oparciu o rezultaty przeprowadzonego procesu diagnostycznego oraz analizy strategicznej problemów, potrzeb i powiązań funkcjonalnych. Wyniki tych etapów zostały przedstawione w raporcie diagnostycznym oraz rozdziale 4 niniejszego dokumentu. Ponadto, wizja oraz cele rozwojowe uwzględniają także kierunki rozwoju strategicznego województwa pomorskiego (zapisane w Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030). Główne założenia wizji rozwoju MOF Chojnice-Człuchów w 2030 r. przedstawiają się następująco:

MOF Chojnice-Człuchów zintegrowany transportowo, obniżający skalę emisji zanieczyszczeń i adaptujący się do zmian klimatu

W wizji rozwoju MOF Chojnice-Człuchów założono, że będzie się on skupiał przede wszystkim na:

1. **Poprawie integracji systemów transportowych oraz obniżeniu emisyjności transportu** – badania diagnostyczne dowiodły, że MOF Chojnice-Człuchów jest jednym z najsilniej

powiązanych obszarów funkcjonalnych województwa pomorskiego. Wielkość przepływów osób pomiędzy gminami wiejskimi a miastami stwarza konieczność zwiększenia poziomu integracji systemu transportu zbiorowego. Oprócz zwiększającego się poziomu przepływu osób, czynnikiem, które wpływa na konieczność realizacji działań poprawiających sytuację transportu publicznego jest wzrastająca presja motoryzacji indywidualnej na środowisko. Większy ruch samochodowy wpływa także na sytuację zdrowotną mieszkańców. Oprócz rozwoju transportu zbiorowego, MOF Chojnice-Człuchów poprawi atrakcyjność obszaru dla ruchu rowerowego poprzez budowę nowych dróg rowerowych o funkcji transportowej, czyli łączących najważniejsze miejscowości MOF i tworzących spójny system dla całego terenu. Ważne wreszcie będzie także zwiększenie znaczenia i poziomu wykorzystania zmodernizowanych węzłów integrujących różne formy transportu i wymiana taboru na nisko- i zeroemisyjny oraz rozwój infrastruktury ładowania dla samochodów elektrycznych.

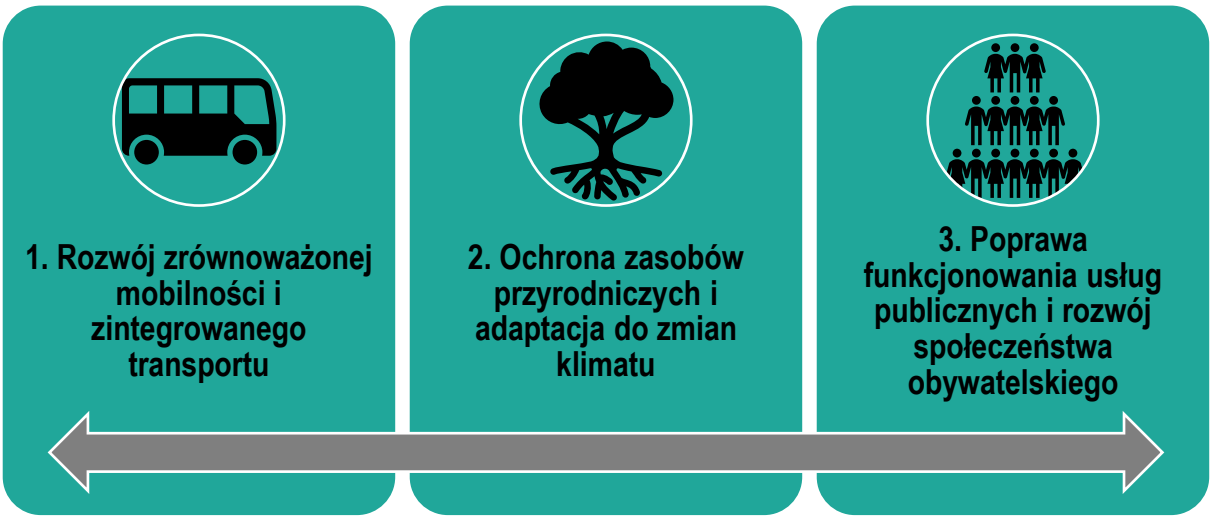
2. **Ochronie różnorodności biologicznej, transformacji energetycznej i adaptacji do zmian klimatu** – MOF Chojnice-Człuchów będzie w 2030 r. obszarem z wysokiej jakości zasobami środowiska przyrodniczego, ograniczającym straty w bilansie wodnym i rozszerzającym obszary biologicznie czynne w strefach silnie zurbanizowanych, przy jednoczesnym zachowywaniu walorów przyrodniczych obszarów chronionych. MOF Chojnice-Człuchów będzie także starał się adaptować do zmian klimatu i konsekwencji, które się z nimi wiążą, w tym do zwiększenia częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i budowy systemu reagowania na nie. W obszarze objętym Strategią będzie także zwiększany poziom efektywności energetycznej i wzroście rola odnawialnych źródeł energii w lokalnym „mixie" energetycznym.
3. **Rozwoju społecznych usług publicznych oraz poprawie sytuacji demograficznej** – MOF Chojnice-Człuchów będzie nadal rozwijał usługi publiczne, budując swój ponadlokalny potencjał. Zarówno usługi oświatowe, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji, jak i sfera integracji mieszkańców wewnątrz regionu oraz integracji z imigrantami (szczególnie z terenu Ukrainy) będą ważnym elementem działań jednostek samorządu terytorialnego MOF. Wzmocniony zostanie sektor ochrony zdrowia, w tym podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. W związku ze zmianami demograficznymi i zwiększaniem się liczby osób w wieku senioralnym, gminy i powiaty będą realizować działania infrastrukturalne i „miękkie" skierowane do osób starszych, w tym także wykluczonych i ze specjalnymi potrzebami. Działania te będą prowadziły do deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych na terenie MOF. Najbliższe lata będą także czasem działań na rzecz integracji mieszkańców ze społecznością imigrantów, szczególnie z Ukrainy. Postępujące trudności w życiu codziennym za wschodnią granicą, wywołane agresją Rosji na Ukrainę prawdopodobnie w najbliższym czasie nie ustąpią i konieczne będzie długofalowe wsparcie, szczególnie kobiet i dzieci, które stanowią ponad 90% wszystkich migrantów zagranicznych przybyłych do MOF.

W *Strategii Rozwoju Terytorialnego dla obszaru Gminy Miejskiej Chojnice i Gminy Chojnice oraz Gminy Miejskiej Człuchów i Gminy Człuchów na lata 2022-2030* przyjęto dwupoziomową strukturę części kierunkowej realizującej założoną uprzednio wizję rozwoju. Na pierwszym, bardziej ogólnym poziomie zostały określone cele strategiczne, z kolei na drugim – cele szczegółowe. Ponadto, założono, że wśród celów szczegółowych zostaną wyodrębnione cele priorytetowe, których osiągnięcie będzie wzmocnione wsparciem w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Warto także dodać, że wyznaczone cele spełniają określone kryteria wynikające ze standardów metodologicznych stosowanych w tego typu dokumentach. Założone uprzednio cele strategiczne i kierunki działań zostały poddane weryfikacji z zastosowaniem tzw. filtru SMART (nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów określających zasady konstruowania celów). Polega on na ocenie czterech aspektów:

- precyzyjności (ang. specific) – cele powinny być na tyle precyzyjne, aby nie mogły być interpretowane w odmienny sposób,
- mierzalności (ang. measurable) – cele powinny być tak formułowane, by można było liczbowo wyrazić stopień ich realizacji (by można było przypisać im konkretne miary),
- akceptowalności (ang. accepted) – cele powinny być akceptowane przez podmioty, które będą dążyć do ich osiągnięcia (tj. podmioty realizujące strategię),
- realistyczności (ang. realistic) – cele powinny być określane realnie (strategia nie może być zbiorem „pobożnych życzeń"), tzn. tak by możliwe było ich osiągnięcie w zakładanej perspektywie czasowej,
- terminowości (ang. time-dependent) – cele muszą być zdefiniowane precyzyjnie w wymiarze czasowym po to, by móc określać poziom ich realizacji i prowadzić monitoring.

Cele strategiczne dla MOF Chojnice-Człuchów w perspektywie 2030 r. określono następująco:

Rycina 5.1. Cele strategiczne dla MOF Chojnice-Człuchów do 2030 r.

5.1 Cel strategiczny 1. Rozwój zrównoważonej mobilności i zintegrowanego transportu

Kluczowym celem strategicznym w horyzoncie 2030 r. będzie rozwój zrównoważonej mobilności i zintegrowanego transportu. W ramach tego celu zakłada się realizację następujących celów szczegółowych (za priorytetowe uznano cele 1.1-1.3):

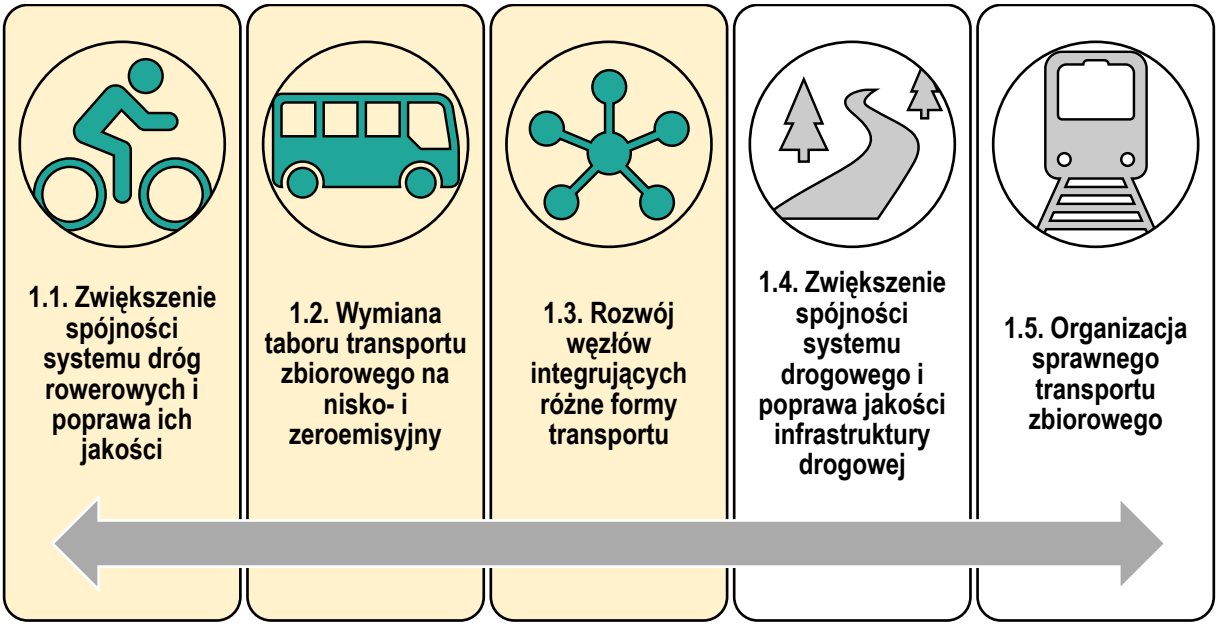
1.1. Zwiększenie spójności systemu dróg rowerowych i poprawa ich jakości

1.2. Wymiana taboru transportu zbiorowego na nisko- i zeroemisyjny

1.3. Rozwój węzłów integrujących różne formy transportu

1.4. Zwiększenie spójności systemu drogowego i poprawa jakości infrastruktury drogowej

1.5. Organizacja sprawnego transportu zbiorowego

Rycina 5.2. Cele szczegółowe do celu strategicznego 1 dla MOF Chojnice-Człuchów

Tabela 5.1. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Rozwój zrównoważonej mobilności i zintegrowanego transportu

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Źródło danych
Długość wybudowanych dróg rowerowych	km	33,412	JST MOF Ch-Cz
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji	Liczba pojazdów	7	JST MOF Ch-Cz oraz przewoźnicy

miejskiej i metropolitarnej

Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg	km	85	JST MOF Ch-Cz
Wielkość dobowej wymiany pasażerskiej na głównych stacjach kolejowych MOF Ch-Cz – stacja Chojnice	liczba pasażerów	3000	Dane Urzędu Transportu Kolejowego
Wielkość dobowej wymiany pasażerskiej na głównych stacjach kolejowych MOF Ch-Cz – stacja Człuchów	liczba pasażerów	200-299	Dane Urzędu Transportu Kolejowego

Tabela 5.2. Powiązania celów 1.1-1.5 Strategii MOF Chojnice-Człuchów z celami Strategii Pomorskie 2030

Cel szczegółowy w Strategii MOF Chojnice-Człuchów	Cele i ukierunkowanie tematyczne w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030
1.1. Zwiększenie spójności systemu dróg rowerowych i poprawa ich jakości	Cel operacyjny 2.4. Mobilność, ukierunkowanie tematyczne: Rozwój sieci dróg, Upowszechnienie mobilności aktywnej
1.2. Wymiana taboru transportu zbiorowego na nisko- i zeroemisyjny	Cel operacyjny 2.4. Mobilność, ukierunkowanie tematyczne: Tabor niskoemisyjny, w tym zeroemisyjny, Rozwój infrastruktury elektromobilności i paliw alternatywnych
1.3. Rozwój węzłów integrujących różne formy transportu	Cel operacyjny 2.4. Mobilność, ukierunkowanie tematyczne: Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (liniowej i węzłowej)
1.4. Zwiększenie spójności systemu drogowego i poprawa jakości infrastruktury drogowej	Cel operacyjny 2.4. Mobilność, ukierunkowanie tematyczne: Rozwój sieci dróg, Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego
1.5. Organizacja sprawnego transportu zbiorowego	Cel operacyjny 2.4. Mobilność, ukierunkowanie tematyczne: Taryfowa, biletowa i organizacyjna integracja transportu publicznego

5.2 Cel strategiczny 2. Ochrona zasobów przyrodniczych i adaptacja do zmian klimatu

Kolejnym istotnym celem strategicznym w horyzoncie 2030 r. będzie dla MOF Chojnice-Człuchów ochrona zasobów przyrodniczych i adaptacja do zmian klimatu. W ramach tego celu zakłada się realizację następujących celów szczegółowych (za priorytetowe uznano cele 2.1-2.4):

2.1. Ochrona powietrza i transformacja energetyczna

2.2. Ochrona przyrody i rozwój terenów zieleni

2.3. Ochrona zasobów wodnych i adaptacja do zmian klimatu

2.4. Wzmocnienie i rozbudowa systemu reagowania na ekstremalne zjawiska przyrodnicze

2.5. Poprawa funkcjonowania systemów gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami

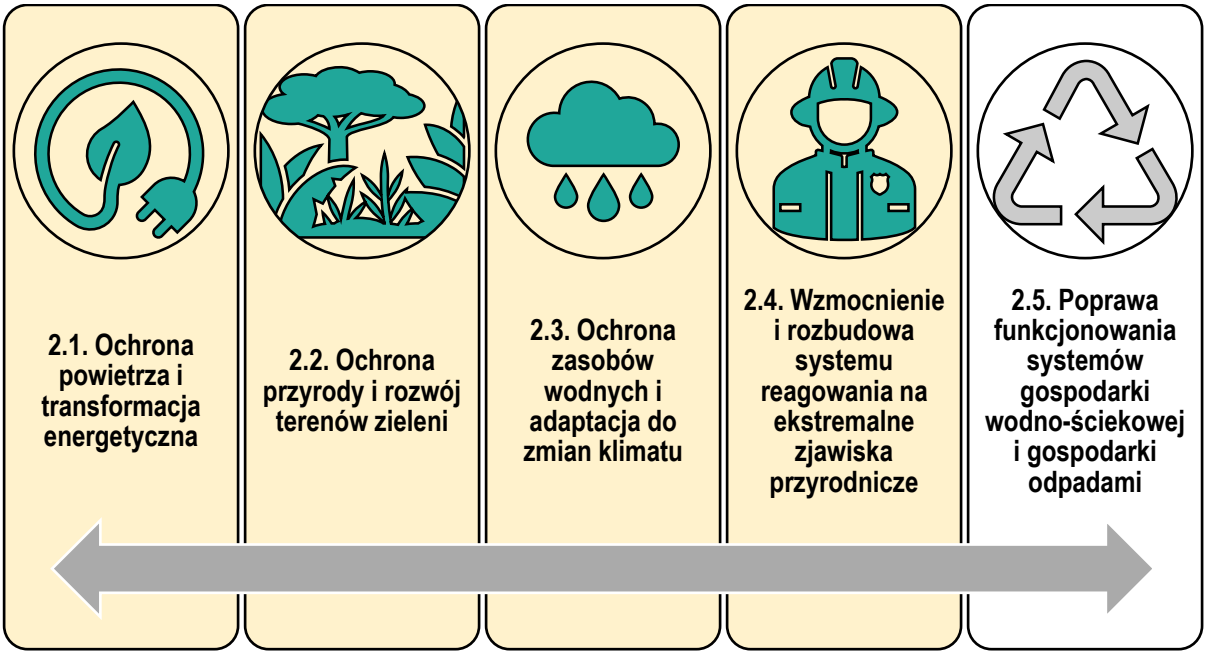

Tabela 5.3. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Ochrona zasobów przyrodniczych i adaptacja do zmian klimatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków użyteczności publicznej (wskutek realizacji strategii)	Liczba budynków	15	JST MOF Ch-Cz
Ilość zaoszczędzonej (wskutek realizacji projektów wynikających ze	MWh/rok	4 464,228	JST MOF Ch-Cz

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Źródło danych
strategii) energii elektrycznej i cieplnej			
Pojemność obiektów małej retencji wybudowanych wskutek realizacji strategii	m³	13 000	JST MOF Ch-Cz
Liczba jednostek OSP wpisanych do KSRG	Liczba jednostek	10	Wykaz prowadzony przez Komendę Główną PSPo
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie MOF Ch-Cz	ha	25 000	BDL GUS

Tabela 5.4. Powiązania celów 2.1-2.5 Strategii MOF Chojnice-Człuchów z celami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Cel szczegółowy w Strategii MOF Chojnice-Człuchów	Cele i ukierunkowanie tematyczne w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030
2.1. Ochrona powietrza i transformacja energetyczna	Cel operacyjny 1.2. Bezpieczeństwo energetyczne, ukierunkowanie tematyczne: Rozwój OZE, m.in. poprzez wzmacnianie energetyki obywatelskiej, w tym w połączeniu z likwidacją źródeł tzw. niskiej emisji, a także tworzenie wysp energetycznych, klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych, Poprawa jakości powietrza, w tym eliminacja smogu poprzez rozwój gospodarki niskoemisyjnej w sektorze publicznym, mieszkalnictwie, energetyce (kogeneracja wraz z miejskimi systemami ciepłowniczymi oraz usługi zapewniania komfortu termicznego w budynkach) oraz przedsiębiorstwach, Rozwój efektywnych, energooszczędnych oraz inteligentnych systemów zarządzania, dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii
2.2. Ochrona przyrody i rozwój terenów zieleni	Cel operacyjny 1.1. Bezpieczeństwo środowisko-we, ukierunkowanie tematyczne: Ochrona i poprawa stanu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej, a także rozwój terenów zieleni.
2.3. Ochrona zasobów wodnych i adaptacja do	Cel operacyjny 1.1. Bezpieczeństwo

Cel szczegółowy w Strategii MOF Chojnice-Człuchów	Cele i ukierunkowanie tematyczne w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030
zmian klimatu	środowiskowe, ukierunkowanie tematyczne: Adaptacja do zmian klimatu oraz wzrost odporności na negatywne skutki zmian klimatu, w szczególności: zabezpieczenie przed powodzią i suszą, w tym ochrona terenów naturalnej retencji wodnej, zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury
2.4. Wzmocnienie i rozbudowa systemu reagowania na ekstremalne zjawiska przyrodnicze	Cel operacyjny 1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe, ukierunkowanie tematyczne: Doskonalenie narzędzi monitorowania stanu środowiska, zagrożeń naturalnych i szybkiego alarmowania
2.5. Poprawa funkcjonowania systemów gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami	Cel operacyjny 1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe, ukierunkowanie tematyczne: Zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne użycie oraz maksymalizacja skali recyklingu odpadów, Zapewnienie wody pitnej dobrej jakości oraz rozwój i unowocześnianie gospodarki ściekowej i osadowej w sektorze komunalnym

5.3 Cel strategiczny 3. Poprawa funkcjonowania usług publicznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Trzecim celem strategicznym w horyzoncie 2030 r. będzie dla MOF Chojnice-Człuchów będzie poprawa funkcjonowania usług publicznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W ramach tego celu zakłada się realizację następujących celów szczegółowych (za priorytetowe uznano cele 3.1 i 3.4):

3.1. Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców

3.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

3.3. Rozwój społeczności lokalnej i poprawa jakości infrastruktury społecznej

3.4. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych o znaczeniu ponadlokalnym

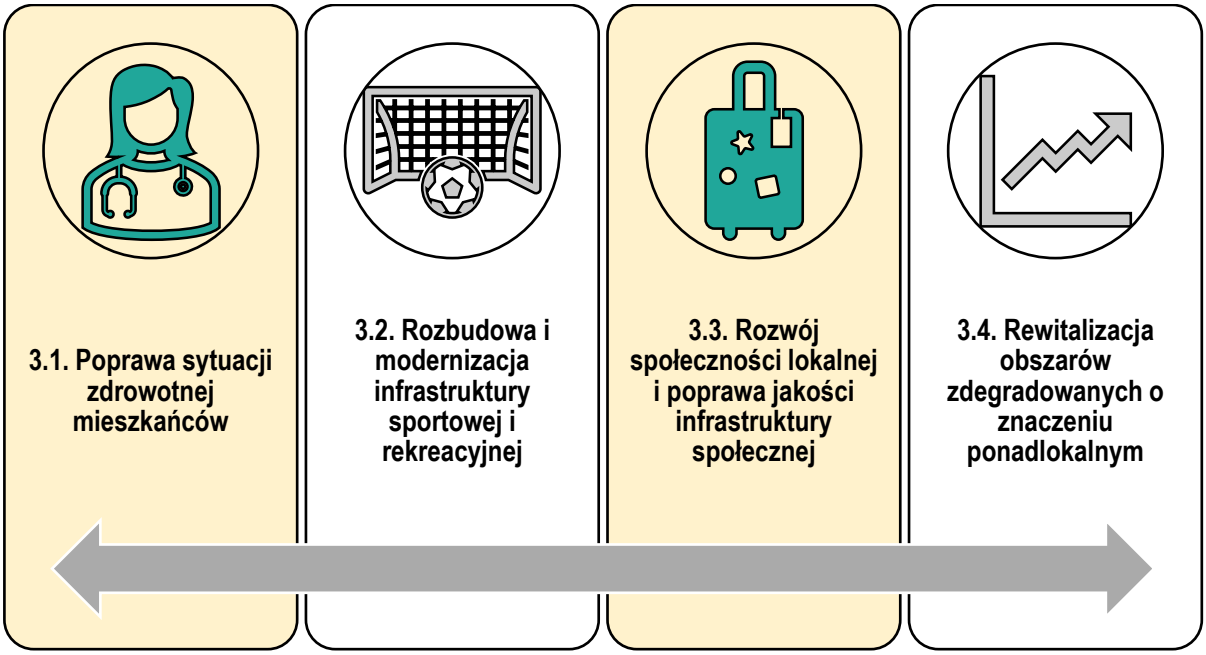

Tabela 5.5. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Poprawa funkcjonowania usług publicznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Źródło danych
Pojemność nowych lub zmodernizowanych wskutek realizacji strategii placówek opieki zdrowotnej	osoby/rok	60 291	JST MOF Ch-Cz
Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem wskutek realizacji strategii	osoby	364	JST MOF Ch-Cz
Liczba zmodernizowanych i wybudowanych	sztuki	8	JST MOF Ch-Cz

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Źródło danych
obiektów sportowych			
Liczba zmodernizowanych i wybudowanych placów zabaw i obiektów rekreacyjnych (poza sportowymi)	sztuki	12	JST MOF Ch-Cz
Wielkość środków zainwestowanych w zintegrowane projekty rewitalizacyjne	zł	10 000 000	JST MOF Ch-Cz

Tabela 5.6. Powiązania celów 3.1-3.5 Strategii MOF Chojnice-Człuchów z celami Strategii Pomorze 2030

Cel szczegółowy w Strategii MOF Chojnice-Człuchów	Cele i ukierunkowanie tematyczne w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030
3.1. Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców	Cel operacyjny 1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne, ukierunkowanie tematyczne: Rozwój usług e-zdrowia, w tym telemedycyny, Deinstytucjonalizacja usług zdrowotnych, zwłaszcza w psychiatrii i opiece długoterminowej, Upowszechnianie opieki koordynowanej i środowiskowej oraz współdziałania opieki zdrowotnej z systemem usług społecznych
3.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	Cel operacyjny 3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego, ukierunkowanie tematyczne: Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej dla mieszkańców i turystów, Zintegrowana informacja i kompleksowa promocja oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej
3.4. Rozwój społeczności lokalnej i poprawa jakości infrastruktury społecznej	Cel operacyjny 2.2. Wrażliwość społeczna, ukierunkowanie tematyczne: Skuteczna i trwała integracja imigrantów, w tym poprzez działania z obszaru edukacji, kultury, zdrowia i pomocy społecznej, Rozwój instytucjonalny NGO i PES ukierunkowany na: tworzenie stabilnych miejsc pracy, profesjonalizację kadry, rozwój sieci centrum organizacji pozarządowych, wzmocnienie zasobów (w tym majątkowych) i urynkowienie; Cel operacyjny 2.3. Kapitał społeczny; ukierunkowanie tematyczne: Zachowanie i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego
3.5. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych o znaczeniu ponadlokalnym	Cel operacyjny 2.3. Kapitał społeczny, ukierunkowanie tematyczne: Realizacja kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Zagospodarowanie przestrzeni publicznych w sposób integrujący społeczności lokalne oraz

	podnoszenie świadomości w zakresie planowania przestrzennego i architektury

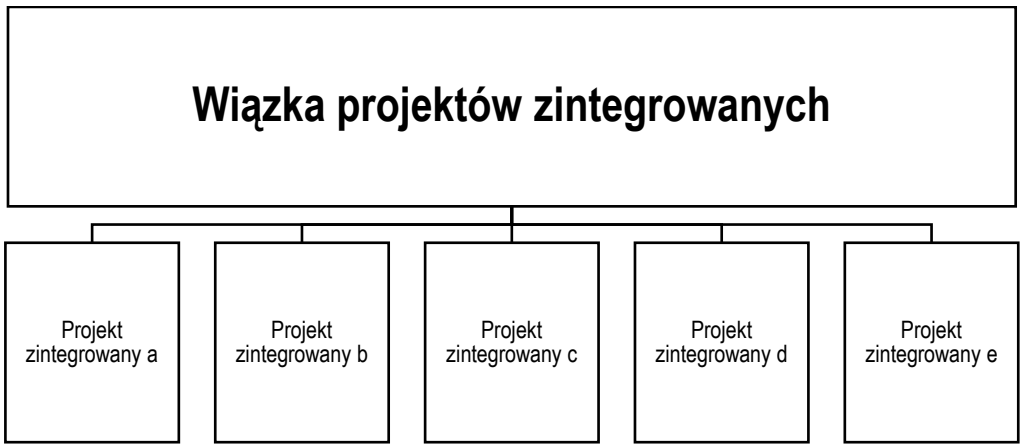

6 Projekty zintegrowane – część podstawowa

Podstawowym celem współpracy samorządowej w ramach MOF Chojnice-Człuchów jest realizacja wspólnych wiązek projektów integrujących gminy i powiaty tego terenu. Będą one w Strategii określane mianem **wiązek projektów zintegrowanych, które będą łączyły poszczególne projekty zintegrowane „przyczyniające się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego ZIT”** (*Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*). Projekt zintegrowany traktuje się (zgodnie z Zasadami realizacji IT) jako projekt, który wpisuje się w cele rozwoju MOF Chojnice-Człuchów i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten ma wpływ na więcej niż jedną gminę w MOF oraz jego realizacja jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i operacyjnej strategii ZIT. Ponadto, projekt zintegrowany musi być przygotowywany wspólnie w ramach partnerstwa, tzn. jest w sposób jednoznaczny, wskaźnikowo powiązany z innymi projektami w strategii ZIT, a jego wpisanie na listę projektów zostało zaakceptowane przez statutową większość partnerów. Dodatkowo projekt zintegrowany powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- musi być projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 *Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*;
- deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej dwóch gmin OF, co będzie musiało znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i operacyjnej.

W nawiązaniu do treści *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych*, projekty przewidziane do realizacji w *Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030* i do finansowania w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych, będą tworzyły tzw. wiązkę przedsięwzięć, którą wspólnie będzie się nazywać projektem zintegrowanym. Projekt zintegrowany będzie zatem składał się ze swoistych „podprojektów”, które razem będą rozwiązywały wspólne potrzeby w zakresie zagadnienia wskazanego w tytule projektu zintegrowanego.

Rycina 6.1. Schemat budowy wiązek projektów zintegrowanych w MOF Chojnice-Człuchów

6.1 Integracja transportowa i rozwój nisko- i zeroemisyjnej mobilności w MOF Chojnice-Człuchów

Wiązka projektów **„Integracja transportowa i rozwój nisko- i zeroemisyjnej mobilności w MOF Chojnice-Człuchów”** wpisuje się w realizację priorytetowych celów szczegółowych:

- 1.1. Zwiększenie spójności systemu dróg rowerowych i poprawa ich jakości,
- 1.2. Wymiana taboru transportu zbiorowego na nisko- i zeroemisyjny oraz
- 1.3. Rozwój węzłów integrujących różne formy transportu.

Projekty te są działaniami, które mają rozwiązać przynajmniej część problemów wynikających z niespójności układu dróg rowerowych (braku kilku kluczowych odcinków uzupełniających istniejąca sieć) oraz sfinalizować rozpoczęte w okresie 2014-2020 przedsięwzięcia integrujące różne formy transportu. Zakłada się także wymianę części taboru autobusowego, realizującego przewozy w MOF Chojnice-Człuchów oraz rozbudowę infrastruktury ładowania pojazdów zeroemisyjnych. Wiązka projektów zintegrowanych 1 będzie realizowana na obszarze całego MOF Chojnice-Człuchów z udziałem wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wiązka projektów 1 wpisuje się w **priorytet 3 Fundusze Europejskie dla mobilnego Pomorza, cel szczegółowy (viii) wspieranie Zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej *Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027***.

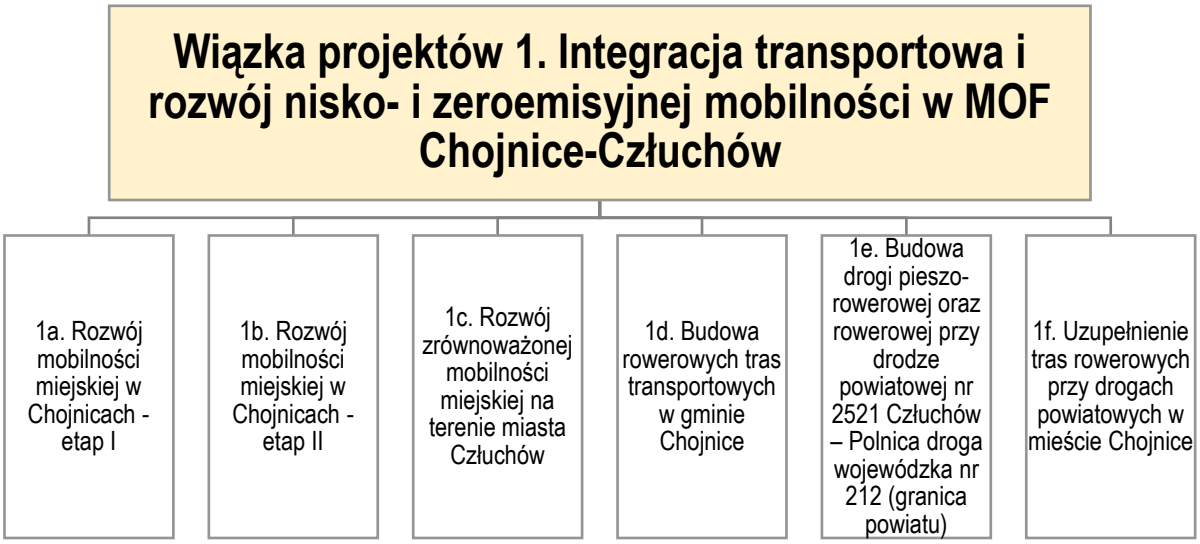

Tabela 6.1. Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych realizowanych w ramach wiązki 1

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
1a. Rozwój mobilności miejskiej w Chojnicach – etap I	W ramach projektu zaplanowano realizację następujących zadań: 1. Wymiana i budowa nowych wiat przystankowych. 2. Budowa drogi rowerowej w ciągu DW 212 na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową nr 2634G (ul. Szkolna) do pn.-zach. granicy miasta.	Miasto Chojnice	Miasto Chojnice
1b. Rozwój mobilności miejskiej w Chojnicach – etap II	W ramach projektu zaplanowano realizację następujących zadań: 1. Zakup taboru autobusowego zeroemisyjnego – 6 szt. autobusów elektrycznych. 2. Uruchomienie stacji ładowania pojazdów elektrycznych – zakup 3 podwójnych ładowarek do ładowania autobusów, przygotowanie infrastruktury do podłączenia ładowarek, dostawa i montaż	Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. w Chojnicach	Miasto Chojnice

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	transformatora). 3. Uruchomienie systemu dynamicznej informacji pasażerskiej – tablice informatyczne wraz ze słupem i montażem, program wraz podłączeniem do autobusów i tablic informatycznych.		
1c. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej na terenie miasta Człuchów	W ramach przedsięwzięcia planuje się: - zakup autobusu elektrycznego, - stacje ładowania pojazdów elektrycznych (3 szt.): zakup ładowarek/i do ładowania autobusu, ładowarek miejskich, przygotowanie infrastruktury do połączenia ładowarek, dostawa i montaż transformatora, - wymiana i budowa nowych wiat przystankowych, - system dynamicznej informacji pasażerskiej – tablice informatyczne wraz ze słupem i montażem, program wraz z podłączeniem do autobusu i tablic informatycznych, - budowa drogi pieszo-rowerowej transportowej wzdłuż ulicy Szczecińskiej i Batorego ujętych w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie mobilności i komunikacji	Miasto Człuchów	Miasto Człuchów
1d. Budowa rowerowych tras transportowych w gminie Chojnice	Budowa dróg rowerowych na odcinku: • Ostrowite-Ciechocin; • Ostrowite-Lichnowy; • od drogi krajowej nr 22 do Nowej Cerkwi; • wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 212 (od granicy z Miastem Chojnice do drogi na Wolność)	Gmina Chojnice	Gmina Chojnice

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	• na odcinku od m. Chojniczki do skrzyżowania z DW235 • droga rowerowej w Charzykowach		
1e. Budowa drogi pieszo-rowerowej oraz rowerowej przy drodze powiatowej nr 2521 Człuchów – Polnica droga wojewódzka nr 212 (granica powiatu)	Budowa drogi pieszo-rowerowej oraz rowerowej przy drodze powiatowej nr 2521G Człuchów – Polnica - droga wojewódzka nr 212 (granica powiatu). Droga 2521G łączy miasto Człuchów (drogę DK 22) z drogą wojewódzką nr 212 oraz sąsiadującą z nią drogą rowerową „kaszubskiej marszruty". Całkowita łączna długość inwestycji wynosi 17,376 km. Realizowana inwestycja umożliwi zarówno mieszkańcom Człuchowa, jak i pozostałych miejscowości położonych w bezpośrednim otoczeniu na korzystanie z bezpiecznej komunikacji rowerowej z miejsca zamieszkania do pracy w Człuchowie. Dodatkową korzyścią dla mieszkańców Człuchowa będzie możliwość bezpiecznego skomunikowania się rowerem z trasami rowerowymi powiatu chojnickiego tzw. „kaszubskiej marszruty".	Powiat Człuchowski	Gmina Człuchów, Miasto Człuchów
1f. Uzupełnienie tras rowerowych przy drogach powiatowych w mieście Chojnice	Przebudowa drogi rowerowej przy ulicy Leśnej w Chojnicach	Powiat Chojnicki	Miasto Chojnice

Tabela 6.2. Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 1

Przedsięwzięcie	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)
1a. Rozwój mobilności miejskiej w Chojnicach – etap I	1 014 803,12	701 826,43
1b. Rozwój mobilności miejskiej w Chojnicach – etap II	6 033 471,79	4 169 472,38
1c. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej na terenie miasta Człuchów	2 016 811,05	1 393 818,12

1d. Budowa rowerowych tras transportowych w gminie Chojnice	3 347 896,90	2 301 131,09
1e. Budowa drogi pieszo-rowerowej oraz rowerowej przy drodze powiatowej nr 2521 Człuchów – Polnica droga wojewódzka nr 212 (granica powiatu)	4 104 353,03	1 677 259,68
1f. Uzupełnienie tras rowerowych przy drogach powiatowych w mieście Chojnice	799 517,00	222 522,30
Razem	**17 316 852,89**	**10 466 030,00**
Źródło finansowania: Priorytet 3. Fundusze europejskie dla mobilnego Pomorza, Cel szczegółowy (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		

Wskaźniki produktu:

- Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby): 460
- Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej (sztuki): 7
- Wspierana infrastruktura rowerowa (km): 33,412
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby): 69640
- Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego (sztuki): 2

Wskaźniki rezultatu:

- Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO_2/rok) – wartość bazowa: 351,07
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO_2/rok) – wartość docelowa: 294,76
- Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok) – wartość bazowa: 60 445; wartość docelowa: 63 205
- Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok) – wartość docelowa: 38 900
- Ilość energii pobranej ze wspartej infrastruktury paliw alternatywnych (kWh): 370 800
- Liczba ludności korzystającej z nowych lub zmodernizowanych cyfrowych systemów transportu miejskiego (osoby): 39 433

6.2 Adaptacja do zmian klimatu MOF Chojnice-Człuchów

Wiązka projektów **„Adaptacja do zmian klimatu MOF Chojnice-Człuchów”** wpisuje się w realizację priorytetowych celów szczegółowych:

- 2.3. Ochrona zasobów wodnych i adaptacja do zmian klimatu,
- 2.4. Wzmocnienie i rozbudowa systemu reagowania na ekstremalne zjawiska przyrodnicze.

Diagnoza sytuacji przyrodniczej MOF Chojnice-Człuchów potwierdziła dużą wagę problemów związanych z zasobami wodnymi, zmianami klimatu i występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych. Istotnymi problemami obszaru są zjawisko suszy, a także gospodarowanie wodami deszczowymi. Projekt ten jest działaniem, które ma wzmocnić infrastrukturę transportującą wodę opadową i magazynującą ją w zbiornikach odpowiadających za retencję wodną. Szczególnie istotne są w tym kontekście obszary zurbanizowane i zabudowane, które cechują się relatywnie niewielkim udziałem powierzchni biologicznie czynnej. W projekcie zakłada się budowę elementów błękitno-zielonej infrastruktury opartej na istniejących obiektach naturalnych oraz rozbudowę wynikających z planu adaptacji do zmian klimatu systemów kanalizacji deszczowej i zbiorników retencjonujących wodę opadową. Ponadto, zostaną także zrealizowane przedsięwzięcia poprawiające funkcjonowanie systemu monitorowania i reagowania na ekstremalne zjawiska pogodowe, szczególnie poprzez montaż automatycznych systemów szybkiego reagowania oraz wsparcie jednostek straży pożarnej, wpisanych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG). Projekty zintegrowane będą realizowane na obszarze całego MOF Chojnice-Człuchów z udziałem miast Chojnice i Człuchów, gmin wiejskich Chojnice i Człuchów oraz powiatu Chojnickiego. Projekty w ramach wiązki 2 wpisują się w **priorytet 2 Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza, cel szczegółowy (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego *Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027***.

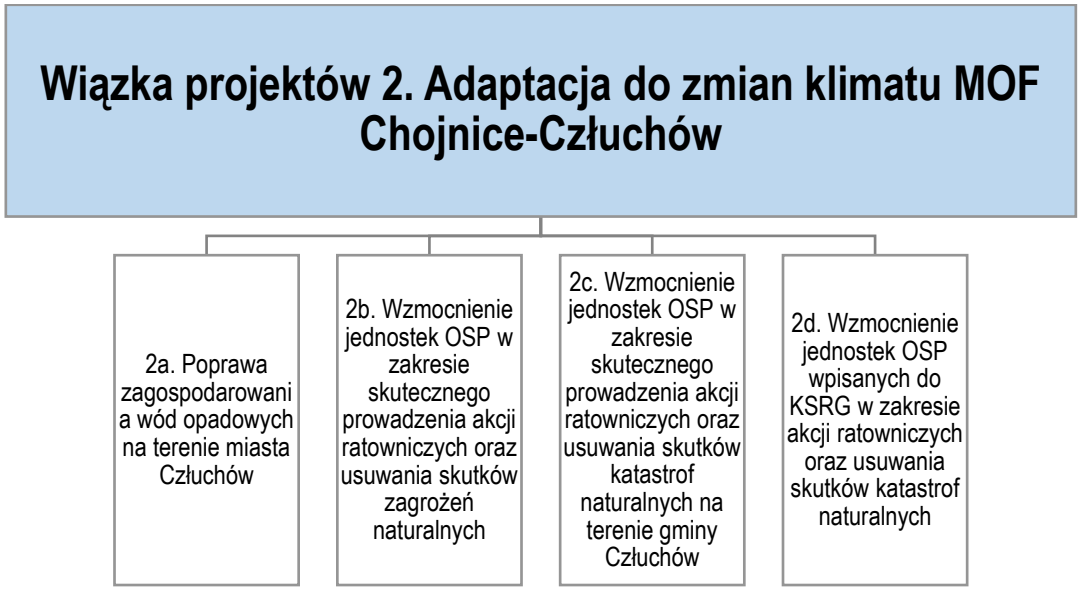

Tabela 6.3. Podstawowe informacje na temat projektów realizowanych w ramach wiązki 2

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
2a. Poprawa zagospodarowania wód opadowych na terenie miasta Człuchów	W ramach przedsięwzięcia planuje się: - budowę zbiornika retencyjnego celem okresowego magazynowania wód opadowych i roztopowych dla obszaru ulicy Kościuszki i Batorego i przyległych ulic wraz z separatorem, niezbędną infrastrukturą (przepompownią) i zagospodarowaniem (bez kanalizacji deszczowej), - zagospodarowanie naturalnego zbiornika retencyjnego usytuowanego pomiędzy ulicą Fiołkową a Bratkową (zabezpieczenie naturalnego zbiornika wodnego z określeniem zlewni bezpośredniej na potrzeby spływu wód opadowych i roztopowych w celu retencji poprzez pogłębienie zbiornika, usypanie skarpy, usunięcie osadu, przebudowa drzewostanu w kierunku gatunków rodzimych, likwidacja dzikich wysypisk śmieci na całym obszarze, oczyszczenie powierzchni gruntu wraz z unieszkodliwieniem odpadów, rozbiórka	Miasto Człuchów – lider, Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. – Zakład Wodociągów i Kanalizacji - partner	Miasto Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	zabudowy tymczasowej, posadzenie drzew i krzewów kwitnących gatunków rodzimych), - dostawa „zielonych przystanków autobusowych" wraz z ich montażem.		
2b. Wzmocnienie jednostek OSP w zakresie skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych	Doposażenie jednostek ochotniczej straży pożarnej wpisanych do KSRG w lekkie samochody ratownictwa z wyposażeniem jako jednostek szybkiego reagowania oraz usuwania skutków katastrof naturalnych, takich jak nawałnica z 2017 roku. W ramach przygotowania do działań związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem ograniczaniem skutków zagrożeń wywołanych zmianami klimatu oraz ich usuwaniem na terenie gminy Chojnice planuje się zakup: • 3 lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczych w zabudowie kontenerowej z napędem 4x4 dla jednostek OSP; • 1 samochodu kwatermistrzowsko-operacyjnego z napędem 4x4 (służyć będzie do transportu strażaków i kadry dowódczej, członków Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz stosownie do zaistniałych zdarzeń osób wchodzących w skład zespołu – przedstawicieli organizacji społecznych, charytatywnych oraz sołtysów, na miejsce zdarzenia, dowozu potrzebnych materiałów, żywności oraz lekarstw); • 2 pojazdów ATV 4X4 wraz 1 szt. przyczepką do transportu poszkodowanych oraz 1 szt. przyczepki do transportu pojazdu ATV. Pojazdy te są używane w akcjach, gdzie dojazd pojazdem tradycyjnym jest utrudniony. Są to akcje przeciwpowodziowe, a także związane z poszukiwaniem ludzi czy realizowane podczas wypadków komunikacyjnych, np. kolejowych,	Gmina Chojnice	Gmina Chojnice

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	autobusowych lub statków powietrznych, który spadły w lesie bądź na łące. • 1 szt. . Kabinowej Łodzi ratowniczej wraz z przyczepą do transportu tej łodzi wykorzystywanej do: ratowania osób na akwenach wodnych, podejmowania żeglarzy z wywróconych łódek, wodniaków z kajaków, rowerów wodnych itp. i szybkiego transportu poszkodowanych na brzeg, podczas trwających niebezpiecznych zjawisk pogodowych., • dodatkowego wyposażenia umożliwiającego podejmowanie akcji oraz współpracę w akcjach ratowniczych m.in.: umundurowanie bojowe, hełmy pożarnicze, obuwie pożarnicze, rękawice pożarnicze, kominiarki, dron z kamerą wizualną i kamerą termowizyjną, samą kamerę termowizyjną, kamery inspekcyjne; radiotelefony nasobne, mobilne sterowanie służące do przeniesienia na odległość funkcji radiotelefonu po sieci IP, nagrzewnicę, agregaty prądotwórcze, pompa zanurzeniowa, motopompy pożarnicze, myjka ciśnieniowa do dekontaminacji, zbiornik wodny składany, akumulatorowy zestaw oświetleniowy, lornetki noktowizyjne, zapory przeciwpowodziowe, zapory ograniczające rozprzestrzenianie się skażenia na wodzie, węże pożarnicze o łącznej długości 1km, przenośne działko wodno-pianowe 3 szt., sprężarki do napełniania butli powietrznych oraz przyczepek transportowych do przewozu sprzętu. Sprzęt budowlano – warsztatowo - wyburzeniowy w tym akumulatorowe wkrętarki, młotowiertarki, piły do stali/betonu, piły szablaste.		
2c. Wzmocnienie jednostek OSP w zakresie skutecznego prowadzenia akcji	Projekt obejmuje następujące działania: Doposażenie jednostki Ochotniczej Straży	Gmina Człuchów	Gmina Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
ratowniczych oraz usuwania skutków katastrof naturalnych na terenie gminy Człuchów	Pożarnej (wpisanej do KSRG) w średni samochód ratowniczo - gaśniczy wraz z wyposażeniem jako jednostki do reagowania oraz usuwania skutków katastrof naturalnych. W ramach przygotowania do działań związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem ograniczaniem skutków zagrożeń wywołanych zmianami klimatu oraz ich usuwaniem na terenie gminy Człuchów planuje się zakup: a) średniego samochodu ratowniczo-gaśniczych dla OSP Mosiny; b) dodatkowego wyposażenia umożliwiającego podejmowanie akcji oraz współpracę w akcjach ratowniczych m.in.: umundurowanie bojowe, hełmy pożarnicze, obuwie pożarnicze, rękawice pożarnicze, agregaty prądotwórcze, zestaw oświetleniowy, akumulatorowe wkrętarki, młotowiertarki, piły do stali/betonu.		
2d Wzmocnienie jednostek OSP wpisanych do KSRG w zakresie akcji ratowniczych oraz usuwania skutków katastrof naturalnych	Celem projektu jest poprawa możliwości reagowania przez służby ratownicze z terenu powiatu chojnickiego w przypadku wystąpienia katastrof naturalnych lub innego typu zdarzeń losowych. Projekt obejmuje doposażenie czterech jednostek ochotniczej straży pożarnej wpisanych do KSRG w lekkie samochody ratownictwa z wyposażeniem Jako jednostek szybkiego reagowania oraz usuwania skutków katastrof naturalnych, takich jak nawałnica z 2017 roku	Powiat Chojnicki	Powiat Chojnicki

Tabela 6.4. Szacowane koszty realizacji projektów w ramach wiązki 2

Przedsięwzięcie	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)

2a. Poprawa zagospodarowania wód opadowych na terenie miasta Człuchów	694 883,63	480 234,08
2b. Wzmocnienie jednostek OSP w zakresie skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych	702 442,04	485 427,43
2c. Wzmocnienie jednostek OSP w zakresie skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków katastrof naturalnych na terenie gminy Człuchów	324 784,68	276 066,98
2d. Wzmocnienie jednostek OSP wpisanych do KSRG w zakresie akcji ratowniczych oraz usuwania skutków katastrof naturalnych	442 800,00	306 000,00
Razem	**2 164 910,35**	**1 547 728,49**
Źródło finansowania: Priorytet 2 Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza, Cel szczegółowy (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego		

Wskaźniki produktu:

- Pojemność obiektów małej retencji (m³): 1 100
- Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha): 0,3
- Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (sztuki): 1
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby): 24 450
- Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof (sztuki): 9

Wskaźniki rezultatu:

- Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby): 6 300
- Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów) (osoby): 108 300
- Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami (osoby) – 35 000.

6.3 Ochrona różnorodności biologicznej w MOF Chojnice-Człuchów

Wiązka projektów **„Ochrona różnorodności biologicznej w MOF Chojnice-Człuchów”** wpisuje się w realizację priorytetowego celu szczegółowego:

– 2.2. Ochrona przyrody i rozwój terenów zieleni.

W MOF Chojnice-Człuchów występują liczne tereny chronione, w tym Park Narodowy Bory Tucholskie, parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu i in. Zaproponowane projekty zintegrowane mają na celu ochronę różnorodności biologicznej, szczególnie na tych terenach. Projekty zintegrowane w wiązce 3 będą realizowany na obszarze trzech gmin MOF Chojnice-Człuchów z udziałem miasta Człuchów oraz gmin wiejskich Chojnice i Człuchów oraz powiatu Chojnickiego. Projekty te wpisują się w **priorytet 2 Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza, cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia *Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027***.

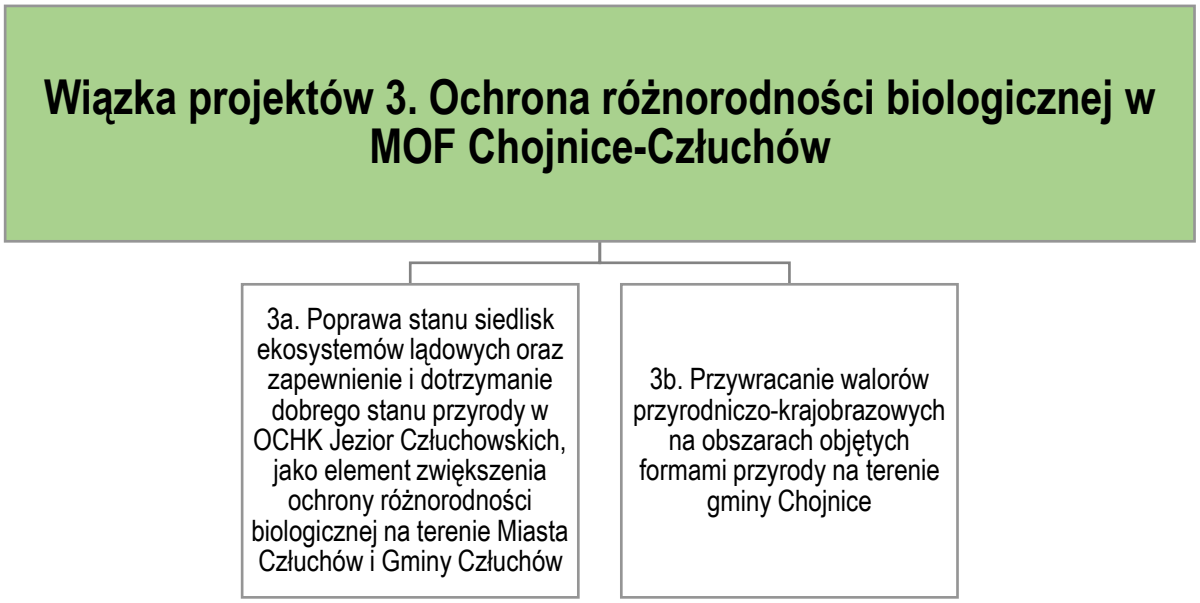

Tabela 6.5. Podstawowe informacje na temat przedsięwzięć realizowanych w ramach wiązki projektów zintegrowanych 3

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
3a. Poprawa stanu siedlisk ekosystemów	Celem projektu jest: – Powstrzymanie antropopresji i odbudowa	Miasto Człuchów, Gmina	Miasto Człuchów, Gmina Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
lądowych oraz zapewnienie i dotrzymanie dobrego stanu przyrody w OCHK Jezior Człuchowskich, jako element zwiększenia ochrony różnorodności biologicznej na terenie Miasta Człuchów i Gminy Człuchów	zasobów przyrodniczych ekosystemów lądowych obszaru chronionego tj. OCHK Jezior Człuchowskich, jako odpowiedź na zdiagnozowane problemy tj.: degradację ekosystemów lądowych, niewłaściwe użytkowanie, zanieczyszczenie gleb i wód, erozję gleb, rozprzestrzenianie się gatunków inwazyjnych, zanieczyszczenie odpadami oraz konieczność łagodzenia efektu bariery, jakim są tereny zurbanizowane. – Ochrona i przywrócenie dobrego stanu ekosystemów lądowych, w tym gleby jako siedliska, zmniejszenie oddziaływania na ekosystemy lądowe, aby nie doszło do pogorszenia ich stanu, w tym usunięcie gatunków inwazyjnych, zawleczonych do OCHK, stabilizację skarp i wyeliminowanie osuwisk, odtworzenie zdegradowanych terenów poprzez usunięcie podrzuconych odpadów na granicy linii brzegowej wód słodkowodnych (jezior) i granicy OCHK. – Przyłączenie się lokalnej społeczności do inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających poprzez propagowanie i wdrożenie odtwarzania, łączenia i utrzymania siedlisk zapylaczy. – Wprowadzenie zmian w użytkowaniu OCHK Jezior Człuchowskich i położonych w nim ekosystemów leśnych i nieleśnych - stref buforowych nad brzegami jezior, na rzecz „zrównoważonego użytkowania”, jako narzędzia przyczyniającego się do poprawy zdrowia i jakości życia ludzi, poprzez ruch i aktywność fizyczną oraz łagodzenie negatywnych emocji poprzez krajobraz, oddziałujący na zmysły. Celem jest także udostępnienie obszaru do zażywania ruchu w formie pieszej i rowerowej bez uszczelniania gleby oraz w sposób kontrolowany (wyznaczony) i zapobiegający powstawaniu zanieczyszczeń, w myśl zasady „Nie szkodzić”. – Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i budowanie postaw troski i zaangażowania w ochronę różnorodności biologicznej poprzez odpowiedzialne korzystanie z zasobów,	Człuchów	

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	wyeliminowanie praktykowania „dzikich kompostowników za płotem" i wdrożenie w życie zasady: „posprzątałem po sobie/ śmieci zabrałem do domu", jako postaw korzystnych dla zachowania dobrego stanu siedlisk.		
3b. Przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych na obszarach objętych formami przyrody na terenie gminy Chojnice	Przedmiotem projektu jest ochrona i przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych na obszarach objętych formami ochrony przyrody takich jak: Obszar Natura 2000 - Wielki Sandr Brdy (PLB220001), a w szczególności na terenach Zaborskiego Parku Krajobrazowego oraz ochrona wód i ekosystemów od wód zależnych, w szczególności jezior. Zadania przewidziane do realizacji wynikają z Planu Ochrony Zaborskiego Parku Krajobrazowego i obejmują spowolnienie procesu eutrofizacji jezior, w tym szczególnie Charzykowskiego i Karsińskiego. Zadanie będzie polegało na odtwarzaniu stref buforowych nad brzegami jezior, minimalizujących negatywne odziaływania antropogeniczne. Odtwarzanie stref buforowych polegać będzie na wprowadzaniu zadrzewień nad brzegami jeziora Charzykowskiego i Karsińskiego w strefach brzegowych, między ciągiem pieszym lub pieszo-rowerowym a brzegiem jeziora. Nasadzenia obejmować będą rodzime gatunki drzew i krzewów właściwych dla siedlisk wilgotnych – olsza czarna, wierzba sp., kruszyna, jarząb pospolity i inne. Strefy buforowe zatrzymują wodę, zwiększają bioróżnorodność oraz redukują ilość biogenów odprowadzanych do wód. W celu wyeksponowania walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także skanalizowania ruchu turystycznego (ograniczenie antropopresji na obszary cenne przyrodniczo) proponuje się budowę przyrodniczej ścieżki edukacyjnej. Proponowana ścieżka przebiegać będzie wzdłuż promenady w Charzykowach wraz z jej przedłużeniem w kierunku Osady Wolność.	Gmina Chojnice	Gmina Chojnice

Tabela 6.6. Szacowane koszty realizacji wiązki projektów zintegrowanych 3

Projekt	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)
3a. Poprawa stanu siedlisk ekosystemów lądowych oraz zapewnienie i dotrzymanie dobrego stanu przyrody w OCHK Jezior Człuchowskich, jako element zwiększenia ochrony różnorodności biologicznej na terenie Miasta Człuchów i Gminy Człuchów	284 224,77	196 415,49
3b. Przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych na obszarach objętych formami przyrody na terenie gminy Chojnice	547 725,18	472 955,51
Razem	**831 949,95**	**669 371,00**
Źródło finansowania: Priorytet 2 Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza, Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		

Wskaźniki produktu:

- Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu (ha): 41
- Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (ha): 41
- Powierzchnia parków krajobrazowych objętych wsparciem w ramach realizacji zadań objętych planami ochrony (ha): 8,3
- Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia (ha): 8,3

Wskaźniki rezultatu:

- Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby): 5 000
- Ludność mieszkająca w sąsiedztwie obszarów objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi (osoby): 3 847

6.4 Poprawa efektywności energetycznej MOF Chojnice-Człuchów

Wiązka projektów **„Poprawa efektywności energetycznej MOF Chojnice-Człuchów”** wpisuje się w realizację priorytetowego celu szczegółowego:

– 2.1. Ochrona powietrza i transformacja energetyczna.

Jednym z ważnych problemów środowiskowych, jakie stoją przed samorządami jest jakość powietrza i niska efektywność energetyczna części budynków publicznych i niepublicznych z MOF Chojnice-Człuchów. Negatywne skutki tego problemu wzmacnia wzrost cen energii, który przekłada się na funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego i świadczonych mieszkańcom usług publicznych. Realizacja projektów zintegrowanych w ramach wiązki 4 doprowadzi do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz zmniejszenia zużycia energii pierwotnej o co najmniej 30% dla każdego budynku objętego wsparciem. Projekty te będą realizowane na obszarze całego MOF Chojnice-Człuchów z udziałem wszystkich jednostek samorządu terytorialnego tworzących MOF. Projekt 4 wpisuje się w **priorytet 2 Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza, cel szczegółowy (i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych *Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027*.**

Wiązka projektów 4. Poprawa efektywności energetycznej MOF Chojnice-Człuchów

- 4a. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE - termomodernizacja hali sportowo-widowiskowej w Chojnicach
- 4b. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach
- 4c. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z OZE w mieście Człuchów
- 4d. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Chojnice
- 4e. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej w gm. Człuchów
- 4f. Termomodernizacja budynku Wydziału Geodezji Starostwa Powiatowego w Chojnicach
- 4g. Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej tj. budynku patomorfologii Szpitala Specjalistycznego im. J. K. Łukowicza w Chojnicach
- 4h. Termomodernizacja budynku Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Człuchowie
- 4i. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynku Remizy Strażackiej w Mosinach
- 4j. Kompleksowa termomodernizacja siedziby Polskiego Związku Wędkarskiego w Człuchowie

Tabela 6.7. Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych realizowanych w ramach wiązki 4

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
4a. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE - termomodernizacja hali sportowo-widowiskowej w Chojnicach	W ramach projektu planuje się wykonanie termomodernizacji Hali sportowo-widowiskowej przy ul. Wagnera 1 w Chojnicach, tj.: 1. Kompleksowa wymiana instalacji grzewczej - montaż nowych grzejników / klimakonwektorów wyposażonych w zawory termostatyczne z regulacją, montaż orurowania instalacji. Montaż systemu BMS do monitorowania i inteligentnego zarządzania instalacją ogrzewania. 2. Wymiana okien zewnętrznych w budynku na energooszczędne o współczynniku przenikania ciepła 0,9 W/m2K. Montaż osłon przeciwsłonecznych na elewacji południowej sterowanych za pomocą systemu BMS. 3. Wymiana drzwi zewnętrznych na energooszczędne, współczynnik przenikania ciepła 1,3 W/m2K. 4. Montaż instalacji wentylacji mechanicznej nawiewno - wywiewnej z odzyskiem ciepła na bazie central wentylacyjnych wyposażonych w krzyżowy wymiennik ciepła o znamionowej sprawności odzysku ciepła na poziomie 85%. Montaż systemu BMS do monitorowania i inteligentnego zarządzania instalacją wentylacji. 5. Izolacja termiczna posadzek na gruncie za pomocą styropianu utwardzonego o współczynniku przewodzenia ciepła 0,038 W/mK - 10 cm wraz z wykonaniem izolacji przeciwwilgociowych i nowych posadzek. 6. Izolacja termiczna dachów budynku od zewnątrz za pomocą płyt z utwardzonej wełny mineralnej o współczynniku przewodzenia ciepła 0,038 W/mK - 15 cm wraz ze wzmocnieniem konstrukcji nośnej dachów. 7. Izolacja termiczna ścian zewnętrznych budynku za pomocą styropianu lub wełny mineralnej (w przypadku specjalnych wymagań przepisów p.poż.) o współczynniku przewodzenia ciepła 0,033 W/mK - 10 cm. Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej ścian fundamentowych.	Miasto Chojnice	Miasto Chojnice

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	8. Wykonanie instalacji c.w.u. zasilanej z węzła cieplnego. Montaż zasobnika c.w.u. Rozprowadzenie instalacji c.w.u. po budynku. Montaż perlatorów na wylewkach. 9. Modernizacja instalacji oświetleniowej wraz z pełną infrastrukturą, w tym wymiana opraw i lamp na wykonane w technologii LED. Wymiana lub przebudowa instalacji elektrycznej, przebudowa istniejącej tablicy głównej, wymiana opraw i źródeł światła, montaż włączników oraz podlicznika energii, wykonanie oświetlenia awaryjnego i ewakuacyjnego, montaż systemu BMS do monitorowania i inteligentnego zarządzania instalacją oświetleniową. 10. Montaż instalacji fotowoltaicznej z magazynem energii. Montaż systemu BMS do monitorowania i inteligentnego zarządzania produkcją i rozbiorem energii. 11. Montaż instalacji chłodzenia (klimatyzacji). Urządzenia wykonawcze w postaci klimatyzatorów ściennych lub sufitowych. Montaż systemu BMS do monitorowania i inteligentnego zarządzania instalacją chłodzenia.		
4b. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach	W ramach projektu planuje się wykonanie termomodernizacji segmentów A i B Szkoły Podstawowej nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach, tj. Segment A: • wykonanie termomodernizacji ścian zewnętrznych nadziemnych, ścian fundamentowych wraz z izolacją przeciwwilgociową, dachu nad poddaszem użytkowym, stropu pod poddaszem nieużytkowym • wykonanie izolacji termicznej posadzek na gruncie • wymiana stolarki okiennej na energooszczędne 3 szybowe • wymiana lub termomodernizacja drzwi zewnętrznych • wykonanie systemu wentylacji nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła wraz z	Miasto Chojnice	Miasto Chojnice

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	wymiennikiem ciepła w części budynku • wymiana instalacji c.o. • montaż energooszczędnych baterii umywalkowych wyposażonych w perlatory, wymiana zasobnika c.w.u. • wymiana i przebudowa instalacji elektrycznej • modernizacja instalacji oświetleniowej Segment B: • wykonanie termomodernizacji ścian zewnętrznych nadziemnych, ścian fundamentowych wraz z izolacją przeciwwilgociową, dachu w przestrzeni międzystropowej • wykonanie izolacji termicznej posadzek na gruncie • wymiana stolarki okiennej na energooszczędne 3 szybowe • wymiana lub termomodernizacja drzwi zewnętrznych • wykonanie systemu wentylacji nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła wraz z wymiennikiem ciepła w części budynku • montaż instalacji fotowoltaicznej do produkcji energii na własne potrzeby budynku • wymiana instalacji c.o. • montaż energooszczędnych baterii umywalkowych wyposażonych w perlatory • wymiana i przebudowa instalacji elektrycznej • modernizacja instalacji oświetleniowej Segment C: • termomodernizacja wykonana w latach ubiegłych ze środków własnych Beneficjenta Obecne źródło ciepła w szkole to paliwo gazowe - kotłownia gazowa. Przewiduje się modernizację istniejącej kotłowni gazowej, jako źródło ciepła pozostawiając gaz. Planuje się wykonanie modernizacji istniejącej kotłowni gazowej poza projektem unijnym.		
4c. Kompleksowa termomodernizacja	Przedsięwzięcie obejmuje inwestycje polegające na kompleksowej termomodernizacji niżej	Miasto Człuchów	Miasto Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
budynków użyteczności publicznej wraz z OZE w mieście Człuchów	wymienionych budynków (aktualnie korzystają one z ciepła dostarczanego siecią ciepłowniczą): - Biblioteka Publiczna Miejska im. Dr. Janusza Korczaka w Człuchowie (fotowoltaika, docieplenie stropodachu, wymiana okien i drzwi, docieplenie ścian zewnętrznych z izolacją przeciwwilgociową ścian piwnic, wymiana oświetlenia na energooszczędne, wymiana instalacji CO) oraz uzupełniająco działania funkcjonalnie powiązane z termomodernizowanym budynkiem dotyczące m.in. likwidacji barier architektonicznych – dobudowa windy,, - Ośrodek Sportu i Rekreacji w Człuchowie ul. Szkolna 3 – fotowoltaika, docieplenie stropodachów i dachu nad halą, docieplenie elewacji z wymianą okien i drzwi, docieplenie z izolacją przeciwwilgociową ścian piwnic, wymiana oświetlenia na energooszczędne, wymiana instalacji CO),		
4d. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Chojnice	Projekt obejmuje inwestycje polegające na kompleksowej termomodernizacji niżej wymienionych budynków: – Budynek Szkoły Podstawowej w Swornegaciach: ocieplenie stropodachu, ocieplenie dachu, ocieplenie ścian, ocieplenie fundamentów, wymiana drzwi zewnętrznych, wymiana okien, wymiana oświetlenia na energooszczędne, wymiana źródła ogrzewania z pieca na pellet na pompę ciepła, montaż paneli fotowoltaicznych. –	Gmina Chojnice	Gmina Chojnice
4e. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej w gm. Człuchów	Projekt obejmuje: A) Budynki Szkoły Podstawowej w Wierzchowie Dworcu (3588,39 m^2) wyposażony w kotłownię na biomasę (słoma): - Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - Ocieplenie budynku - Montaż instalacji fotowoltaicznej - Wymiana oświetlenia wewnętrznego B) Budynek Szkoły Podstawowej w Stołcznie (754,31 m^2) wyposażony w kocioł na paliwo stałe:	Gmina Człuchów	Gmina Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	- Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - Ocieplenie budynku - Wymiana instalacji c.o. - Montaż instalacji fotowoltaicznej - Montaż pomp ciepła (demontaż kotła na paliwo stałe) - Wymiana oświetlenia wewnętrznego C) Budynek Szkoły Podstawowej w Polnicy (2659,42 m^2) wyposażony w kotłownię na biomasę (słoma): - Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - Ocieplenie budynku - Montaż instalacji fotowoltaicznej - Wymiana oświetlenia wewnętrznego D) Budynek Szkoły Podstawowej w Rychnowach (1812,55 m^2) wyposażony w kotłownię na biomasę (słoma): - Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - Ocieplenie budynku - Montaż instalacji fotowoltaicznej - Wymiana oświetlenia wewnętrznego		
4f. Termomodernizacja budynku Wydziału Geodezji Starostwa Powiatowego w Chojnicach	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, tj. budynku Wydziału Geodezji Starostwa Powiatowego w Chojnicach oraz budynku patomorfologii Szpitala Specjalistycznego im. J.K. Łukowicza w Chojnicach. W obu budynkach przewiduje się ocieplenie ścian, w tym fundamentowych, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej oraz modernizację instalacji grzewczych. W budynku Wydziału Geodezji zakres prac obejmuje ponadto zastąpienie gazowego źródła ciepła pompą ciepła powietrze–woda oraz montaż instalacji fotowoltaicznej wyłącznie na potrzeby tego budynku. W budynku patomorfologii zaplanowano również docieplenie dachu, modernizację jednego węzła cieplnego, montaż kolektorów słonecznych wspomagających podgrzewanie ciepłej wody użytkowej, wymianę oświetlenia na LED oraz wymianę wentylacji mechanicznej na energooszczędną. Przewidywana oszczędność energii pierwotnej wyniesie odpowiednio 62% i	Powiat Chojnicki	Powiat Chojnicki

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	35,75%.		
4g. Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej tj. budynku patomorfologii Szpitala Specjalistycznego im. J. K. Łukowicza w Chojnicach		Szpital Specjalistyczny im. J.K. Łukowicza w Chojnicach	Miasto Chojnice
4h. Termomodernizacja budynku Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Człuchowie	Projekt obejmuje: poprawę efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej z wykorzystaniem OZE i ochronę powietrza poprzez redukcję emisji CO_2, a także budowę instalacji fotowoltaicznej i modernizację systemu zarządzania energią, modernizację oświetlenia obiektu oraz poprawę termoizolacyjności przegród stałych i ruchomych w tym wymianę zużytej i nieszczelnej stolarki oraz docieplenie budynku i modernizację CO. Budynek jest aktualnie podłączony do sieci ciepłowniczej.	Powiat Człuchowski	Powiat Człuchowski
4i. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynku Remizy Strażackiej w Mosinach	Celem projektu jest kompleksowa termomodernizacja budynku Remizy Strażackiej w Mosinach wraz z wymianą oświetlenia i modernizacją ogrzewania. Zakres przedsięwzięcia: – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, – ocieplenie budynku, – montaż instalacjo c.o., – montaż instalacji fotowoltaicznej, – montaż pompy ciepła (demontaż źródła ciepła na paliwo stałe), wymiana oświetlenia wewnętrznego na LED.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mosinach, Mosiny 28b, 77-300 Człuchów (wnioskodawca), Gmina Człuchów (partner)	MOF Chojnice-Człuchów
4j. Kompleksowa termomodernizacja siedziby Polskiego Związku Wędkarskiego w	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku o co najmniej 30% oraz redukcja emisji CO2 poprzez kompleksową modernizację budynku. Budynek PZW w Człuchowie jest budynkiem użyteczności	Polski Związek Wędkarski Okręg Słupski Koło w Człuchowie, ul. Słowackiego 3, 77-	MOF Chojnice-Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
Człuchowie	publicznej, w którym prowadzona jest otwarta działalność o charakterze sportowym (funkcjonowanie sekcji wędkarskich), społecznym (działalność straży rybackiej wraz ze szkoleniami strażników) i edukacyjnym (szkolenia i zawody skierowane do dzieci i młodzieży). W ramach projektu planuje się: docieplenie stropodachu wraz z nowym pokryciem i obróbkami dekarskimi, docieplenie ścian zewnętrznych wraz ze ścianami fundamentowymi, wymianę stolarki otworowej (okna, drzwi zewnętrzne), docieplenie posadzki wewnętrznej na gruncie, zmiana źródła ciepła z kominka na paliwa stałe (oraz wykorzystywanych okazjonalnie: piecyka gazowego i grzejnika olejowego) na pompę ciepła, montaż paneli fotowoltaicznych.	300 Człuchów	

Tabela 6.8. Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 4

Projekt	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)
4a. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja hali sportowo-widowiskowej w Chojnicach	3 425 060,55	2 366 911,76
4b. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach	2 672 199,79	1 263 901,98
4c. Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z OZE w mieście Człuchów	1 326 411,90	916 627,27
4d. Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Chojnice	2 295 911,74	1 352 557,36
4e. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej w gm. Człuchów	1 113 093,07	769 211,63
4f. Termomodernizacja budynku Wydziału Geodezji Starostwa Powiatowego w Chojnicach	1 494 450,00	688 501,29
4g. Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej tj. budynku patomorfologii Szpitala Specjalistycznego im. J. K. Łukowicza w Chojnicach	559 402,52	432 058,86
4h. Termomodernizacja budynku Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Człuchowie	609 877,01	421 459,73

Projekt	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)
4i. Termomodernizacja, wymiana oświetlenia oraz modernizacja ogrzewania w budynku Remizy Strażackiej w Mosinach	94 258,99	65 138,33
4j. Kompleksowa termomodernizacja siedziby Polskiego Związku Wędkarskiego w Człuchowie	71 569,88	42 381,30
Razem	**13 662 235,45**	**8 318 749,51**
Źródło finansowania: Priorytet 2. Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza, Cel szczegółowy (i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych		

Wskaźniki produktu:

- Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (sztuki): 15
- Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (m^2): 27 232,97
- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby): 110 000
- Liczba zmodernizowanych indywidualnych źródeł ciepła (sztuki): 7

Wskaźniki rezultatu:

- Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i cieplnej (MWh/rok): 4 464,228
- Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej (MWh/rok): 440,499
- Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej (MWh/rok): 4 023,729
- Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) (MWh/rok), wartość bazowa: 10 332,091; wartość docelowa: 3 321,277
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO_2/rok), wartość bazowa: 2 142,925; wartość docelowa: 815,148.

6.5 Rozwój infrastruktury zdrowotnej w MOF Chojnice-Człuchów

Wiązka projektów **„Rozwój infrastruktury zdrowotnej w MOF Chojnice-Człuchów”** wpisuje się w realizację priorytetowych celów szczegółowych:

– 3.1. Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców.

Projekty zintegrowane w ramach wiązki 5 odpowiadają na potrzeby w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury zdrowotnej i opiekuńczej oraz podniesienia jakości usług zdrowotnych świadczonych mieszkańcom. Będą one realizowane na obszarze całego MOF Chojnice-Człuchów z udziałem przede wszystkim powiatów Chojnickiego i Człuchowskiego oraz gmin wiejskich Chojnice i Człuchów. Projekt 5 wpisuje się w **priorytet 6 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza, cel szczegółowy (v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej *Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027***.

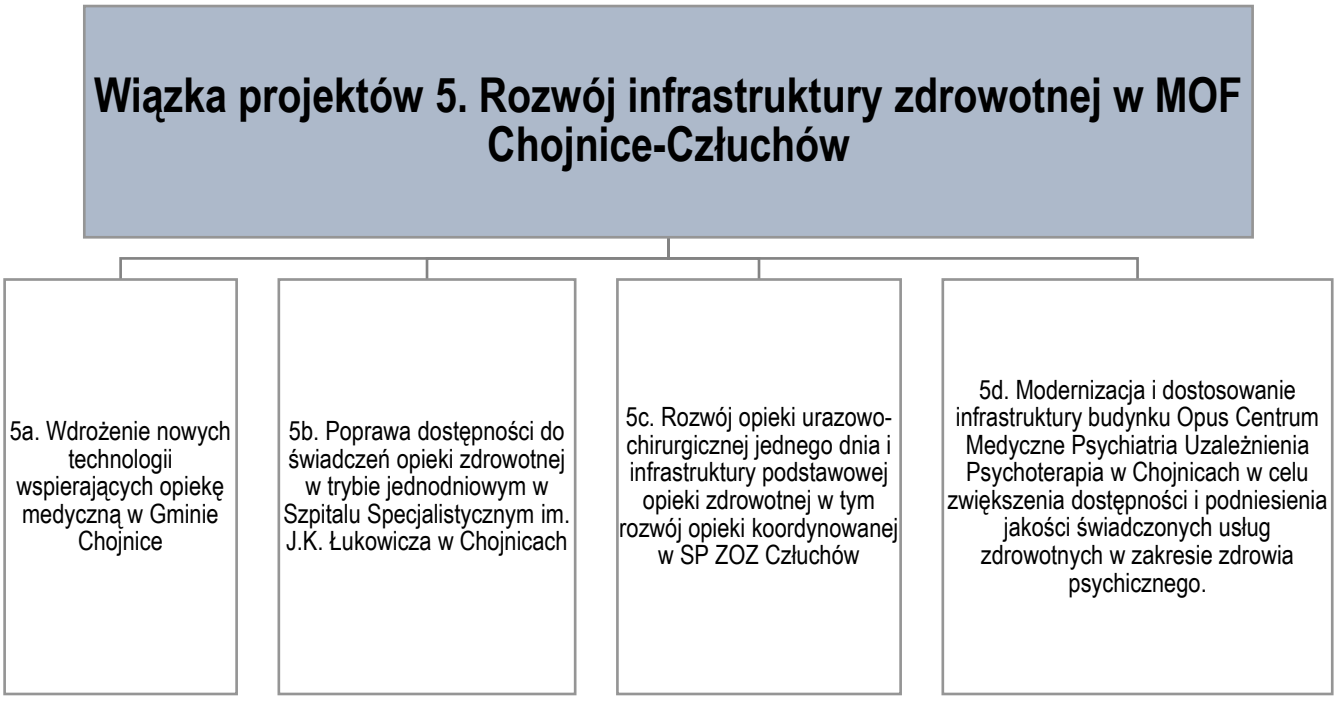

Tabela 6.9. Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych realizowanych w ramach wiązki 5

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
5a. Wdrożenie nowych technologii	1. Zakup sprzętu, oprogramowania i usług, w tym m.in.: zakup mobilnych Punktów	Gmina Chojnice	Placówki w Gminie Chojnice:

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
wspierających opiekę medyczną w Gminie Chojnice	Diagnostycznych wraz z urządzeniami pomiarowymi, stacjonarnego Punktu Diagnostycznego wraz z urządzeniami pomiarowymi), szkolenie personelu oraz wdrożenie i integracja z istniejącym systemem Optimed XNT (w tym: utrzymanie i wsparcie techniczne oraz licencja wraz z odnowieniem gwarancji). 2. Zintegrowany system do wykonywania i składowania wszystkich kopii zapasowych ze sprzętem archiwizacyjnym. 3. Audyty początkowy i końcowy, inwestycje w sprzęt i oprogramowanie w zakresie ochrony cybernetycznej zgodnie z CEZ i zaleceniami audytu. 4. Zakup sprzętu diagnostycznego dla opieki koordynowanej, w tym m.in.: USG, EKG, spirometry, analizatory krwi, holtery, analizator składu ciała.		Samodzielna Publiczna Przychodnia Wiejska Gminy Chojnice, Filia Wiejski Ośrodek Zdrowia Charzykowy, Filia Wiejski Ośrodek Zdrowia Ogorzeliny, Filia Wiejski Ośrodek Zdrowia Silno, Filia Punkt Lekarski Lichnowy, Filia Punkt Lekarski Nowa Cerkiew, Filia Punkt Lekarski Swornegacie
5b. Poprawa dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej w trybie jednodniowym w Szpitalu Specjalistycznym im. J.K. Łukowicza w Chojnicach	Celem projektu jest poprawa dostępności i jakości świadczeń opieki zdrowotnej dla mieszkańców powiatu chojnickiego. Projekt polega na rozwoju opieki ambulatoryjnej oraz poprawie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej w trybie jednodniowym poprzez przebudowę, rozbudowę i adaptację sal operacyjnych (zmiana przeznaczenia) oraz zabiegowych funkcjonujących w strukturach oddziałów szpitalnych, które będą służyły wyłącznie do zabiegów w trybie jednodniowym/ambulatoryjnym, a także zakup niezbędnej aparatury medycznej, sprzętu oraz oprogramowania HIS.	Szpital Specjalistyczny im. J.K. Łukowicza w Chojnicach	Powiat Chojnicki
5c. Rozwój opieki urazowo-chirurgicznej jednego dnia i infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej w tym rozwój opieki koordynowanej w SP ZOZ Człuchów	Rozwój opieki urazowo-chirurgicznej jednego dnia i infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej, w tym rozwój opieki koordynowanej w SP ZOZ Człuchów, m.in. roboty budowlano-montażowe, zakup sprzętu medycznego i aparatury medycznej.	Powiat Człuchowski	Powiat Człuchowski

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
5d. Modernizacja i dostosowanie infrastruktury budynku Opus Centrum Medyczne Psychiatria Uzależnienia Psychoterapia w Chojnicach w celu zwiększenia dostępności i podniesienia jakości świadczonych usług zdrowotnych w zakresie zdrowia psychicznego.	W ramach projektu planuje się: wykonanie prac modernizacyjnych i remontowo-budowlanych w budynku przy ul. Gdańskiej 15B, Chojnice, w Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych oraz w Dziennym Oddziale Psychiatrycznym. Prace zostaną wykonane na 3 poziomach budynku: piwnica, parter, piętro pod wyżej wskazanym adresem Gdańska 15B, Chojnice. W budynkach zostanie wykonany remont w pomieszczeniach mających służyć do pracy z pacjentem, w tym prace takie jak wyrównanie i malowanie ścian, wymiana oświetlenia na ledowe (energooszczędne i bardziej przyjazne oczom), uzupełnienie ubytków w podłogach i ich wykończenie, wymiana grzejników ze starych na nowoczesne, pozwalające na regulację temperatury, a co za tym idzie także energooszczędne. Zostanie wymienionych 5 okien na okna energooszczędne – dzięki czemu będą też bardziej funkcjonalne. W związku z wykonywanymi działaniami, podnoszeniem standardu wymienione zostaną także drzwi w obiekcie w liczbie 3 sztuk. Modernizacji poddane zostaną także łazienki w obiekcie, aby były dostępne dla osób zarówno niepełnosprawnych ruchowo, ale także aby były przyjazne dla osób z innym rodzajem zaburzeń. Ponieważ pracujemy na różnych poziomach wykonane zostanie także przejście pomiędzy poziomami, dzięki czemu pacjenci nie będą mieli problemu z poruszaniem się po obiekcie – to znacząco wpłynie nie tylko na dostępność budynku, jakość i kompleksowość usługi, ale także na lepsze postrzeganie naszego ośrodka. Celem ułatwienia korzystania z budynku naszym pacjentom w okresie letnim, gdy od blisko dekady mamy bardzo upalne lata oraz coraz częściej gorące wiosny i jesień w obiekcie zainstalowana zostanie klimatyzacja. Wszystkie prace pozwolą na bardziej przyjazny odbiór ośrodka co jest niezwykle	OPUS Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul Gdańska 15B, 89-600 Chojnice (wnioskodawca)	Powiat Chojnicki, Powiat Człuchowski

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	ważne, szczególnie w przypadku osób będących w kryzysie zdrowia psychicznego. Zostanie wyremontowane około 190 m2 powierzchni wraz z koniecznymi pracami w zakresie instalacyjnym i modernizacyjnym. Wyremontowane zostanie 14 pomieszczeń w tym 2 gabinety oraz łazienki, hole, korytarze. Nie planujemy zakupu nowego wyposażenia – jedynie jego inne rozmieszczenie celem lepszego wykorzystania.		

Tabela 6.10. Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 5

Projekt	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)
5a. Wdrożenie nowych technologii wspierających opiekę medyczną w Gminie Chojnice	439 826,44	305 610,44
5b. Poprawa dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej w trybie jednodniowym w Szpitalu Specjalistycznym im. J.K. Łukowicza w Chojnicach	1 077 244,28	915 657,64
5c. Rozwój opieki urazowo-chirurgicznej jednego dnia i infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej w tym rozwój opieki koordynowanej w SP ZOZ Człuchów	733 938,63	507 193,37
5d. Modernizacja i dostosowanie infrastruktury budynku Opus Centrum Medyczne Psychiatria Uzależnienia Psychoterapia w Chojnicach w celu zwiększenia dostępności i podniesienia jakości świadczonych usług zdrowotnych w zakresie zdrowia psychicznego	128 908,26	64 658,45
Razem	**2 379 917,61**	**1 793 119,90**
Źródło finansowania: Priorytet 6 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza, cel szczegółowy (v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej		

Wskaźniki produktu:

- Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (osoby/rok): 60 291

– Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą (sztuki): 4

Wskaźnik rezultatu:

– Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (użytkownicy/rok), wartość bazowa: 49 591; wartość docelowa: 59 791

6.6 Kompleksowy program integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich na terenie MOF Chojnice-Człuchów

Projekt **Kompleksowy program integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich na terenie MOF Chojnice-Człuchów** wpisuje się w realizację priorytetowych celów szczegółowych:

– 3.4. Rozwój społeczności lokalnej i poprawa jakości infrastruktury społecznej.

Projekt zintegrowany 6 zakłada przede wszystkim realizację przedsięwzięć miękkich, związanych z integracją społeczną migrantów oraz edukacją i pomocą społeczną. Będzie on realizowany na obszarze całego MOF Chojnice-Człuchów. Projekt 6 wpisuje się w **priorytet 5 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFS+), cel szczegółowy (i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów programu *Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027*.**

Projekt 6. Kompleksowy program integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich na terenie MOF Chojnice-Człuchów

Tabela 6.11. Podstawowe informacje na temat projektu zintegrowanego 6

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
6. Kompleksowy program integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich na terenie MOF Chojnice-Człuchów	Planowany jest pełen zakres działań przewidzianych w programie Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 w zakresie włączenia i aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, kulturalnej i zdrowotnej. Uczestnikom projektu zostanie zaoferowane wsparcie psychologiczne, prawne, bytowe oraz zdrowotne. Planowane są kursy języka polskiego oraz nabywanie kompetencji zawodowych (w tym zdobywanie doświadczenia na rynku pracy). Ponadto zrealizowane zostaną działania animacyjne na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży w zakresie kultury oraz działania edukacyjne (obejmujące także edukację przedszkolną).	Powiat Chojnicki, Miasto Chojnice, Gmina Chojnice, Powiat Człuchowski, Gmina Miejska Człuchów, Gmina Człuchów, NGO	MOF Chojnice-Człuchów

Projekt	Opis	Podmioty zaangażowane w realizację	Lokalizacja/obszar realizacji
	Odbędą się zajęcia wspierające rozwój kompetencji kluczowych dzieci imigrantów, np. zajęcia prowadzone przez specjalistów (psychologia, logopedia, diagnozowanie, integracja sensoryczna itp.). Ponadto prowadzone będzie upowszechnianie wiedzy w zakresie usług publicznych i specjalistycznych, które będzie realizowane przez cały okres trwania projektu. Działania będą realizowane na obszarze całego MOF przez dwa Punkty Wsparcia w ramach wspólnego dla MOF standardu. Zadania z zakresu animacji środowiskowych, integracji z lokalną społecznością oraz włączenia w obszarze kultury zostaną powierzone do realizacji organizacjom pozarządowym. Wszystkie planowane zadania będą wynikały z diagnozy potrzeb.		

Tabela 6.12. Szacowane koszty realizacji projektu zintegrowanego 6

Projekt	Szacunkowa wartość projektu ogółem (EUR)	Szacunkowa wartość dofinansowania UE (EUR)
6. Kompleksowy program integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich na terenie MOF Chojnice-Człuchów.	1 030 614,00	876 022,00
Źródło finansowania: Priorytet 5. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFS+), cel szczegółowy (i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów		

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie (osoby): 364

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby): 332

7 Przedsięwzięcia rozwojowe – część uzupełniająca

Podstawową część realizacyjną Strategii ZIT MOF Chojnice Człuchów stanowią projekty zintegrowane określone i opisane w rozdziale 6. Niemniej jednak zaplanowano także realizację zestawu projektów uzupełniających, które również mają znaczenie w rozwoju obszaru funkcjonalnego, jednak ich realizacja będzie uzależniona od możliwości finansowych jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społeczno-gospodarczych, a także dostępnych środków zewnętrznych, w tym w szczególności przeznaczonych dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz ich obszarów funkcjonalnych środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Listę projektów uzupełniających przedstawiono w tabeli 7.1.

Tabela 7.1. Lista projektów rozwojowych w MOF Chojnice-Człuchów – część uzupełniająca

Projekty zwiększające spójność i jakość systemu drogowego MOF oraz poprawiające dostępność do transportu publicznego	Obszar	Cel strategiczny strategii ZIT [nr]	Zakładana kwota ogółem
Budowa łącznicy drogowej od zbiegu ulic: Igielska, Derdowskiego, Ceynowy do ulicy Strzeleckiej w Chojnicach	Miasto Chojnice	1	45 972 466,00 zł
Budowa łącznicy drogowej od skrzyżowania ul. Rzepakowej z ul. Kościerską do ul. Gdańskiej w Chojnicach	Miasto Chojnice	1	38 459 564,00 zł
Przebudowa skrzyżowania ulic: Tucholska – Gdańska w Chojnicach	Miasto Chojnice	1	10 300 000,00 zł
Modernizacja dróg ponadlokalnych (poprawienie spójności komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej partnerstwa)	Gmina Chojnice	1	10 000 000,00 zł
Węzeł transportowy (kolej, parkingi, rowery – ścieżki szklaki, ekologiczny transport publiczny)	Gmina Chojnice	1	15 000 000,00 zł
Ekologiczny transport zbiorowy (np. w partnerstwie publiczno-prywatnym – tramwaj wodny, ekologiczne autobusy, meleksy w sezonie letnim)	Gmina Chojnice	1	3 000 000,00 zł
Poprawa bezpieczeństwa w ruchu rowerowym: budowa kładek rowerowych w Chocińskim Młynie i przy Strudze Siedmiu Jezior; budowa bezpiecznego przejścia rowerowego przez przejazd kolejowy na DW235 (na zielonym szlaku Kaszubskiej Marszruty)	Gmina Chojnice	1	5 000 000,00 zł
Budowa parkingów w Chocińskim Młynie oraz Swornychgaciach	Gmina Chojnice	1	4 000 000,00 zł
Budowa ciągów pieszo - rowerowych	Gmina Człuchów	1	2 500 000,00 zł

Przebudowa dróg na terenie gminy	Gmina Człuchów	1	20 000 000,00 zł

Projekty dotyczące rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz turystycznej	Obszar	Cel strategiczny strategii ZIT [nr]	Zakładana kwota ogółem
Przebudowa Stadionu Miejskiego „Kolejarz 1926” w Chojnicach	Miasto Chojnice	3	10 000 000,00 zł
Przebudowa bieżni lekkoatletycznej na Stadionie Miejskim „Chojniczanka 1930” w Chojnicach	Miasto Chojnice	3	5 000 000,00 zł
Doposażenie istniejących i tworzenie nowych kąpielisk	Gmina Chojnice	3	1 500 000,00 zł
Budowa oraz rozbudowa przystani kajakowych	Gmina Chojnice	3	800 000,00 zł
Rozwój branży transportowo-turystycznej i profesjonalnych usług przewodnickich poprzez budowę parkingów jako punktów wypadowych do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i wodnej	Gmina Chojnice	3	5 000 000,00 zł
Tworzenie atrakcji turystycznych wykorzystując walory przyrodnicze danego terenu np. wieże widokowe, platformy widokowe, kolejki linowe, trasy narciarskie	Gmina Chojnice	3	5 000 000,00 zł
Rower turystyczny dla obszaru funkcjonalnego	Gmina Chojnice	3	500 000,00 zł
Budowa przystani/portu jachtowego w Swornegaciach	Gmina Chojnice	3	5 000 000,00 zł
Projekty związane z ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego (w tym z ograniczeniem emisji i zużycia energii)	**Obszar**	**Cel strategiczny strategii ZIT [nr]**	**Zakładana kwota ogółem**
Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Chojnicach (Ratusz)	Miasto Chojnice	2	15 000 000,00 zł
Przywrócenie, ochrona i wzmocnienie miejskiej różnorodności biologicznej w Chojnicach	Miasto Chojnice	2	696 492,00 €
Rewitalizacja Lasku Miejskiego wraz z budową wieży widokowej w Chojnicach	Miasto Chojnice	2	4 000 000,00 zł
Zwiększenie poziomu adaptacyjności oraz odporności na negatywne skutki zmian klimatu w mieście Chojnice (etap II): - Budowa odcinka kanalizacji deszczowej przy ul. Lichnowskiej i Czarna Droga wraz z powiązanym remontem	Miasto Chojnice	2	11 014 873,00 zł

odcinka kanalizacji deszczowej przy ul. Dworcowej i elementami błękitno-zielonej infrastruktury - Budowa odcinka kanalizacji deszczowej wraz z separatorem oraz przebudowa zbiornika retencyjnego przy ul. Liściastej celem utrzymania funkcji naturalnego zbiornika retencyjnego wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą			
Poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój OZE – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w mieście Chojnice (etap II): - Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej w Chojnicach - Budynek dawnego PKO przy ul. Kościerskiej w Chojnicach	Miasto Chojnice	2	14 000 000,00 zł
Likwidacja gatunków inwazyjnych na terenie parku o charakterze leśnym w Człuchowie położonego w Obszarze Chronionego Krajobrazu Jezior Człuchowskich oraz na terenie subregionalnego korytarza ekologicznego Dolina Chrząstowej w Gminie Człuchów	Miasto Człuchów	2	300 000,00 €
Termomodernizacja Szkoły podstawowej w Sławęcinie	Gmina Chojnice	2	5 000 000,00 zł
Termomodernizacja Urzędu Gminy w Chojnicach	Gmina Chojnice	2	3 000 000,00 zł
Montaż ogniw fotowoltaicznych wraz z wymianą kotłów grzewczych w gospodarstwach indywidualnych, wielorodzinnych oraz wspólnotach	Gmina Chojnice	2	5 000 000,00 zł
Kompleksowa modernizacja oświetlenia zewnętrznego (demontaż starych wyeksploatowanych opraw oświetleniowych i montaż nowych z oświetleniem led; wymiana przewodów elektrycznych w słupach i wysięgnikach wraz z wymianą zabezpieczeń oraz wyeksploatowanych słupów kablowych; modernizacja/przebudowa istniejących punktów zapalania i sterowania oświetleniem; montaż inteligentnego sterowania oświetleniem)	Gmina Chojnice	2	3 000 000,00 zł
Wymiana oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Człuchów	2	200 000,00 €
Wykonanie instalacji fotowoltaicznej wraz z magazynem energii	Gmina Człuchów	2	600 000,00 €
Eliminacja obcych gatunków inwazyjnych	Gmina Człuchów	2	150 000,00 €

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Człuchów	2	600 000,00 €
Zwiększenie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej	Gmina Człuchów	2	250 000,00 €
Projekty rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunalnej	**Obszar**	**Cel strategiczny strategii ZIT [nr]**	**Zakładana kwota ogółem**
Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w Chojnicach	Miasto Chojnice	2	60 430 000,00 zł
Budowa instalacji fotowoltaicznych na obiektach miasta Chojnice	Miasto Chojnice	2	1 160 820,00 €
Budowa instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych	Miasto Chojnice	2	146 305 302,00 zł
Kompleksowa rozbudowa i przebudowa systemu kanalizacyjnego oraz systemu zaopatrzenia w wodę	Gmina Chojnice	2	30 000 000,00 zł
Modernizacja oczyszczalni ścieków	Gmina Chojnice	2	40 000 000,00 zł
Zagospodarowanie osadów po ściekowych	Gmina Chojnice	2	8 000 000,00 zł
Budowa systemu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania wody	Gmina Człuchów	2	1 700 000,00 €
Rozwój cyfryzacji i usług publicznych	**Obszar**	**Cel strategiczny strategii ZIT [nr]**	**Zakładana kwota ogółem**
Poprawa dostępności cyfrowej: bezpłatny dostęp do bezprzewodowego Internetu (Hotspot) dla mieszkańców i turystów w miejscach użyteczności publicznej: parki, plaże, budynki publiczne, biblioteki, ośrodki zdrowia itp.; rozwój sieci światłowodowej	Gmina Chojnice	2	2 000 000,00 zł
Rozwój infrastruktury społecznej	**Obszar**	**Cel strategiczny strategii ZIT [nr]**	**Zakładana kwota ogółem**
Przystosowanie budynku dawnego PKO przy ul. Kościerskiej w Chojnicach do funkcji Centrum Wsparcia i Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością	Miasto Chojnice	3	22 000 000,00 zł
Przebudowa budynku Ośrodka Profilaktyki Rodzinnej przy ul. Strzeleckiej w Chojnicach	Miasto Chojnice	3	2 200 000,00 zł

Budowa świetlicy młodzieżowej w Parku 1000-lecia w Chojnicach	Miasto Chojnice	3	3 000 000,00 zł
Restauracja obiektów dziedzictwa kulturowego w Chojnicach (Bazylika Mniejsza, stara plebania, baszty, mury obronne)	Miasto Chojnice	3	24 501 170,00 zł
Budowa amfiteatru w Charzykowach	Gmina Chojnice	3	20 000 000,00 zł
Wykonanie prac budowlanych przy zabytku w Polnicy na cele biblioteki publicznej	Gmina Człuchów	3	3 500 000,00 zł

8 System realizacji Strategii oraz ramy finansowe

System realizacji strategii określa z jednej strony podmioty odpowiedzialne za jej wdrażanie, a z drugiej strony zapewnia konkretyzację działań służących realizacji przyjętych celów strategicznych. W proces realizacji Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 zaangażowane będzie szerokie spektrum podmiotów i instytucji obejmujących trzy sektory:

- publiczny: samorządy gminne i powiatowe z MOF Chojnice-Człuchów oraz ich jednostki (spółki, jednostki organizacyjne i in.),
- społeczny: mieszkańcy i ich organizacje, w tym organizacje pozarządowe, liderzy lokalni, aktywiści, inicjatorzy działań oddolnych,
- gospodarczy: przedsiębiorcy, najważniejsi pracodawcy, instytucje otoczenia biznesu, samorząd gospodarczy.

Główny ciężar odpowiedzialności za właściwe wdrażanie rozwoju terytorialnego dla MOF spoczywa na samorządach gminnych i powiatowych, które będą pełniły funkcję **związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych** (tzw. związek ZIT) oraz na liderze związku ZIT. Kluczowe znaczenie ma także współpraca pomiędzy JST tworzącymi Związek ZIT, tworząca środowisko do współdziałania i równego traktowania wszystkich podmiotów i instytucji zaangażowanych w realizację strategii. Fundamentem tego środowiska powinna być partycypacja, otwartość, zintegrowana aktywność, transparentność oraz elastyczność. Powinny one zapewnić efektywną realizację działań służących osiąganiu zakładanych celów, służących zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców, stanowiących nadrzędny priorytet podejmowanych aktywności.

Podmioty zaangażowane w realizację Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów na lata 2022-2030 przedstawiono na ryc. 8.1. Nadrzędną rolę w tym systemie należy przypisać mieszkańcom, których potrzeby są podstawą określonych w strategii celów i kierunków działań. Za ich pełną realizację odpowiadać będą przede wszystkim władze gmin i powiatów MOF wybierane spośród przedstawicieli organów uchwałodawczych i wykonawczych jednostek wchodzących w skład MOF Chojnice-Człuchów. Jednostki samorządu terytorialnego MOF utworzyły związek ZIT z wykorzystaniem formy porozumienia komunalnego. W ramach tej formy wyłoniony **lidera związku ZIT**, którym będzie **Gmina Miejska Chojnice**. Lider związku ZIT zgodnie z treścią podpisanego porozumienia będzie odpowiadał za:

- reprezentowanie członków związku ZIT przed osobami trzecimi, w tym instytucjami i organami administracji publicznej w szczególności przed właściwymi instytucji zarządzającej (IZ),
- opracowanie strategii ZIT oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do uchwalenia lub realizacji strategii ZIT, a także zmian i modyfikacji strategii ZIT oraz uzgadnianie ich treści z pozostałymi członkami związku ZIT oraz innymi podmiotami,
- przedkładanie strategii ZIT do zaopiniowania i uzgodnienia z podmiotami wymienionymi w powszechnie obowiązujących przepisach prawa,

- informowanie pozostałych członków związku ZIT o przypadkach, które mogą mieć wpływ na prawidłową i terminową realizację powierzonych zadań,
- zarządzanie ZIT przy uwzględnieniu warunków ustanowionych przez IZ,
- opracowywanie i przesyłanie sprawozdań z realizacji ZIT do IZ – w terminie określonym w porozumieniu terytorialnym podpisanym pomiędzy związkiem ZIT a IZ.

Lider związku ZIT będzie ściśle współpracował z **Radą związku ZIT** – podstawowym organem wspierającym i doradczym lidera związku ZIT. Rada związku ZIT będzie składać się z 6 osób, a w jej skład wejdą osoby wskazane przez organy wykonawcze członków związku ZIT. Do zadań Rady związku ZIT będzie należeć:

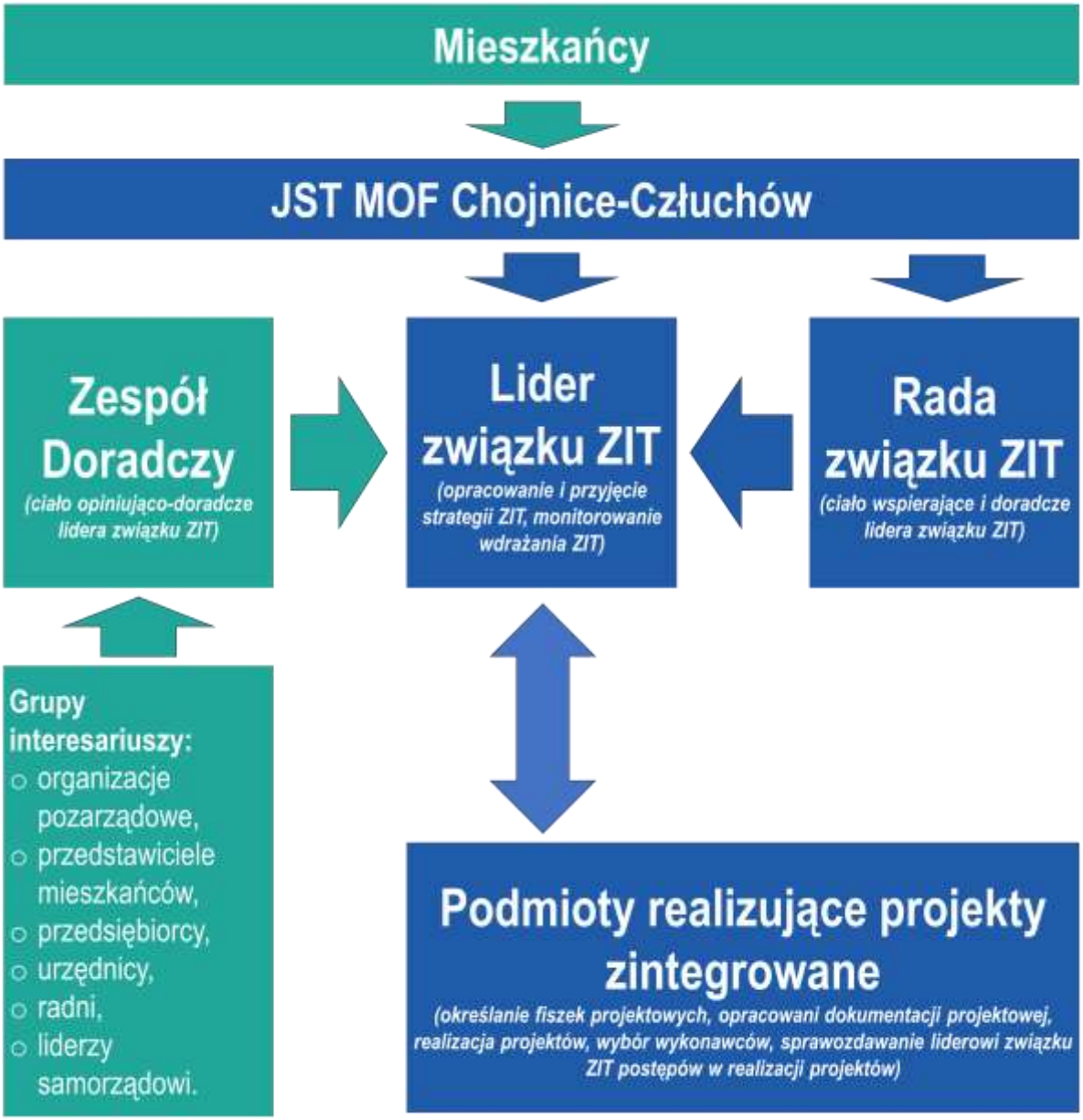
- opiniowanie projektu strategii ZIT, propozycji jej zmian oraz innych dokumentów niezbędnych do zarządzania ZIT,
- inicjowanie zmian strategii ZIT,
- nadzór nad procesem zarządzania ZIT.

Przyjęto, że decyzje Rady związku ZIT będą przyjmowane jednomyślnie, co oznacza, że w każdej spraw konieczne będzie uzgodnienie konsensusu, czyli stanowiska popieranego przez wszystkie podmioty tworzące związek.

Ważnym podmiotem o charakterze opiniująco-doradczym dla lidera związku ZIT będzie **Zespół Doradczy**. Jego skład i działalność opisano w rozdziale 3. Zadaniem tego zespołu jest:

- udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z zarządzaniem ZIT,
- opiniowanie projektu strategii ZIT oraz propozycji jej zmian i innych dokumentów,
- inicjowanie zmian strategii ZIT.

Podstawowym elementem wdrażania Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów będzie realizacja projektów i przedsięwzięć rozwojowych. Będą je wdrażać **podmioty realizujące projekty zintegrowane**, wskazane w rozdziale 6 i 7. Obowiązkiem podmiotu będzie sprawna i terminowa realizacja projektów oraz informowanie lidera związku ZIT o postępach w realizacji prac. Częstotliwość informowania lidera związku ZIT o postępach prac związanych z realizacją projektów zintegrowanych będzie uzależniona od określonej w porozumieniu terytorialnym częstotliwości sprawozdania postępu realizacji ZIT do IZ.

Rycina 8.1 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów
źródło: opracowanie własne.

Realizacja planów przyjętych w Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów wymaga zaangażowania znacznych środków finansowych. Będą one pochodziły z różnych źródeł, jednak kluczowe będą środki własne jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład MOF oraz środki przeznaczone na zintegrowane inwestycje terytorialne realizowane w ramach programu Fundusze Europejskiej dla Pomorza 2021-2027.

Najważniejsze dane dotyczące sytuacji budżetowej gmin i powiatów MOF Chojnice-Człuchów w okresie 2016-2022 przedstawiono w tabeli 8.1. Dochody ogółem wszystkich jednostek MOF wynosiły w ostatnich 7 latach od 696 do 1 181 mln zł. Warto jednak dodać, że znaczna część tych środków (tj. ok. 629-1042 mln zł) była przeznaczona na wydatki bieżące, związane z bieżącym funkcjonowaniem infrastruktury usług publicznych. Wydatki majątkowe inwestycyjne w okresie 2019-2025 wynosiły z kolei od ok. 109 (w 2019 r.) do 218 mln zł (w 2024 r.). Zakłada się, że gminy i powiaty MOF Chojnice-Człuchów przeznaczą ze środków własnych na projekty zintegrowane (z listy podstawowej) realizowane w ramach wdrażania Strategii ZIT kwotę przynajmniej 61 mln zł. Ostateczna wartość środków własnych przeznaczonych na inwestycje będzie zależeć od katalogu przewidzianych do realizacji projektów oraz operatów szacunkowych, pokazujących z dużym prawdopodobieństwem potencjalne koszty realizacji poszczególnych projektów.

Tabela 8.1. Ramy finansowe środków własnych JST MOF Chojnice-Człuchów (wybrane wskaźniki budżetowe z okresu 2019-2025 w mln zł) przeznaczonych na realizację Strategii ZIT

Wskaźnik budżetowy	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
dochody ogółem	696,3	890,8	797,5	827,6	896,6	1 061,1	1 181,6
dochody własne	281,4	426,5	320,3	339,4	353,5	408,2	663,6
dochody majątkowe	67,2	119,1	59,8	60,9	142,2	123,6	139,3
dochody bieżące	629,1	771,8	737,7	766,8	754,4	937,6	1 042,3
wydatki ogółem	682,5	803,1	779,2	868,4	917,7	1 097,4	1 129,4
wydatki bieżące	570,7	633,7	648,7	718,3	717,2	865,6	931,7
wynik bieżący	58,4	138,1	89,0	48,5	37,2	72,0	110,5
wydatki majątkowe inwestycyjne	109,2	160,9	119,6	144,4	184,3	218,6	194,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Dla realizacji celów i kierunków działań przewidzianych w Strategii ZIT bardzo ważne znaczenie będą miały zewnętrzne źródła finansowania. Wśród nich kluczowy jest instrument zintegrowanych inwestycji terytorialnych, w ramach którego zaplanowana jest realizacja projektów zintegrowanych na łączną kwotę ok. 166 mln zł przy udziale środków z 6 celów szczegółowych FEP 2021-2027 na poziomie ok. 23,7 mln euro (tab. 8.2.-8.4). Związek ZIT oraz jednostki samorządu terytorialnego MOF Chojnice-Człuchów będą także korzystały z innych instrumentów finansowania inwestycji – unijnych pochodzących z FEP 2021-2027 i programów krajowych oraz środków z budżetu państwa.

Tabela 8.2. Ramy finansowe realizacji ZIT w ramach FEP 2021-2027

Priorytet FEP 2021-2027	Fundusz	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Alokacja ZIT MOF (euro)
Priorytet 2. Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza	EFRR	(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	8 318 749,00
		(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	1 547 729,00
		(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	669 371,00
Priorytet 3. Fundusze Europejskie dla mobilnego Pomorza	EFRR	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	10 466 030,00
Priorytet 5. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza	EFS	(i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	876 022,00
Priorytet 6. Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza	EFRR	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	1 793 140,00

źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr 481/450/23 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 9 maja 2023 r. w sprawie zatwierdzenia alokacji na instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027.

Tabela 8.3. Plan finansowy Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 uwzględniający projekty podstawowe i uzupełniające[1]

Lp.	Cel strategiczny strategii ZIT	Wartość projektów ogółem [zł]	Program (źródło finansowania)			
			Polityka spójności (zł)		Programy rządowe (zł)	Inne źródła (w tym środki własne) (zł)
			FEP 2021-2027	FEnIKS		
1.	Rozwój zrównoważonej mobilności i zintegrowanego transportu	230 585 477,91	44 946 365,83	3 000 000,00	108 234 763,00	74 404 349,08
2.	Ochrona zasobów przyrodniczych i adaptacja do zmian klimatu	448 241 784,48	53 564 728,19	24 014 873,00	187 348 092,00	183 314 091,29
3.	Poprawa funkcjonowania usług publicznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	123 038 204,40	35 958 482,65	-	57 098 346,00	29 981 375,75
Razem		801 865 466,79	134 469 576,67	27 014 873,00	352 681 201,00	287 699 816,12

[1] Do przeliczenia kwot z EURO na zł przyjęto średni kurs EURO opublikowany przez NBP w dniu 28.10.2026 r., tj. 4,4090 zł

Tabela 8.4. Struktura alokacji na instrument ZIT w ramach FEP 2021-2027 wraz z wartością wskaźników

Priorytet FEP 2021-2027		Dziedzina interwencji		Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Wskaźniki produktu (należy określić dla celu szczegółowego)		Wskaźniki rezultatu (należy określić dla celu szczegółowego)	
Nr	Nazwa	Kod	Alokacja (EURO)		Nazwa	Wartość	Nazwa	Wartość
2	Bardziej zielone Pomorze	45	7 289 054,00	(i)	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (sztuki)	15	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej (MWh/rok)	440,499
					Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (m2)	27 232,97	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej (MWh/rok)	4 023,729
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	110000	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i cieplnej (MWh/rok)	4 464,228
					Liczba zmodernizowanych indywidualnych źródeł ciepła (sztuki)	7	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) (MWh/rok), wartość bazowa	10 332,091
							Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) (MWh/rok), wartość docelowa	3 321,277
							Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO2/rok), wartość bazowa	2 142,925
							Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO2/rok), wartość docelowa	815,148
2	Bardziej zielone Pomorze	58	400 234,08	(iv)	Pojemność obiektów małej retencji (tys. m3)	1 100	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby)	6 300

Priorytet FEP 2021-2027		Dziedzina interwencji		Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Wskaźniki produktu (należy określić dla celu szczegółowego)		Wskaźniki rezultatu (należy określić dla celu szczegółowego)	
Nr	Nazwa	Kod	Alokacja (EURO)		Nazwa	Wartość	Nazwa	Wartość
2	Bardziej zielone Pomorze	60	2 177 189,92		Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha)	0,3	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów) (osoby)	108 300
					Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (sztuki)	1	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami (osoby)	35 000
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	24 450		
					Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof (sztuki)	9		
2	Bardziej zielone Pomorze	79	669 371,00	(vii)	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (ha)	41	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby)	5 000
					Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu (ha)	41	Ludność mieszkająca w sąsiedztwie obszarów objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi (osoby)	3 847
					Powierzchnia parków krajobrazowych objętych wsparciem w ramach realizacji zadań objętych planami ochrony (ha)	8,3		

Priorytet FEP 2021-2027		Dziedzina interwencji		Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Wskaźniki produktu (należy określić dla celu szczegółowego)		Wskaźniki rezultatu (należy określić dla celu szczegółowego)	
Nr	Nazwa	Kod	Alokacja (EURO)		Nazwa	Wartość	Nazwa	Wartość
3	Mobilne Pomorze	81	687 728,86	(viii)	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby)	460	Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO_2/rok)	294,76
							Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok)	63 205
3	Mobilne Pomorze	82	3 128 384,22		Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej (sztuki)	7	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok)	38 900
3	Mobilne Pomorze	83	5 644 427,45		Wspierana infrastruktura rowerowa (km)	33,412		
3	Mobilne Pomorze	85	651 285,85					
3	Mobilne Pomorze	86	354,203,62					
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	69 640		
5	Pomorze o silniejszym wymiarze społecznym (EFS+)	157	876 022,00	(i)	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie (osoby)	364	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)	332

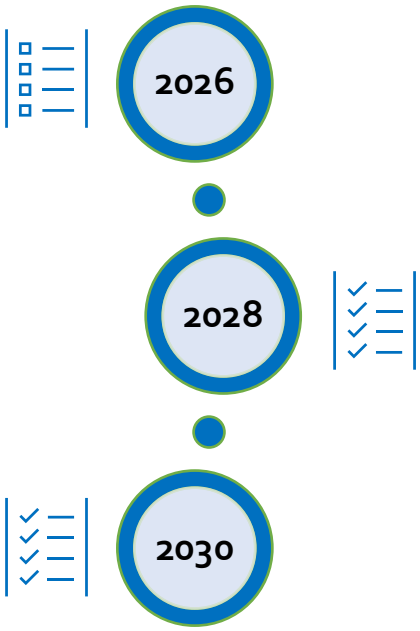
Priorytet		Dziedzina interwencji		Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Wskaźniki produktu (należy określić dla celu szczegółowego)		Wskaźniki rezultatu (należy określić dla celu szczegółowego)	
FEP 2021-2027								
Nr	Nazwa	Kod	Alokacja (EURO)		Nazwa	Wartość	Nazwa	Wartość
6	Pomorze o silniejszym wymiarze społecznym (EFRR)	128	515 551,92	(v)	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (osoby /rok)	60 291	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (użytkownicy/rok)	59 791
		129	1 277 588,08		Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą (sztuki)	4		
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	2650		

W procesie wdrażania Strategii swoją rolę będą odgrywały poszczególne podmioty, wykonujące zadania, które będą sformalizowane w porozumieniu regulującym współpracę między członkami związku ZIT oraz w porozumieniu pomiędzy związkiem ZIT a Samorządem Województwa Pomorskiego w sprawie realizacji instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Zadanie te obejmą:

- realizację oraz zmianę Strategii ZIT;
- wskazanie pakietu projektów proponowanych do realizacji w ramach FEP oraz monitorowanie ich gotowości do realizacji zgodnie z §9;
- wydanie opinii dotyczącej zgodności projektów przedłożonych do dofinansowania w ramach FEP ze Strategią ZIT;
- monitorowanie i ewaluację Strategii ZIT.
- włączenie partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego w proces przygotowania, realizacji oraz zmiany Strategii ZIT (w tym wskazania pakietu projektów), a także monitorowania i ewaluacji jej realizacji.
- monitorowanie realizacji Strategii ZIT (zadanie lidera związku ZIT) i składanie Instytucji Zarządzającej sprawozdania z realizacji Strategii ZIT (zadanie lidera związku ZIT) w zakresie dotyczącym FEP przynajmniej raz w roku, w terminie wskazanym przez Instytucję Zarządzającą.

9 Monitoring i ewaluacja Strategii

Każda strategia rozwoju musi podlegać bieżącej kontroli i ocenie realizacji jej rezultatów, czyli monitoringowi. Jest to szczególnie ważne, gdy sytuacja obszaru oraz wpływające na nią uwarunkowania zewnętrzne szybko się zmieniają. Celem monitoringu (szczególnie w momentach radykalnych zmian otoczenia) jest, oprócz kontroli i oceny, dostosowywanie przyjętych w strategii ustaleń do zmieniającej się rzeczywistości. Czasem bowiem jest tak, że w związku ze zmianą uwarunkowań należy zrezygnować z pewnych celów, niektóre zmodyfikować lub też wprowadzić nowe. Monitorowanie strategii musi być więc procesem, do którego podchodzi się z równą starannością jak do procesu samego tworzenia strategii.

Rycina 9.1 Ramy czasowe ewaluacji Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030

Pierwszym etapem ewaluacji strategii rozwoju była ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju, przeprowadzona na etapie opracowania niniejszego projektu. W ramach tej ewaluacji, każdy z wyznaczonych celów i kierunków działań był weryfikowany z zastosowaniem tzw. filtru SMART (nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów określających zasady konstruowania celów). Polega on na ocenie czterech aspektów: precyzyjności, mierzalności, akceptowalności, realistyczności oraz terminowości.

Monitoring Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 będzie polegał przede wszystkim na corocznej ocenie aktualności Strategii dokonywanej wraz z tworzeniem sprawozdań dla Instytucji Zarządzającej. Ocena ta powinna zmierzać do sformułowania rekomendacji w zakresie ewentualnej modyfikacji dokumentu. Coroczna ocena dokonywana w ramach monitoringu strategii

będzie przybierać formę krótkiego raportu, przygotowywanego przez lidera związku ZIT. Raport przed przedłożeniem Radzie ZIT będzie podlegał konsultacji z Zespołem Doradczym.

Oprócz monitoringu zakłada się realizację ewaluacji strategii rozwoju, tzn. kompleksowej oceny stanu jej wdrażania. Ewaluację strategii, programu lub projektu rozumie się najczęściej jako określenie wartości strategii, programu lub projektu w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów i w oparciu o odpowiednie informacje. Wyróżniamy różne rodzaje ewaluacji. Jedno z takich rozróżnień opiera się na okresie podejmowanych działań, które poddawane są ocenie. W tym świetle wyróżnia się:

- ewaluację *ex-ante*, czyli ocenę przed realizacją strategii, odpowiadającą na pytanie, jak strategia wpłynie na sytuację obszaru; ocena ta ma na celu poprawę procesu planowania, w tym trafność podejmowanych decyzji, odnośnie wyboru projektów do realizacji, ich efektywność i skuteczność;
- ewaluację *ex-tempore*, *mid-term*, lub *on-going*, czyli ocenę w trakcie realizacji strategii, odpowiadającą na pytanie, czy przyjęte cele nadal są właściwe; ocena ta ma na celu poprawę procedur wdrażania, ulepszenie jakości i potencjału instytucji realizujących strategię rozwoju, może też przyczynić się do integracji podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania strategii, wypracowania wspólnego stanowiska oraz sprawniejszego przygotowywania realizacji kolejnych projektów;
- ewaluację *ex-post*, czyli ocenę po realizacji strategii, odpowiadającą na pytanie, czy efekty realizacji strategii są trwałe; ocena ta pokazuje, co się udało osiągnąć, jakim kosztem, a także, co się nie udało, z jakich powodów i kto za to odpowiada; w ramach ewaluacji ex-post można również zbadać wpływ realizacji strategii na sytuację mieszkańców.

W przypadku Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 dokonano oceny programu w 2026 r. co doprowadziło do jego aktualizacji. Zakłada się także ocenę po kolejnych dwóch latach (2028) oraz po upływie całego okresu strategicznego (ryc. 9.1). Przedmiotem ewaluacji będzie weryfikacja stanu realizacji celów i projektów zintegrowanych wyznaczonych w dokumencie poprzez określone uprzednio docelowe wartości wskaźników określonych w rozdziale 6 lub ocenę jakościową (opis zrealizowanych przedsięwzięć lub przyczyn odstąpienia od ich realizacji). Elementem oceny będą przede wszystkim cele strategiczne, opisane w rozdziale 5, a projekty zintegrowane opisane w rozdziale 6.

10 Bibliografia

Bennett, R. J. (1997). Administrative systems and economic spaces. Regional Studies, 31(3), 323-336.

Chandler, A. (1962). Strategy and Structure: Chapters in the history of industrial enterprise, Doubleday, New York.

Churski, P. (2008). Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską. Wydawnictwo Naukowe UAM.

Churski, P., & Kołsut, B. (2017). Potencjał rozwojowy gminy Powidz w okresie postępującej endogenizacji procesów rozwoju. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, (40), 35-52.

Churski, P., Ciesiółka, P., Kołsut, B., Mikuła, Ł., 2022. Strategia rozwoju ponadlokalnego. Poradnik praktyczny. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Ciesiółka, P., Mikuła, Ł., Churski, P., & Kołsut, B. (2023). Model struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategii rozwoju ponadlokalnego. Studia Regionalne i Lokalne, 91(1), 7-22.

Dziemianowicz, W., Szmigiel-Rawska, K., Nowicka, P., & Dąbrowska, A. (2012). Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 27-43.

Gorzelak, G., & Jałowiecki, B. (2001). Strategie rozwoju regionalnego województw: próba oceny. Studia regionalne i lokalne, (1 (5)), 41-59.

Kołsut, B, (red.) (2018). Czynniki i kierunki rozwoju gminy Powidz. Seria Ekspertyzy i Raporty Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, tom 2.

Kołsut, B. & Dyba, W. (red.) (2014). Czynniki i kierunki rozwoju gminy Lubniewice. Wydawnictwo Naukowe UAM.

Parysek, J. J. (1997). Podstawy gospodarki lokalnej. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Potoczek, A., & Stępień, J. (2008). Podstawy strategii rozwoju lokalnego i regionalnego. Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki.

Raport w sprawie…, (2017). Raport w sprawie szacunków strat bezpośrednich po nawałnicy w dniach 11-12 sierpnia 2017 roku w województwie pomorskim. https://pomorskie.eu/wp-content/uploads/2020/07/158cc7dc-9323-4f5e-a36b-b374aa3a90e3.pdf

Rozporządzenie ogólne, 2021. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury,

a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Ustawa wdrożeniowa, 2022. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079).

Wojtasiewicz, L. (2000). Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego. Studia Regionalne i Lokalne, 1(03), 59-75.

Żuber, P. (2000). Teoria i praktyka opracowywania strategii rozwoju województwa-pracy nad strategią rozwoju województwa w świetle ankiety ministerstwa Gospodarki. Studia Regionalne i Lokalne, 1 (03), 87-97.

11 Spis tabel i rycin

Rycina 1.1 Relacje między granicą funkcjonalną a granicą administracyjną 6

Rycina 1.2 Miejsce obszaru funkcjonalnego w strukturze terytorialno-administracyjnej kraju 7

Rycina 2.1. Granice MOF Chojnice-Człuchów 10

Rycina 2.2 Etapy prac nad Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2022-2030 14

Rycina 3.1 Grupy społeczne, które zostały zaangażowane w prace nad Strategią ZIT 15

Rycina 3.2. Posiedzenie Zespołu Doradczego z dnia 16.11.2022 r. 19

Rycina 5.1. Cele strategiczne dla MOF Chojnice-Człuchów do 2030 r. 61

Rycina 5.2. Cele szczegółowe do celu strategicznego 1 dla MOF Chojnice-Człuchów 62

Rycina 6.1. Schemat budowy wiązek projektów zintegrowanych w MOF Chojnice-Człuchów 71

Rycina 8.1 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów 109

Rycina 9.1 Ramy czasowe ewaluacji Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 118

Tabela 1. Mocne i słabe strony MOF Chojnice-Człuchów 56

Tabela 2. Szanse i zagrożenia dla MOF Chojnice-Człuchów 57

Tabela 3. Mocne i słabe MOF Chojnice-Człuchów z punktu widzenia polityki transportowej 57

Tabela 4. Szanse i zagrożenia dla MOF Chojnice-Człuchów z punktu widzenia polityki transportowej 58

Tabela 5.1. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Rozwój zrównoważonej mobilności i zintegrowanego transportu 62

Tabela 5.2. Powiązania celów 1.1-1.5 Strategii MOF Chojnice-Człuchów z celami Strategii Pomorskie 2030 63

Tabela 5.3. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Ochrona zasobów przyrodniczych i adaptacja do zmian klimatu 64

Tabela 5.4. Powiązania celów 2.1-2.5 Strategii MOF Chojnice-Człuchów z celami Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 65

Tabela 5.5. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Poprawa funkcjonowania usług publicznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego 67

Tabela 5.6. Powiązania celów 3.1-3.5 Strategii MOF Chojnice-Człuchów z celami Strategii Pomorze 2030 68

Tabela 6.1. Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych realizowanych w ramach wiązki 1 72

Tabela 6.2. Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 1 74

Tabela 6.3. Podstawowe informacje na temat projektów realizowanych w ramach wiązki 2 77

Tabela 6.4. Szacowane koszty realizacji projektów w ramach wiązki 2 80

Tabela 6.5. Podstawowe informacje na temat przedsięwzięć realizowanych w ramach wiązki projektów zintegrowanych 3 82

Tabela 6.6. Szacowane koszty realizacji wiązki projektów zintegrowanych 3 85

Tabela 6.7. Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych realizowanych w ramach wiązki 4 87

Tabela 6.8. Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 4 93

Tabela 6.9. Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych realizowanych w ramach wiązki 5 95

Tabela 6.10. Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 5 98

Tabela 6.11. Podstawowe informacje na temat projektu zintegrowanego 6 100

Tabela 6.12. Szacowane koszty realizacji projektu zintegrowanego 6 101

Tabela 7.1. Lista projektów rozwojowych w MOF Chojnice-Człuchów – część uzupełniająca 102

Tabela 8.1. Ramy finansowe środków własnych JST MOF Chojnice-Człuchów (wybrane wskaźniki budżetowe z okresu 2016-2022 w mln zł) przeznaczonych na realizację Strategii ZIT 110

Tabela 8.2. Ramy finansowe realizacji ZIT w ramach FEP 2021-2027 111

Tabela 8.3. Plan finansowy Strategii ZIT dla MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 uwzględniający projekty podstawowe i uzupełniające 112

Tabela 8.4. Struktura alokacji na instrument ZIT w ramach FEP 2021-2027 wraz z wartością wskaźników 113

12 Załączniki

Załącznik nr 1. Lista uwag złożonych w ramach procesu konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT MOF Chojnice-Człuchów na lata 2023-2030 wraz ze sposobem ich rozpatrzenia

L.p.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwag (propozycje zmian)	Uzasadnienie uwagi	Sposób rozpatrzenia uwagi
1	4. Analiza potrzeb i potencjałów rozwojowych oraz powiązań funkcjonalnych 4.4 Podsumowanie diagnozy sytuacji transportowej str. 45	Jest: „Do Chojnic dociera także linia kolejowa nr 281 (Chojnice-Oleśnica), jednak już od dłuższego czasu nie jest prowadzony ruch pasażerski na odcinku Gniezno-Chojnice. Ewentualne uruchomienie ruchu na tej linii powinno być (z punktu widzenia MOF Chojnice-Człuchów) priorytetem dla krajowego zarządcy infrastruktury, ponieważ łączy ona Chojnice z Kamieniem Krajeńskim i Sępólnem Krajeńskim, z których odnotowuje się znaczne potoki ruchu związane z dojazdami do szkół i do pracy. Niestety prawdopodobieństwo realizacji inwestycji przywracającej ruch na tej linii jest niewielkie (w związku z umieszczeniem jej na liście rezerwowej w Krajowym Programie Kolejowym 2021-2027). Ważną dla obu ośrodków miejskich MOF jest linia kolejowa nr 210 (Chojnice-Runowo Pomorskie), która przebiega od Chojnic, przez Człuchów do Szczecinka. „ Propozycja zmiany: „Priorytetową linią kolejową dla obu ośrodków miejskich MOF jest linia kolejowa nr 210 (Chojnice-Runowo Pomorskie), która przebiega od Chojnic, przez Człuchów do Szczecinka, ponieważ łączy ona Chojnice z Człuchowem (dwa najważniejsze ośrodki w MOF Chojnice – Człuchów. Dla organizatora przewozów kolejowych na terenie województwa pomorskiego, priorytetem powinno być wydłużenie wybranych relacji kolejowych z Trójmiasta do stacji Człuchów oraz organizacja dogodnych przesiadek na stacji w Chojnicach dla innych kierunków.	RPS w zakresie mobilności i komunikacji stanowiący również Regionalny Plan Transportowy dla Województwa Pomorskiego określa odcinek linii kolejowej 210 Chojnice – Człuchów jako linia szkieletowa we wszystkich 3 wariantach WA, WB, WC. Natomiast w żadnym z wariantów nie wskazuje na linię kolejową 281 jako linię komplementarną a tym bardziej szkieletową. Dlatego tak jak w propozycji: linią priorytetową dla MOF-u jest linia kolejowa 210. Jednocześnie wskazuję, że diagnozując obecną sytuację występują sytuacje, często uciążliwe dla mieszkańców Człuchowa i okolic związane z brakiem możliwości kontynuacji podróży transportem publicznym po przyjeździe koleją z Trójmiasta, Bydgoszczy itp. do Chojnic. Wobec braku możliwości kontynuacji podróży transportem publicznym mieszkańcy są zmuszeni do korzystania z prywatnego transportu samochodowego (co generuje niekorzystny wpływ na środowisko i zaprzecza celom tzw. „zielonej transformacji” lub kilkugodzinnego oczekiwania na transport publiczny. Podobna sytuacja występuje podczas planowania podróży z	Uwaga uwzględniona. Zmieniono treść dokumentu na proponowaną przez wnioskodawcę.

L.p.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwag (propozycje zmian)	Uzasadnienie uwagi	Sposób rozpatrzenia uwagi
		Do Chojnic dociera także linia kolejowa nr 281 (Chojnice-Oleśnica), jednak już od dłuższego czasu nie jest prowadzony ruch pasażerski na odcinku Gniezno-Chojnice. Krajowy zarządca infrastruktury powinien rozważyć modernizację linii w celu uruchomienia przewozów pasażerskich, ponieważ łączy ona Chojnice z Kamieniem Krajeńskim i Sępólnem Krajeńskim, z których odnotowuje się znaczne potoki ruchu związane z dojazdami do szkół i do pracy. Niestety prawdopodobieństwo realizacji inwestycji przywracającej ruch na tej linii jest niewielkie (w związku z umieszczeniem jej na liście rezerwowej w Krajowym Programie Kolejowym 2021-2027). „	Człuchowa do innych dużych ośrodków miejskich.	
2	4.5. Konkluzje – analiza SWOT Tabela 4. Szanse i zagrożenia dla MOF Chojnice – Człuchów z punktu widzenia polityki transportowej Str. 55	Dodać w kolumnie SZANSE: 1. Modernizacja DK 25 na odcinku Człuchów – gr. woj. wraz z budową obejść miejscowości Głędowo i Jęczniki Wielkie oraz budowę ścieżki rowerowej wzdłuż przebudowywanej drogi krajowej. 2. Planowana budowa nowego odcinka linii kolejowej Człuchów – Wierzchowo Czł. tzw. „bajpas człuchowski”. 3. Odbudowa linii kolejowej nr 413 Człuchów – Słosinko na odcinku Przechlewo - Słosinko i uruchomienie regularnych połączeń kolejowych na trasie Chojnice – Słupsk 4. Poprawić w kolumnie SZANSE Jest: „Przebudowa dróg DW202, DW 212, DW212” Propozycja zmiany: „Przebudowa dróg DW201, DW202, DW212	1. Modernizacja umożliwi wydzielenie ruchu kołowego, pieszego i rowerowego. Przyczyni się do znaczącego polepszenia bezpieczeństwa, umożliwi rozwój turystyki rowerowej oraz bezpieczne dojazdy rowerem do pracy i szkoły mieszkańcom południowej części gminy Człuchów. 2. Planowana linia ujęta jest w Rządowym programie wsparcia zadań zarządców infrastruktury kolejowej, w tym w zakresie utrzymania i remontów, do 2028 roku. Budowa nowego odcinka linii kolejowej pozwoli na przetrasowanie pociągów na odcinku Piła – Chojnice – Tczew na odcinek Piła – Człuchów – Chojnice, Tczew i pozwoli na likwidację wykluczenia komunikacyjnego Człuchowa. 3. Odbudowa linii kolejowej nr 413 na odcinku Przechlewo – Słosinko umożliwiłaby uruchomienie transportu kolejowego z Chojnic do	Uwaga uwzględniona. Zmieniono w strategii treść tabeli 4 i uwzględniono w niej nieobecne dotąd elementy, tj. modernizację DK 25, budowę obejść drogowych Głędowa i Jęcznik Wielkich, budowę „bajpasa człuchowskiego”, odbudowę linii kolejowej nr 413

L.p.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwag (propozycje zmian)	Uzasadnienie uwagi	Sposób rozpatrzenia uwagi
			Słupska z pominięciem stacji Szczecinek (woj. zachodniopomorskie), co znacząco skróciłoby czas dojazdu z Chojnic, Człuchowa do Słupska (obecnie linia jest czynna dla ruchu kolejowego towarowego na odcinku Człuchów – Przechlewo). 4. W RPS zaplanowane do przebudowy są wspomniane drogi DW201 Czarne – Barkowo, DW202 Czarne– Rzeczenica oraz DW212 Bytów- Chojnice – gr. woj.	
3	4. Analiza potrzeb i potencjałów rozwojowych oraz powiązań funkcjonalnych 4.4 Podsumowanie diagnozy sytuacji transportowej str. 46	Jest: „Wśród nich szczególnie istotne są przebudowy dróg wojewódzkich nr: 202 Barkowo-Czarne, 212 Bytów-Chojnice (zakładane w wariancie dynamicznego i stabilnego rozwoju) oraz 212 Chojnice-granica województwa (zakładane w każdym z wariantów).” Propozycja zmiany: „Wśród nich szczególnie istotne są przebudowy dróg wojewódzkich nr: 201 Barkowo-Czarne, 212 Bytów-Chojnice (zakładane w wariancie dynamicznego i stabilnego rozwoju) oraz 212 Chojnice-granica województwa (zakładane w każdym z wariantów).”	Nieprawidłowy numer drogi wojewódzkiej Barkowo – Czarne. Jest 202 a prawidłowy nr to 201.	Uwaga uwzględniona
4	Analiza potrzeb i potencjałów rozwojowych oraz powiązań funkcjonalnych	Bardzo istotną kwestią dla MOF jest zapowiadana budowa bajpasu kolejowego Człuchów – Wierzchowo Dworzec. Bajpas umożliwiający skomunikowanie z linią Chojnice – Człuchów – Szczecinek połączy Człuchów linią kolejową z Wierzchowem, a tym samym zapewni mieszkańcom miasta, gminy i powiatu człuchowskiego dostęp do kierunków Piła, Poznań, Berlin, Wrocław oraz spowoduje funkcjonowanie dodatkowych par pociągów. Możliwe jest objęcie tego odcinka (Chojnice - Człuchów - Wierzchowo Człuchowskie – długość trasy ok. 21 km) w analizach Studium wykonalności	Uzupełnienie danych	Uwaga uwzględniona. Dodano w tabeli 4 na str. 55 dodatkową szansę: „Budowa bajpasu kolejowego Człuchów – Wierzchowo Dworzec, który zwiększy dostępność transportu kolejowego gmin Powiatu Człuchowskiego”

L.p.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwag (propozycje zmian)	Uzasadnienie uwagi	Sposób rozpatrzenia uwagi
		przygotowywanego w PKP PLK S.A. Nowy odcinek linii kolejowej o długości ok. 8 km włączy wykluczone komunikacyjnie miasto Człuchów w istniejącą linię komunikacyjną przebiegającą przez wszystkie okoliczne miasta na prawach powiatu: Piła – Złotów – Człuchów - Chojnice – Starogard Gdański – Tczew – Gdańsk. W efekcie przez stację Człuchów przejeżdżać będą wszystkie pociągi relacji Piła – Chojnice – (Tczew/Gdańsk). Trasa ta będzie nieznacznie dłuższa, ale dzięki temu miasto Człuchów wróci na mapę połączeń kolejowych.		
5	6.4 Poprawa efektywności energetycznej MOF Chojnice-Człuchów i Tabela 6.8 Szacowane koszty realizacji projektów zintegrowanych w ramach wiązki 4	Usunąć punkt 4g	Prezesem i beneficjentem ostatecznym podmiotu jest Barbara Bonna: - osoba skazana nieprawomocnym wyrokiem w związku z niedopełnieniem obowiązków - istnieje konflikt interesów ponieważ jest żoną wicemarszałka województwa pomorskiego	Uwaga nieuwzględniona. Umieszczenie w strategii projektu 4g jest wynikiem przeprowadzonego otwartego naboru projektów partnerów zewnętrznych, pozytywnie zaopiniowanego przez Zespół Doradczy. Ponadto, Instytucja Zarządzająca (IZ) Programem FEP 2021-2027, przyjęła stosowne procedury przeciwdziałania występowaniu konfliktu interesów w realizacji FEP 2021-2027. Procedury te będą miały zastosowanie w przypadku zidentyfikowania ryzyka występowania potencjalnego konfliktu interesów na poziomie Instytucji Zarządzającej FEP 2021-2027. Dodatkowo, na etapie dokonywania oceny wniosków przez Komisję Oceny Projektów (KOP) powołaną przez IZ FEP 2021-2027 przed rozpoczęciem udziału w pracach, członkowie KOP zobowiązani są podpisać deklarację poufności i rzetelności oraz

L.p.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga	Treść uwag (propozycje zmian)	Uzasadnienie uwagi	Sposób rozpatrzenia uwagi
				Oświadczenie o braku przesłanek dotyczących wyłączenia ich z pracy w Komisji na podstawie art. 24 § 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.
6	6.5 Rozwój infrastruktury zdrowotnej w MOF Chojnice-Człuchów Tabela 6.9 Podstawowe informacje na temat projektów zintegrowanych w ramach wiązki 5 Tabela 6.10	Usunąć punkt 5e	Prezesem i beneficjentem ostatecznym podmiotu jest Barbara Bonna: - osoba skazana nieprawomocnym wyrokiem w związku z niedopełnieniem obowiązków - istnieje konflikt interesów ponieważ jest żoną wicemarszałka województwa pomorskiego	Uwaga nieuwzględniona. Umieszczenie w strategii projektu 4g jest wynikiem przeprowadzonego otwartego naboru projektów partnerów zewnętrznych, pozytywnie zaopiniowanego przez Zespół Doradczy. Ponadto, Instytucja Zarządzająca (IZ) Programem FEP 2021-2027, przyjęła stosowne procedury przeciwdziałania występowaniu konfliktu interesów w realizacji FEP 2021-2027. Procedury te będą miały zastosowanie w przypadku zidentyfikowania ryzyka występowania potencjalnego konfliktu interesów na poziomie Instytucji Zarządzającej FEP 2021-2027. Dodatkowo, na etapie dokonywania oceny wniosków przez Komisję Oceny Projektów (KOP) powołaną przez IZ FEP 2021-2027 przed rozpoczęciem udziału w pracach, członkowie KOP zobowiązani są podpisać deklarację poufności i rzetelności oraz Oświadczenie o braku przesłanek dotyczących wyłączenia ich z pracy w Komisji na podstawie art. 24 § 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.

